Załącznik
do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Łodzi
z dnia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE ŁODZI NA LATA 2011-2015

SPIS TREŚCI

I	**WPROWADZENIE**		**5**
1	**Wstęp**		**5**
2	**Prawne uregulowania w zakresie samorządu terytorialnego**		**8**
3	**Powiązania Strategii z innymi dokumentami identyfikującymi problemy społeczne**		**11**
II	**DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA ŁODZI**		**12**
1	**Miasto Łódź**		**12**
2	**Demografia**		**14**
3	**Gospodarka i polityka mieszkaniowa**		**25**
	3.1	Potrzeby i zasoby mieszkaniowe miasta Łodzi w zakresie zapewnienia lokali mieszkalnych i mieszkań socjalnych	25
	3.2	Kierunki działań w zakresie mieszkalnictwa	29
4	**Rynek pracy i bezrobocie**		**31**
	4.1	Łódzki rynek pracy	31
	4.2	Struktura bezrobocia w Łodzi	32
	4.3	Aktywizacja osób bezrobotnych	33
	4.4	Aktywizacja osób z niepełnosprawnością	34
	4.5	Kierunki działań w obszarze bezrobocia	35
5	**System edukacji w kontekście problemów społecznych**		**36**
	5.1	Ogólna charakterystyka systemu łódzkiej oświaty	36
	5.2	Sytuacja społeczna łódzkich uczniów	37
	5.3	Priorytetowe działania wychowawcze i specjalistyczne w obszarze edukacji	38
	5.4	Kierunki działań w zakresie edukacji	39
6	**Sytuacja zdrowotna mieszkańców Łodzi**		**40**
	6.1	Ogólna charakterystyka łódzkiej problematyki zdrowotnej	40
	6.2	Prognoza – wskazówki do działań w zakresie poprawy zdrowia łodzian	43
	6.3	Kierunki działań w zakresie zdrowia	45
7	**Sytuacja osób z niepełnosprawnością w Łodzi**		**46**
	7.1	Ogólna charakterystyka osób z niepełnosprawnością	46
	7.2	Osoby z niepełnosprawnością w Łodzi	46
	7.3	Zadania realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnością w Łodzi	47
	7.4	Kierunki działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Łodzi	49
8	**Problematyka uzależnień i przemocy w rodzinie**		**50**
	8.1	Uzależnienia od alkoholu	50
	8.2	Problematyka narkotykowa	51
	8.3	Przemoc w rodzinie	53
	8.4	Kierunki działań w zakresie przeciwdziałania zjawisku uzależnień i przemocy w rodzinie	55

9	**Kultura fizyczna**		**56**
	9.1	Ogólna charakterystyka łódzkiej kultury fizycznej	56
	9.2	Infrastruktura sportowa	56
	9.3	Sport w Łodzi	57
	9.3.1	Sport dzieci i młodzieży	57
	9.3.2	Sport dla wszystkich	58
	9.3.3	Sport wyczynowy	58
	9.4	Kierunki działań w zakresie sportu i kultury fizycznej	59
10	**Łódzka pomoc społeczna**		**60**
	10.1	Ogólna charakterystyka problemów społecznych	60
	10.2	Opis problemów społecznych z perspektywy łódzkiego MOPS	64
	10.2.1	Ubóstwo i bezrobocie	64
	10.2.2	Niepełnosprawność i starość	66
	10.2.3	Dysfunkcyjności rodzin	71
	10.2.4	Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym	71
	10.2.5	Rodziny dysfunkcyjne z powodu nadużywania alkoholu i środków psychoaktywnych	73
	10.2.6	Rodziny dysfunkcyjne z powodu stosowania przemocy domowej	75
	10.2.7	Opieka nad dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej – rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	76
	10.2.7.1	Rodzinna piecza zastępcza	76
	10.2.7.2	Instytucjonalna piecza zastępcza	78
	10.2.8	Bezdomność	80
	10.2.9	Wolontariat	81
	10.3	Kierunki działań w zakresie pomocy społecznej	81
III	**ANALIZA SWOT**		**83**
IV	**CEL STRATEGICZNY I OBSZARY INTERWENCJI**		**85**
1	**Starzenie się społeczności lokalnej**		**87**
	1.1	Tworzenie warunków i promowanie aktywności osób starszych	87
	1.2	Poprawa funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia	88
2	**Niepełnosprawność**		**90**
	2.1	Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w aktywnym życiu społecznym, w szczególności dzieci i młodzieży	90
	2.2	Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wymagających wsparcia, w szczególności dzieci i młodzieży	91
3	**Bezrobocie**		**93**
	3.1	Poprawa kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	93
	3.2	Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy	93
4	**Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym**		**96**
	4.1	Poprawa kompetencji w zakresie pełnienia ról w rodzinie	96
	4.2	Usprawnianie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej	97
	4.3	Promowanie zachowań prozdrowotnych i wzmacnianie potencjału zdrowotnego członków rodziny	98
	4.4	Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem osób opuszczających formy pieczy zastępczej	98

5	**Uzależnienia oraz przemoc w rodzinie**		**99**
	5.1	Intensyfikacja oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy	99
	5.2	Redukcja negatywnych skutków uzależnień	100
	5.3	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie	101
6	**Bezdomność**		**103**
	6.1	Wspieranie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością	103
	6.2	Wspomaganie osób bezdomnych	103
V	**ŹRÓDŁA I RAMY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII**		**105**
VI	**MONITORING**		**108**
VII	**SPIS RYSUNKÓW, TABEL, WYKRESÓW**		**110**

I. WPROWADZENIE

1. Wstęp[1]

Oddajemy w Państwa ręce dokument, który może stać się początkiem nowego strategicznego myślenia o rozwiązywaniu problemów społecznych w naszym Mieście. Proponowane w niniejszej *Strategii* cele i działania obejmują okres pięcioletni (2011-2015) i są w części prezentowane według dotychczasowej filozofii konstruowania tego rodzaju dokumentu. Ale zarysowujemy w nim nowe podejście, które wykorzystuje zarówno dorobek nauki o nowym zarządzaniu publicznym[2], jak i rekomendacje socjologów łódzkich sformułowane w oparciu o wyniki badań prowadzonych przez nich w Łodzi na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat[3].

Nowe zarządzanie problemami społecznymi oparte jest na założeniu, że problemy społeczne są doświadczane przez całą społeczność, a nie tylko przez poszczególne osoby i rodziny i ich przezwyciężanie wymaga zespolonych, skoordynowanych działań w oparciu o zintegrowane i planowe działania instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów prywatnych oraz współudziału obywateli. Istotą tego podejścia jest racjonalizacja działań, czyli uzyskiwanie lepszych efektów przy niezwiększonych kosztach w oparciu o negocjowanie celów i działań oraz systematyczny ich monitoring i ewaluację.

Nowe podejście do przeciwdziałania problemom społecznym jest bardzo potrzebne w Łodzi. Wynikają one z monokulturowej przemysłowej przeszłości, niekorzystnej struktury demograficznej, trudnej sytuacji na rynku pracy, z relatywnie niskich dochodów łodzian, złych warunków mieszkaniowych i kryzysu finansów publicznych. Rezultatem tych okoliczności jest duży zasięg bezrobocia i ubóstwa, zły stan zdrowia mieszkańców, bezdomność, alkoholizm oraz nadużywanie innych środków psychotropowych. Socjologowie zwracają uwagę na kumulatywny charakter problemów społecznych w mieście, czyli występowanie licznych, powiązanych ze sobą problemów w niektórych grupach społecznych i miejscach w przestrzeni miasta. Dlatego, ich zdaniem, konieczne jest odejście od traktowania problemów społecznych w oderwaniu[4] i skupienie uwagi na grupach i zbiorowościach zagrożonych wielowymiarową marginalizacją. Z badań socjologicznych wynika, że w Łodzi zaawansowany jest proces dziedziczenia biedy i problemów społecznych[5].

---

[1] Obowiązek opracowania i realizacji gminnej/powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, wynika z art. 17 ust. 1 i art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.).

[2] Kowalczyk L. (2008), Współczesne zarządzanie publiczne jako wynik procesu zmian w podejściu do administracji publicznej, Zeszyty Naukowe Wałbrzyskiej wyższej Szkoły Zarządzania, nr 1, dostępne http://www.lucjankowalczyk.com/wp-content/uploads/2008/10/59-2.pdf .

[3] Warzywoda-Kruszyńska W., Golczyńska-Grondas A. (2010) Wzmocnić szanse i osłabić transmisję biedy wśród mieszkańców miast województwa łódzkiego. Raport końcowy + rekomendacje, dostępny na http://www.wzlot.uni.lodz.pl/pub/dokumenty/123230.pdf .

[4] Wynikające z wymagań ustawowych, które nakładają obowiązek tworzenia programów np. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, czy wspierania osób niepełnosprawnych.

[5] Potoczna M.,Warzywoda-KruszyńskaW.,(2009) Kobiety z łódzkich enklaw biedy. Łódź; Jankowski B., Warzywoda-Kruszyńska W. (2010) Mieszkańcy łódzkich enklaw biedy 10 lat później. Łódź http://www.wzlot.uni.lodz.pl/pub/dokumenty/123232.pdf.

Z tego względu badacze wskazują na konieczność uzupełnienia działań ratowniczych działaniami prewencyjnymi i na pilną potrzebę podejmowania w pierwszym rzędzie działań skierowanych na wzmacnianie dzieci i młodzieży, zwłaszcza dorastających w rodzinach dysfunkcyjnych i w miejscach określanych jako enklawy biedy. W Łodzi występuje zjawisko juwenilizacji biedy oznaczające, że zasięg biedy wśród dzieci i młodzieży jest prawie dwa razy większy niż wśród ludności ogółem (15% wobec 8% wśród ludności ogółem) oraz, że dzieci i młodzież są nadreprezentowane wśród ludności korzystającej ze świadczeń socjalnych w stosunku do udziału tej kategorii wiekowej wśród mieszkańców miasta. Na terenie miasta znajdują się takie miejsca, gdzie wsparcia społecznego w formie bezpłatnego dożywiania wymaga co drugi uczeń szkoły podstawowej[6]. Ten stan rzeczy musi skłaniać, zdaniem socjologów, do pilnego wdrażania mechanizmów nowego zarządzania problemami społecznymi, poprzedzonego uzupełnieniem wiedzy i kompetencji pracowników różnych instytucji i organizacji włączonych w proces zwiększania integracji społecznej w mieście. Żeby to się udało, oprócz wiedzy o istocie wykluczenia społecznego oraz o 'zastępczym" charakterze ujawniających się dysfunkcji, konieczne jest zwiększenie umiejętności pracowników i reprezentantów różnych służb społecznych w zakresie pracy grupowej, ukierunkowanej na osiąganie celów. Sytuacja demograficzna wzmaga potrzebę dostrzeżenia, że inwestowanie w dzieci, także w te, w które rodzice nie mogą, nie umieją lub nie chcą inwestować, to szansa dla miasta i jego mieszkańców. Dotyczy to także dzieci z niepełnosprawnością, o których socjologowie piszą, że są osamotnione, żyją w biedzie i mają za małe możliwości rozwijania wiedzy i kompetencji[7]. Grupą szczególnego ryzyka są także młode osoby, które po uzyskaniu pełnoletniości i opuszczeniu placówek opieki zastępczej wracają do swoich niewydolnych rodzin pochodzenia.

Mając na uwadze powyższe ustalenia:

1. W części diagnostycznej przedstawiamy informacje pozornie wykraczające poza zakres kompetencji i oddziaływań pomocy społecznej, dając wyraz przekonaniu o wzajemnym powiązaniu i kumulatywnym charakterze problemów społecznych oraz konieczności wykorzystywania różnych form oddziaływań dla przeciwdziałania problemom społecznym, np. propagując sport i aktywne formy spędzania czasu wolnego. Z drugiej strony, akcentując znaczenie warunków mieszkaniowych i gospodarki mieszkaniowej chcemy podkreślić, że złe warunki mieszkaniowe przekładają się np. na szanse edukacyjne dzieci, które nie mają miejsca na odrabianie lekcji i wykorzystywanie nowych technologii informacyjnych w domu.
2. Formułując misję zwracamy uwagę na konieczność wyrównywania szans i tworzenia warunków sprzyjających przeciwdziałaniu marginalizacji, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
3. Formułując cele operacyjne w obszarze interwencji 2 – Niepełnosprawność, szczególnie akcentowane są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością
4. Opisując działania w obszarze interwencji 3 - *Bezrobocie* oraz w obszarze interwencji 4 – *Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym* wskazujemy na budowę miejskich skoordynowanych programów wspierających.

[6] Czytaj więcej w Golczyńska-Grondas A, Holets N., Petelewicz M.,Starzyńska D., Wzmocnić szanse i osłabić transmisje biedy wśród mieszkańców miast województwa łódzkiego: Łódź http://www.wzlot.uni.lodz.pl/pub/dokumenty/123259.pdf .

[7] Warzywoda-KruszyńskaW., Mikołajczyk-Lerman G.(red) (2011) Uczeń i student niepełnosprawny – warunki nauki i życia. Łódź.

Zwrócenie uwagi na dzieci i młodzież nie oznacza, że w Strategii nie dostrzegane są potrzeby i problemy innych grup wiekowych oraz grup problemowych. Wskazujemy na potrzebę działań na rzecz seniorów, osób bezrobotnych oraz osób bezdomnych. Uwagę poświęcamy także rodzinom z dysfunkcjami opiekuńczo-wychowawczymi, ponieważ bez oddziaływania na rodzinę efekty działań skierowanych na dzieci mogą zostać istotnie zniwelowane.

Niniejsza Strategia ma zasadniczy wpływ na politykę rozwoju lokalnego naszego Miasta. Na szczególną uwagę zasługuje centralny obszar Łodzi, objęty od 2004 roku „Uproszczonym lokalnym programem rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004-2013" (przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr XXXIV/0568/04 z dnia 14 lipca 2004 roku z późniejszymi zmianami). Granica programu wytycza obszar o największej koncentracji problemów społecznych i przestrzennych, przeznaczony do rehabilitacji i rewitalizacji oraz do głębokich przekształceń. Miasto realizuje na nim szereg działań inwestycyjnych m.in. w ramach: Programu Nowe Centrum Łodzi, Rewitalizacji śródmiejskiego obszaru Łodzi położonego w obrębie ulic Piotrkowska – Tuwima – Kilińskiego – Piłsudskiego, Programu 100 kamienic i innych, które potrzebują silnego wsparcia w sferze społecznej.

Strategia składa się z sześciu części:

Pierwsza część Strategii zawiera wprowadzenie, wstęp, prawne uregulowania niniejszego dokumentu oraz jego powiązania z innymi regulacjami identyfikującymi problemy społeczne.

Druga część przedstawia diagnozę sytuacji społecznej Miasta (stan na 31.12.2010 r.), w której zawarto informacje istotne z punktu widzenia występujących w Łodzi problemów społecznych, tj.: istnienie enklaw biedy, starzenie się społeczności lokalnej, bezrobocia, grup wykluczonych społecznie, problemów uzależnień, przemocy domowej, dezorganizacji życia rodzin, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Opisano sytuację demograficzno-społeczną mieszkańców Miasta, infrastrukturę oraz usługi dostępne dla mieszkańców Łodzi z zakresu systemu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej.

W trzeciej części Strategii dokonano analizy możliwości rozwojowych Łodzi. Jako narzędzie wykorzystano analizę SWOT, wykazując mocne i słabe strony Miasta, jego szanse i zagrożenia.

Czwarta część Strategii to sformułowanie celu strategicznego i wskazanie obszarów interwencji. W każdym obszarze wytyczono cele operacyjne, których osiągnięcie powinno przyczynić się do zmniejszenia skali występujących problemów społecznych. W tej części określono również podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań oraz instytucje, podmioty wspierające Miasto w ich wykonaniu.

W piątej części Strategii wskazane zostały źródła finansowania, a także ramy finansowania poszczególnych celów operacyjnych w 6 obszarach interwencji. Główne założenia finansowe celów są spójne z Wieloletnią Prognozą Finansową miasta Łodzi, przyjętą uchwałą Nr VI/51/11 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 26 stycznia 2011 r.

Szósta część Strategii przedstawia sposób monitorowania działań przewidzianych w celach operacyjnych Strategii poprzez analizę skuteczności i efektywności w ramach przyjętych wskaźników przez odpowiednie jednostki organizacyjne Miasta, a także Zespół ds. Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łodzi.

Niniejsza Strategia stawia przed naszym Miastem cele, których spełnienie może przyczynić się do poprawy życia i sytuacji Łodzian zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie.

2. Prawne uregulowania w zakresie samorządu terytorialnego

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2015 oraz jej wdrożenie, odpowiada obowiązującym przepisom prawnym, do których należą:

- *ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 roku Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 29 grudnia 2005 roku o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" (Dz. U. z 2005 roku Nr 267, poz. 2295);*
- *ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2010 roku Nr 214, poz. 1407, z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym (tj. Dz. U. z 2005 roku Nr 108, poz. 908, z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 roku Nr 111, poz. 535, z późn. zm.,) wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2007 roku Nr 70, poz. 473, z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 roku Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2008 roku Nr 69, poz. 415 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2011 roku Nr 43, poz. 225), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 roku Nr 94, poz. 651), wraz z aktami wykonawczymi;*
- *ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 roku Nr 234, poz. 1536), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. z 2010 roku Nr 80, poz. 526 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach (tj. Dz. U. z 2006 roku Nr 234, poz. 1694 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz. U. z 2009 roku Nr 189, poz. 1472 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 9 listopada 2000 roku o repatriacji (tj. Dz. U. z 2004 roku Nr 53, poz. 532 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2006 roku Nr 139, poz. 992 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2009 roku Nr 1, poz. 7 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 roku Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 1964 roku, Nr 9, poz. 59 z późn. zm.);*

- *ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (Dz. U z 1964 roku, Nr 16, poz. 93 z późn. zm.);*

- *ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 roku Nr 71, poz. 734 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tj. Dz. U. z 2005 roku Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2009 roku Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2000 rok, Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2006 roku Nr 97, poz. 674 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2001 roku Nr 31, poz. 266 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982 roku. Nr 35 , poz. 228);*

- *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 roku Nr 67, poz. 329 z poz. zm. z 2003 r. Nr 6, poz. 65), wraz z aktami wykonawczymi;*

- *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (Dz.U. z 2011 roku, Nr 112, poz. 654);*

- *ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi.*

3. Powiązania Strategii z innymi dokumentami identyfikującymi problemy społeczne.

Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łodzi na lata 2011-2015 jest kompatybilne z głównymi założeniami dokumentów obowiązujących na terenie Unii Europejskiej, Polski, Regionu Łódzkiego oraz Miasta Łodzi, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łodzi na lata 2011-2015 jest spójna z następującymi dokumentami:

Poziom europejski	▪ Strategia Lizbońska, ▪ Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, ▪ Europejska Strategia Zatrudnienia.
Poziom krajowy	▪ Strategia polityki społecznej na lata 2007-2013, ▪ Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2007-2013, ▪ Narodowa Strategia Spójności, ▪ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013, ▪ Krajowa Strategii Zatrudnienia 2007-2013, ▪ Strategia Państwa Dla Młodzieży na lata 2003-2012, ▪ Narodowy Planu Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 „Polska dla Dzieci”, ▪ Strategia rozwoju edukacji na lata 2007-2013, ▪ Strategia rozwoju ochrony zdrowia na lata 2007-2013, ▪ Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015, ▪ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ▪ Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016, ▪ Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015.
Poziom regionalny	▪ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020, ▪ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego, ▪ Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego.
Poziom lokalny	▪ Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Łodzi na lata 2007-2013, ▪ Uproszczony lokalny programem rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004-2013, ▪ Inne akty prawne i programy obowiązujące na terenie Miasta Łodzi o charakterze lokalnym.

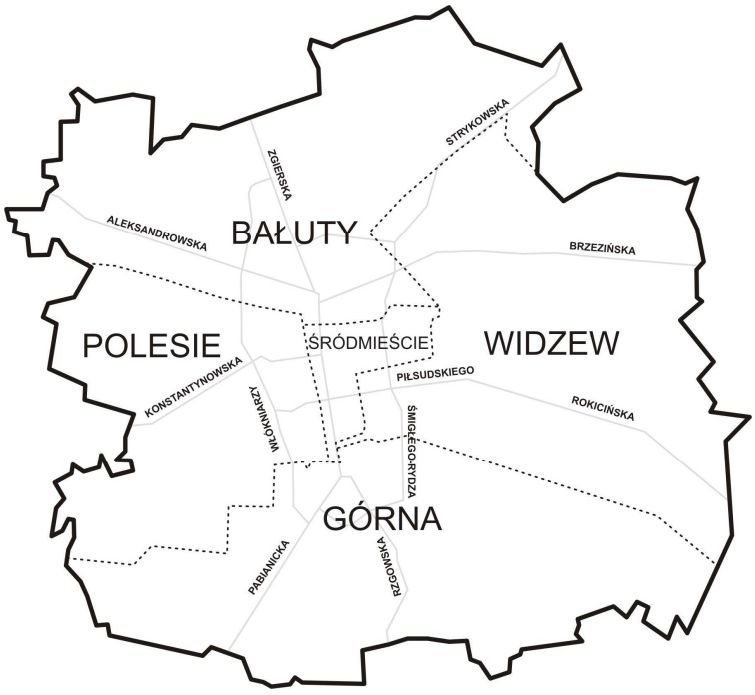
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA ŁODZI

1. Miasto Łódź

Miasto Łódź to trzecie co do wielkości miasto w Polsce, położone w centralnej części kraju. Łódź stanowi ważny ośrodek życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego regionu. Wraz z sąsiednimi miastami oraz gminami tworzy aglomerację łódzką, którą zamieszkuje ponad 1.000.000 mieszkańców. Geograficzne usytuowanie Łodzi predestynuje ją do rangi ważnego centrum komunikacyjnego, łączącego trasy biegnące z północy na południe oraz ze wschodu na zachód Europy (planowane autostrady A-1 i A-2 oraz drogi ekspresowej S-8 i S-14).

Łódź pod względem administracyjnym jest jednolitą gminą miejską na prawach powiatu. W Łodzi nie ma dzielnic, dlatego też dla celów administracyjnej obsługi ludności istnieje podział na 5 rejonów działania Centrów Obsługi Mieszkańców, który w zasadzie pokrywa się z istniejącym w latach 1960 – 1992 podziałem na 5 dzielnic administracyjnych: Bałut, Górnej, Polesia, Śródmieścia i Widzewa.

Rysunek nr 1. Mapa Łodzi z zaznaczonym podziałem administracyjnym

ŹRÓDŁO: Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi

Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. Łódź zamieszkiwało 737.098 osób, na obszarze 293,3 km^2 [8)]. Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 2.513 mieszkańców na 1 km^2, przy czym największa gęstość zaludnienia była w Śródmieściu – ponad 3.000 na 1 km^2, zaś najmniejsza na Widzewie – 1.513 osób na 1 km^2. Gęstość zaludnienia w dzielnicach administracyjnych ilustruje ***Tabela nr 1***. Łódź jest podzielona na 36 jednostek pomocniczych miasta - osiedli.

[8] Dane GUS, według stanu na 2009 r.

Tabela nr 1. Powierzchnia i gęstość zaludnienia w Łodzi

Rejon dawnej dzielnicy administracyjnej	Powierzchnia		Gęstość zaludnienia (os/km^2)
	w km^2	%	
Bałuty	78,9	26,8	2 744
Górna	71,9	24,4	2 462
Polesie	46,0	15,6	3 179
Śródmieście	6,8	2,3	11 307
Widzew	90,8	30,9	1 526

ŹRÓDŁO: www.stat.gov.pl

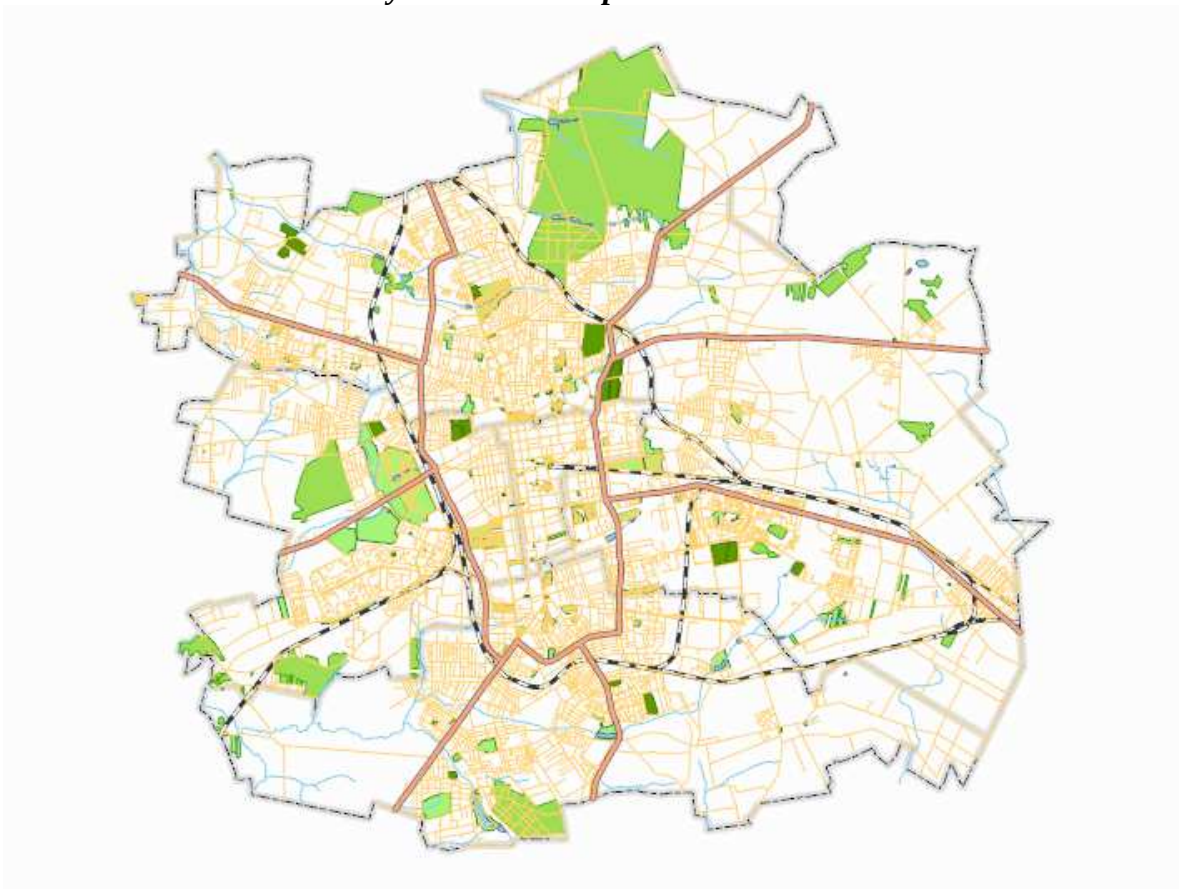
Od 1 stycznia 1999 r. Łódź jest miastem na prawach powiatu, które wykonuje zadania własne gminy oraz zadania własne powiatu, a także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Do zakresu działań Miasta należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, a przede wszystkim zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej.

Organem stanowiącym i kontrolnym Miasta jest Rada Miejska w Łodzi, natomiast jego organem wykonawczym jest Prezydent Miasta Łodzi.

Prezydent Miasta Łodzi wykonuje zadania przy pomocy Urzędu Miasta Łodzi, miejskich jednostek organizacyjnych, powiatowych służb inspekcji i straży.

Rysunek nr 2. Mapa Miasta Łodzi

ŹRÓDŁO: Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łodzi

2. Demografia

W ostatnich latach liczba ludności Łodzi sukcesywnie maleje. W okresie od 2005 r. do 2010 r. ubyło 30.530 mieszkańców Miasta.

Tabela nr 2. Liczba ludności Łodzi według miejsca zamieszkania - stan na dzień 31.12 danego roku

Ludność	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	767 628	760 251	753 192	747 152	742 387	737 098
mężczyźni	349 840	346 181	342 551	339 614	337 228	334 679
kobiety	417 788	414 070	410 641	407 538	405 159	402 419

ŹRÓDŁO: www.stat.gov.pl

Na dzień 31.12.2010 r. w Łodzi zamieszkiwało 737.098 osób. Populację mieszkańców w 54,6 % stanowiły kobiety. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadało prawie 120 kobiet.

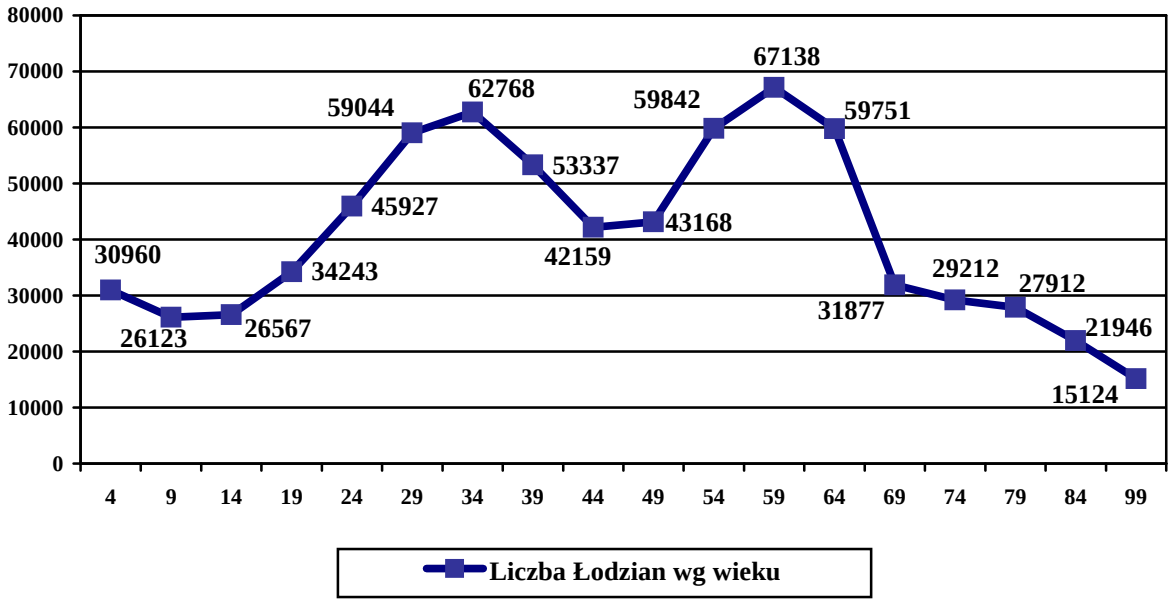
W Łodzi od kilku lat obserwuje się malejącą liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym ***(Tabela nr 2)***. Taka tendencja ma bezpośredni wpływ na strukturę rodzin i gospodarstw domowych, a także ich sytuację społeczną. Niewielka koncentracja ludności w grupie dzieci i młodzieży ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskiej dzietności łodzian.

Tabela nr 3. Rozkład populacji społeczności Miasta Łodzi ze względu na wiek

Wiek, w latach	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0-4	27 453	27 747	28 242	29 108	30 175	30960
5-9	27 288	26 549	25 951	25 771	25 939	26123
10-14	33 491	31 914	30 374	28 975	27 652	26567
15-19	42 427	40 378	38 700	37 253	35 847	34243
20-24	62 732	59 790	55 946	51 994	48 659	45927
25-29	63 991	63 098	62 896	62 338	61 151	59044
30-34	55 478	57 943	59 602	60 846	62 231	62768
35-39	43 930	45 058	46 994	49 029	51 004	53337
40-44	45 078	43 353	42 172	41 702	41 607	42159
45-49	63 197	58 373	53 370	48 824	45 475	43168
50-54	72 417	70 955	69 359	67 303	64 295	59842
55-59	65 736	65 803	66 260	66 503	66 859	67138
60-64	35 893	40 999	45 855	50 743	55 473	59751
65-69	33 781	32 968	32 233	31 948	31 582	31877
70-74	34 407	33 149	31 914	30 973	30 082	29212
75-79	30 699	30 848	30 776	29 900	28 770	27912
80-84	20 121	21 109	21 314	21 404	21 859	21946
85 i więcej	9 509	10 217	11 234	12 538	13 727	15124

ŹRÓDŁO: www.stat.gov.pl

Wykres nr 1. Rozkład populacji społeczności Miasta Łodzi ze względu na wiek w roku 2010

ŹRÓDŁO: opracowanie Wydziału Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ na podstawie danych GUS

Charakterystyczne dla łódzkiej populacji są 2 wyże demograficzne mieszkańców w przedziałach wiekowych (25-40) i (50-60), co przy znacznym odsetku emerytów i małej liczebności dzieci oznacza, że Łódź będzie za parę lat miastem ludzi starszych.

W 2030 roku, przy założeniu niezmienności warunków zewnętrznych, miastu grozi spadek liczby mieszkańców o 16% w stosunku do 2010 roku. Strukturalnie przeważać będą wtedy emeryci, czyli obecni 50-latkowie, co ma odzwierciedlenie w jednym z dwóch wyży demograficznych. Ponadto dzisiejsi 30-latkowie stanowić będą grupę niemobilną, co w obliczu problemów z dzietnością nie rodzi perspektyw rozwojowych dla miasta.

Struktura wieku łódzkiej społeczności statystycznie faworyzuje kobiety, o czym świadczy dysproporcja przybierająca coraz mocniejszy akcent począwszy od pokolenia dzisiejszych pięćdziesięciolatków. Ma to wyraz w rosnącym udziale gospodarstw jednoosobowych, bądź wieloosobowych, ale w systemie matka plus dzieci.

Tabela nr 4. Struktura wieku społeczności miasta Łodzi według płci

Wiek	Płeć	
	mężczyźni	kobiety
0-4	51,25%	48,75%
5-9	51,82%	48,18%
10-14	51,76%	48,24%
15-19	50,15%	49,85%
20-24	48,86%	51,14%
25-29	49,66%	50,34%
30-34	49,13%	50,87%
35-39	50,22%	49,78%
40-44	49,15%	50,85%
45-49	47,32%	52,68%
50-54	44,85%	55,15%

55-59	43,61%	56,39%
60-64	42,67%	57,33%
65-69	40,07%	59,93%
70-74	36,05%	63,95%
75-79	32,34%	67,66%
80-84	28,25%	71,75%
85 i więcej	24,25%	75,75%

ŹRÓDŁO: opracowanie Wydziału Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ na podstawie danych GUS

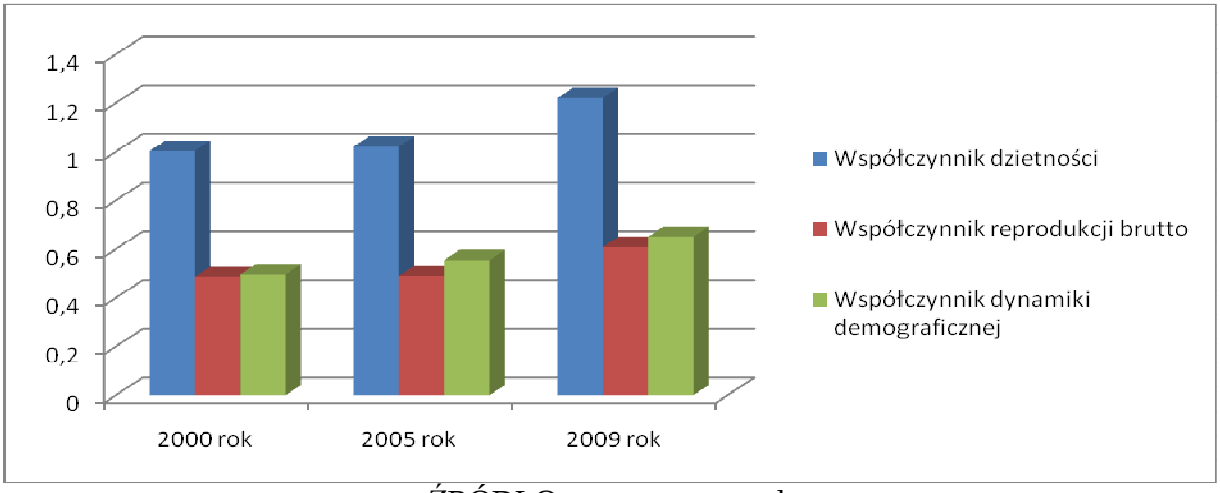
Tabela nr 5. Współczynniki określające „płodność" mieszkańców Łodzi

Współczynniki	**Lata**		
	2000	**2005**	**2009**
Współczynnik dzietności	1,004	1,022	1,222
Współczynnik reprodukcji brutto	0,486	0,489	0,609
Współczynnik dynamiki demograficznej	0,496	0,556	0,651

ŹRÓDŁO: opracowanie Wydziału Spraw Obywatelskich UMŁ na podstawie danych GUS

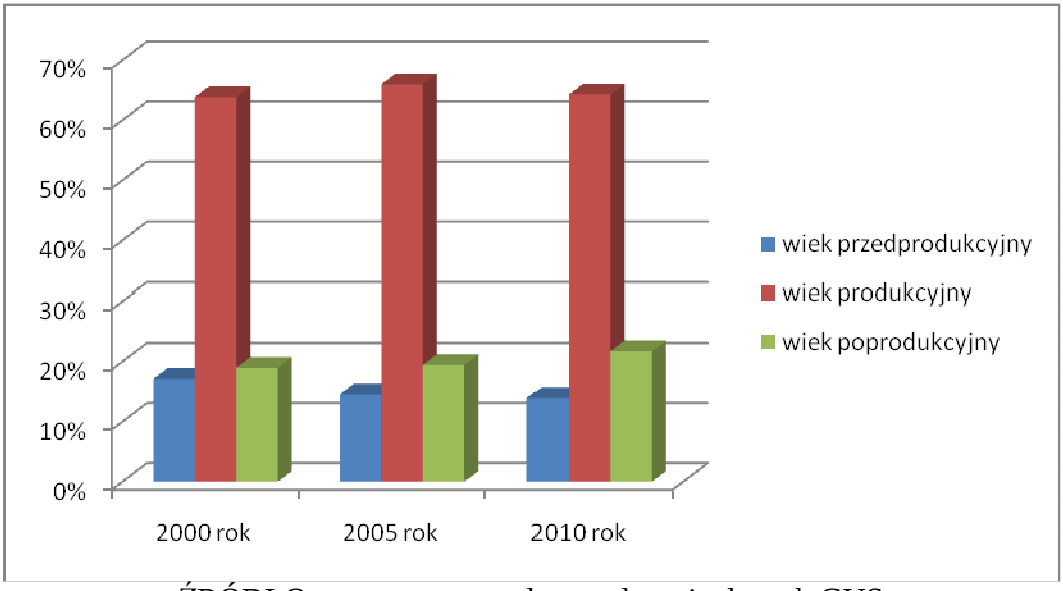
Wnioski wynikające z powyższych wskaźników są bardzo niepokojące. W 2009 roku współczynnik dynamiki demograficznej wyniósł tylko 0,651, co oznacza, że na 1000 zgonów przypadało jedynie 651 urodzin dzieci. Przekłada się to na coroczny, biologiczny ubytek łódzkiej społeczności. Niepokojący jest również bardzo niski współczynnik dzietności. Należy zaznaczyć, że w demografii przyjmuje się, iż współczynnik ten na poziomie (2,10-2,15) zapewnia zastępowalność pokoleń. Pozytywny jest rosnący trend tych współczynników, jednakże na problem „płodności" należy nałożyć zdecydowany akcent.

Wykres nr 2. Zmiana dynamiki współczynników określających „dzietność" łodzian.

ŹRÓDŁO: www.stat.gov.pl

Wykres nr 3. Dynamika zmian struktury ludności Łodzi w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

ŹRÓDŁO: www.stat.gov.pl na podstawie danych GUS

Na podstawie ***Wykresu nr 3*** widać malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, stały trend osób w wieku produkcyjnym i stale rosnącą liczbę osób pobierających świadczenie emerytalne. Ponadto należy zauważyć, że w grupie ludności w wieku produkcyjnym przeważają osoby w wieku niemobilnym, czyli w przedziale wieku 45-64 dla mężczyzn i 45-59 dla kobiet.

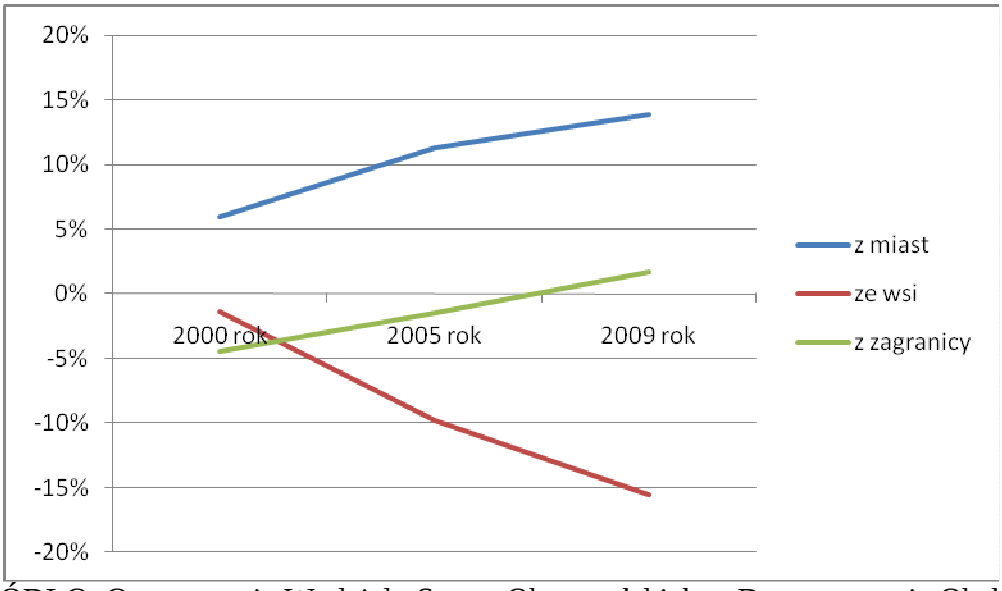
Na przestrzeni minionych 10 lat nastąpił zdecydowany odpływ ludności na tereny wiejskie, znajdujące się najczęściej niedaleko granic miasta. W tym samym okresie odnotowany został niewielki napływ mieszkańców innych miast do Łodzi, czego przyczyn należy upatrywać w migracji zarobkowej z mniejszych miast województwa.

Tabela nr 6. Saldo migracji ludności w Łodzi

Saldo migracji	**Lata**		
	2000	2005	2009
z miast	6%	11%	14%
ze wsi	-1%	-10%	-16%
z zagranicy	-4%	-1%	2%

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ na podstawie danych GUS

Wykres nr 4. Dynamika zmian salda migracji ludności w Łodzi

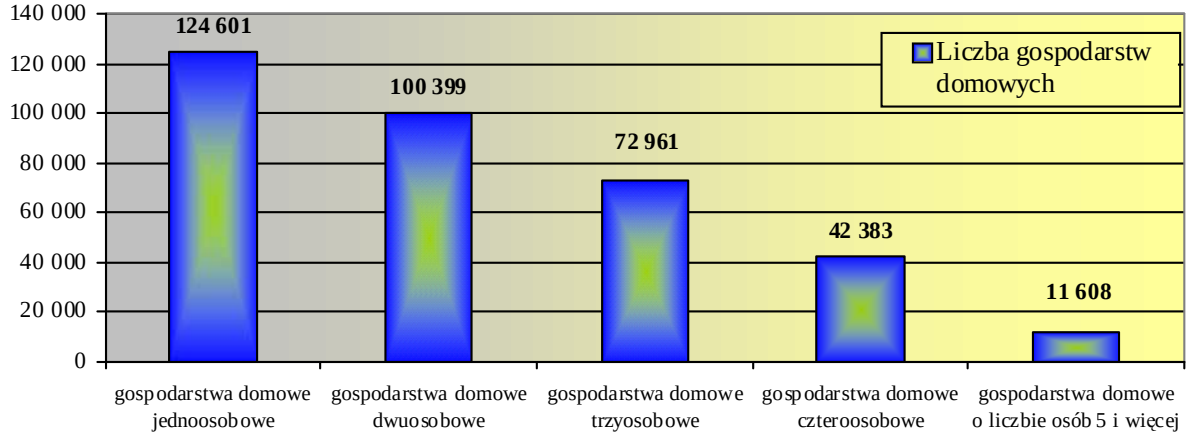

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ podstawie danych GUS

Przedstawione dane wskazują, że za kilka lat ludność Łodzi będą stanowić osoby w wieku starszym. W społeczności dominować będą kobiety w wieku poprodukcyjnym, natomiast te w wieku mobilnym charakteryzować się będą małą „dzietnością". Uwzględniając powyższe aspekty należy stwierdzić, że miastu grozi niedobór siły roboczej. Przy zachowaniu obecnych trendów zwiększy się migracja wewnętrzna na wieś, co będzie skutkować wyludnieniem Łodzi.

Ważnym punktem dotyczącym demografii Łodzi jest struktura łódzkich gospodarstw domowych. Gospodarstwo domowe definiowane jest w Spisach Ludności jako zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby samotne oraz mieszkające z innymi osobami, ale utrzymujące się oddzielnie, tworzą odrębne, jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Wykres nr 5. Gospodarstwa domowe wg liczby osób.

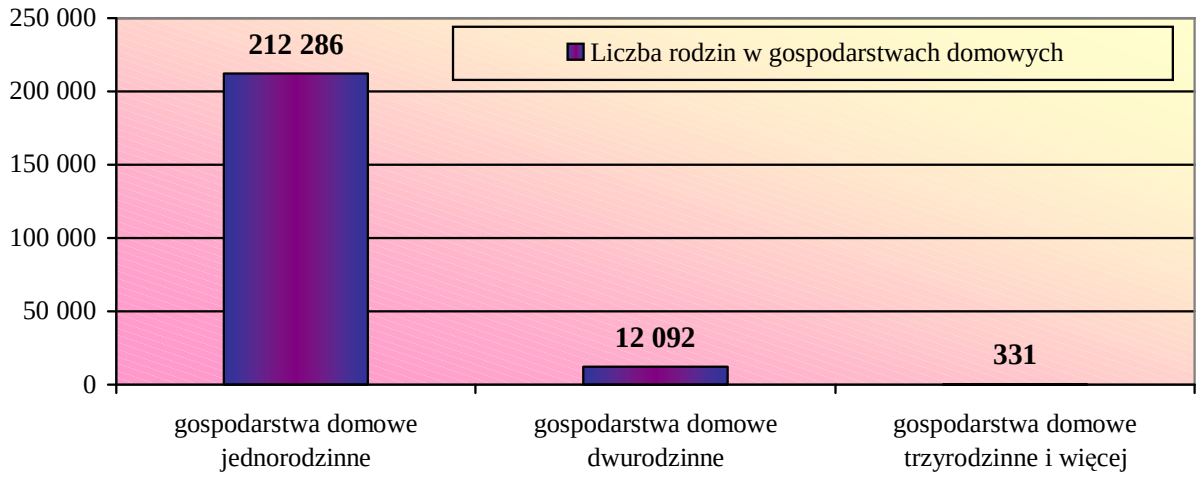

ŹRÓDŁO: Urząd Statystyczny w Łodzi

Liczba gospodarstw domowych wynosi w Łodzi 351 952, przy czym najwięcej zanotowano gospodarstw domowych jednoosobowych – 35,40%. Wysoki wskaźnik gospodarstw jednoosobowych może być konsekwencją wczesnego usamodzielniania się ekonomicznego ludzi młodych i odkładania decyzji dotyczących zawierania małżeństw na rzecz kariery zawodowej oraz postępującego procesu starzenia się ludności i wzrostu odsetka samotnych, starszych osób. Na drugiej pozycji znajdują się gospodarstwa domowe dwuosobowe stanowiące – 28,53% ogółu gospodarstw domowych, następnie gospodarstwa trzy osobowe – 20,73%, czteroosobowe – 12,04% i gospodarstwa o liczbie osób 5 i więcej – 3,3%.

W ostatnich latach zaobserwowano zmniejszanie się odsetka gospodarstw o liczbie osób 3 i więcej, co może być związane ze zmniejszaniem się liczby zawieranych małżeństw i związanym z tym spadkiem liczby urodzeń.

Wykres nr 6. Rodziny w różnych typach gospodarstwach domowych.

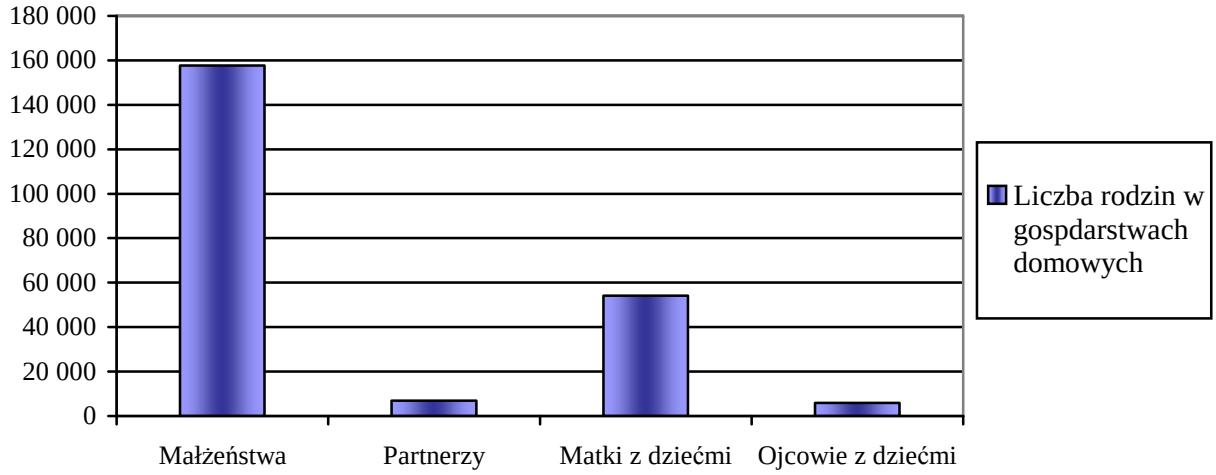

ŹRÓDŁO: Urząd Statystyczny w Łodzi

Liczba rodzin w gospodarstwach domowych, wynosi w Łodzi 224 709, w tym większość - 94,47% stanowią rodziny prowadzące gospodarstwa jednorodzinne, 5,38% rodziny prowadzące gospodarstwa dwurodzinne. Najmniejszy odsetek przypada na rodziny z gospodarstwami trzy i więcej rodzinnymi – 0,15 %.

Z uwagi na przemiany zachodzące w społeczeństwie polskim, wprowadzono obok dotychczasowych czterech typów rodzin (małżeństwa bez dzieci, małżeństwa z dziećmi, samotne matki z dziećmi, samotni ojcowie z dziećmi) dwa nowe: partnerzy z dziećmi i partnerzy bez dzieci.

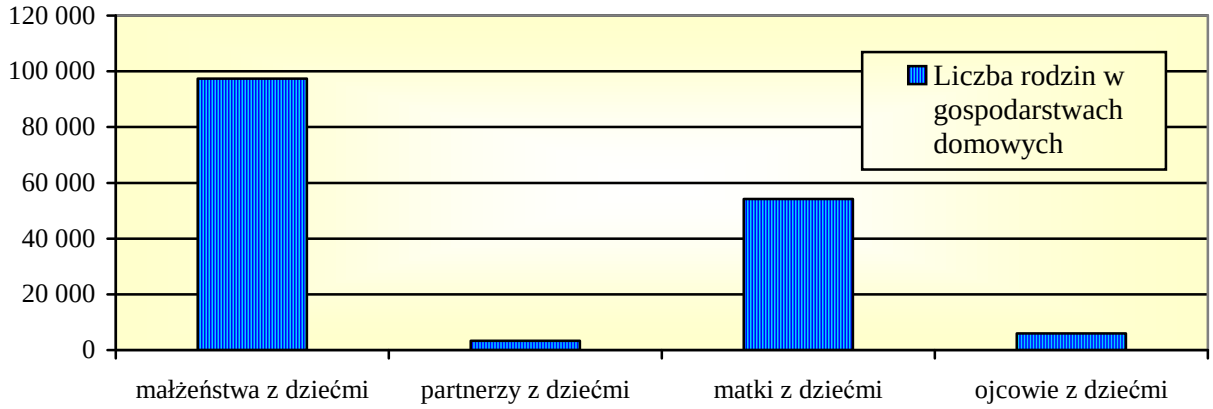
Wykres nr 7. Rodziny w gospodarstwach domowych wg typów rodzin - ogółem.

ŹRÓDŁO: Urząd Statystyczny w Łodzi

W łódzkich gospodarstwach domowych najwięcej jest rodzin typu – małżeństwa, zarówno z dziećmi, jak i bez dzieci (70,19%), następnie matek z dziećmi – 24,10%, partnerów z dziećmi i bez dzieci (3,07%) oraz ojców z dziećmi (2,64%).

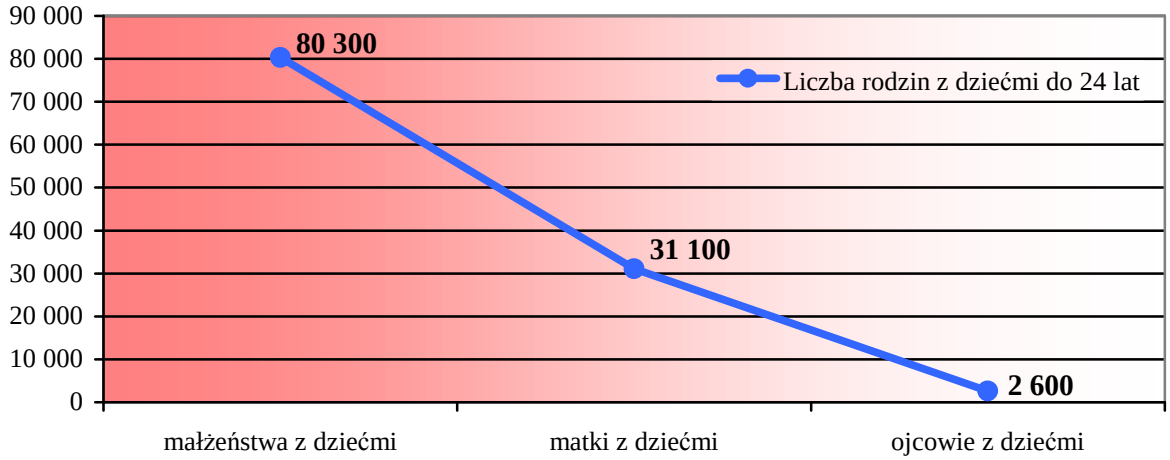
Wykres nr 8. Rodziny w gospodarstwach domowych - wg typów rodzin z dziećmi.

ŹRÓDŁO: Urząd Statystyczny w Łodzi

Biorąc pod uwagę rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych należy zauważyć najwyższy odsetek małżeństw z dziećmi – 60,58%, następnie matki z dziećmi, które stanowią 33,69%, ojcowie z dziećmi – 3,69% i partnerzy z dziećmi – 2,04%.

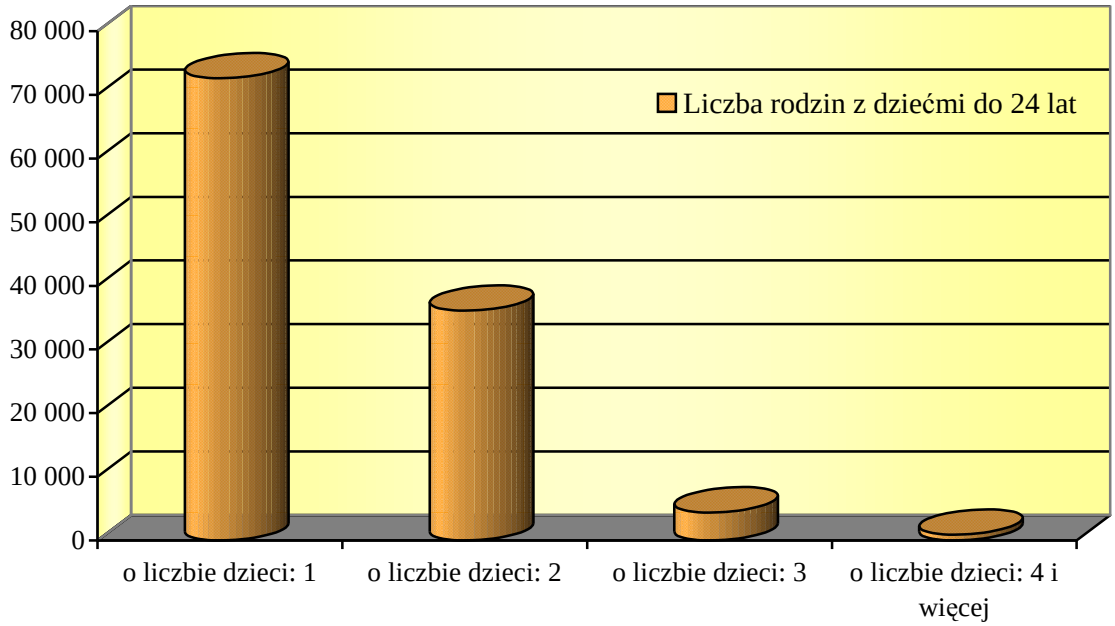
Wykres nr 9. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu.

ŹRÓDŁO: Wydział Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ

Biorąc pod uwagę rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu można zaobserwować, że małżeństwa z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu - stanowią większość, gdyż 70,43% ogółu rodzin z dziećmi, matki z dziećmi - 27,28 %, a ojcowie z dziećmi 2,28%.

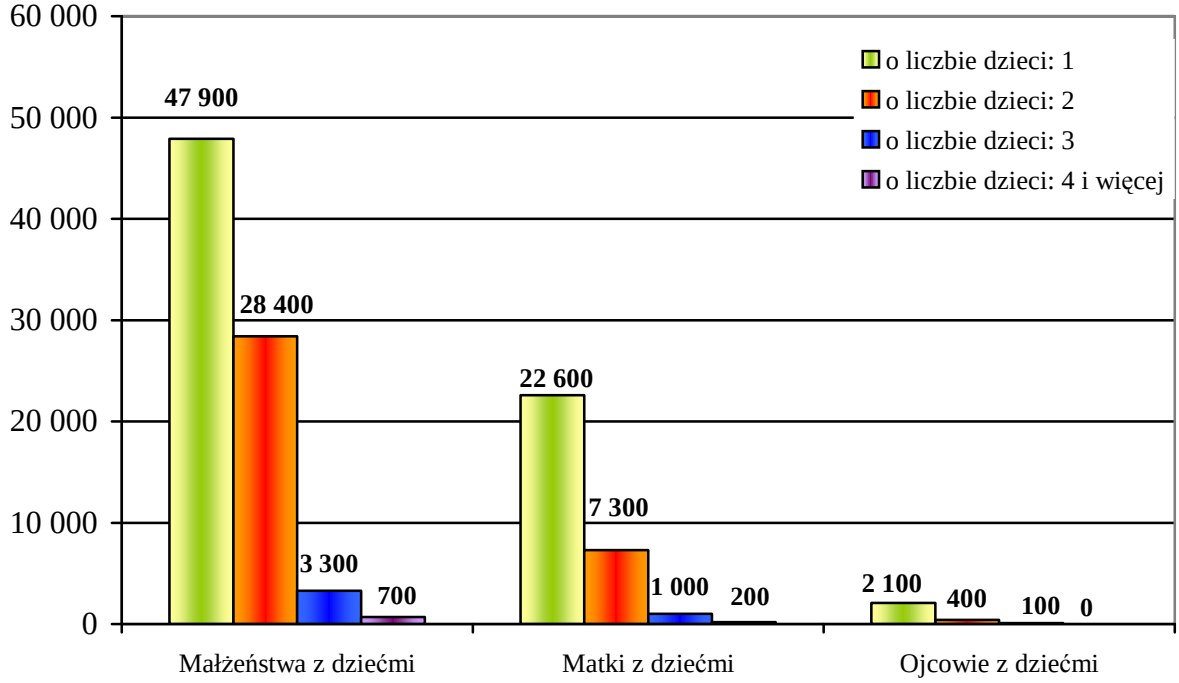
Wykres nr 10. Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu o liczbie dzieci 1,2,3, 4 i więcej – ogółem.

ŹRÓDŁO: Wydział Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ

W łódzkich rodzinach z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu przeważają rodziny z jednym dzieckiem - 63,68%. Najmniejszy odsetek stanowią rodziny o liczbie dzieci 4 i więcej – 0,78%.

Wykres nr 11. Typy rodzin z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu o liczbie dzieci 1, 2, 3, 4 i więcej.

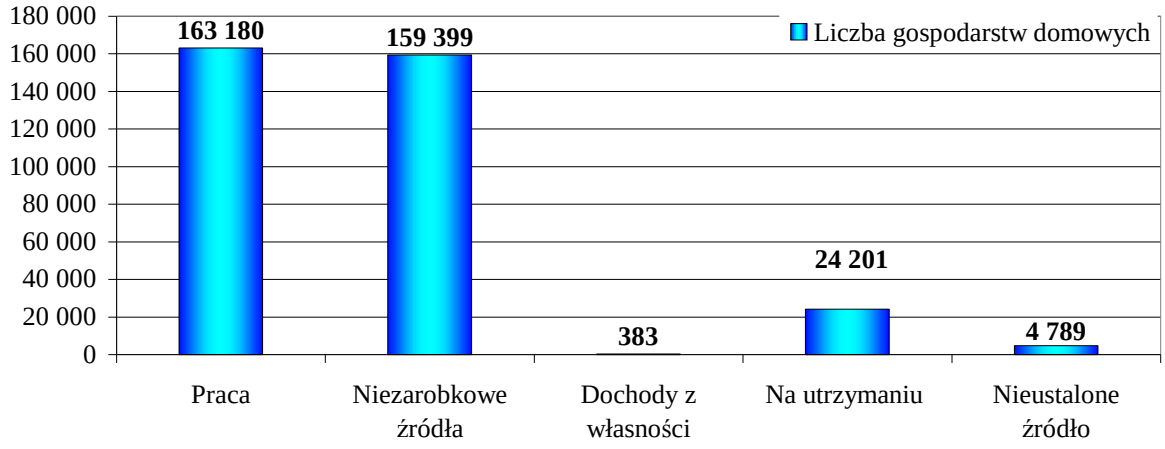
ŹRÓDŁO: Wydział Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ

Wśród łódzkich małżeństw z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu przeważają małżeństwa z jednym dzieckiem - 60%. Małżeństwa z dwojgiem dzieci stanowią 35% ogółu małżeństw z dziećmi. Niewielki natomiast odsetek stanowią małżeństwa wielodzietne z 3 i więcej dzieci – 5%.

Wśród matek z dziećmi większość posiada jedno dziecko – 73%. Matki z dwojgiem dzieci stanowią 23% ogółu matek z dziećmi. Matki z trojgiem i więcej dzieci - 4%. Podobnie sytuacja przedstawia się wśród rodzin - ojców z dziećmi, gdzie większość to ojcowie z jednym dzieckiem – 81%, z dwojgiem dzieci -15%, z trojgiem i więcej – 4%.

Podsumowując można powiedzieć, że łódzkie rodziny z dziećmi to najczęściej małżeństwa z jednym dzieckiem.

Wykres nr 12. Gospodarstwa domowe według źródła utrzymania

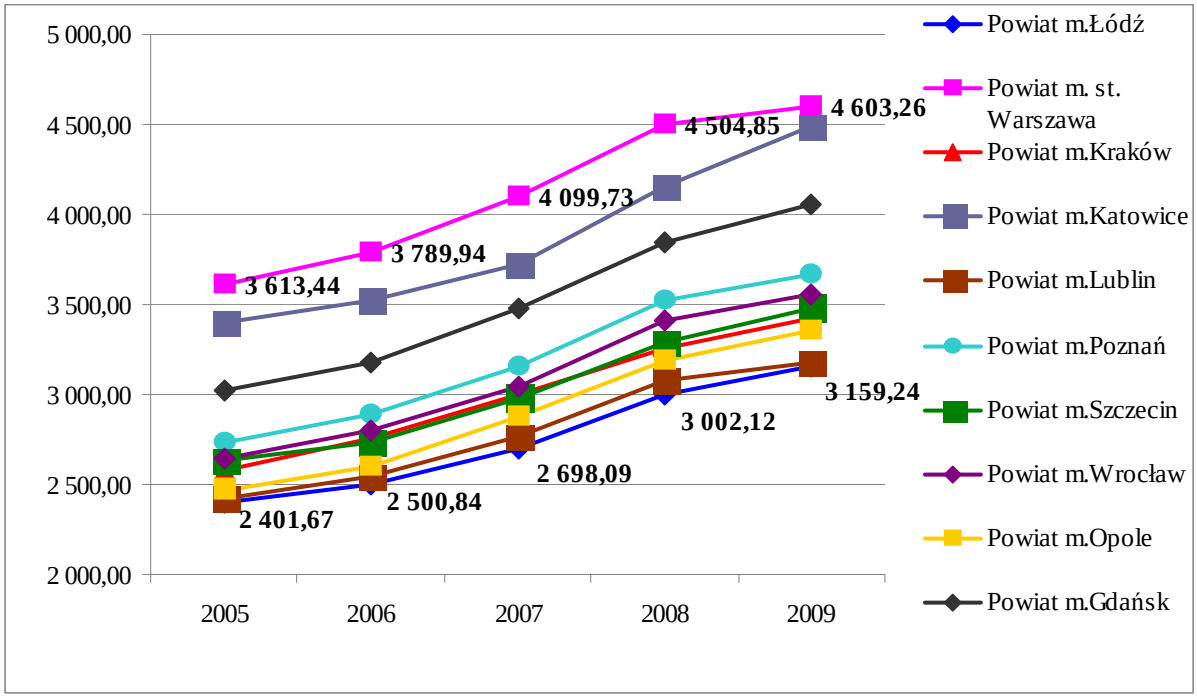

ŹRÓDŁO: Urząd Statystyczny w Łodzi

W Łodzi najwięcej osób w gospodarstwach domowych utrzymuje się z pracy zarobkowej - 46,36% ogółu gospodarstw domowych. W sektorze publicznym pracują osoby z 62 694 gospodarstw domowych, a w sektorze prywatnym osoby ze 100 486 gospodarstw domowych. Przy czym w sektorze prywatnym jest to głównie praca najemna (73,24% osób). Wysoki odsetek gospodarstw domowych utrzymuje się z niezarobkowych źródeł utrzymania (45,29%) – głównie emerytur i rent 85,06%. Na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródło dochodów pozostają osoby z 24 201 gospodarstw domowych. Nieustalone źródło dochodów posiada 4 789 gospodarstw domowych. Dla 383 gospodarstw głównym źródłem utrzymania są dochody z własności.

Sytuacja wynagrodzeń mieszkańców Łodzi na przełomie lat 2005-2009 w porównaniu do innych miast w Polsce przedstawia się niekorzystnie. W analizowanych latach przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło w Łodzi najmniej w odniesieniu do wszystkich większych miast w Polsce. W porównaniu z Warszawą, różnica wynagrodzenia wynosiła średnio 1.370 zł brutto.

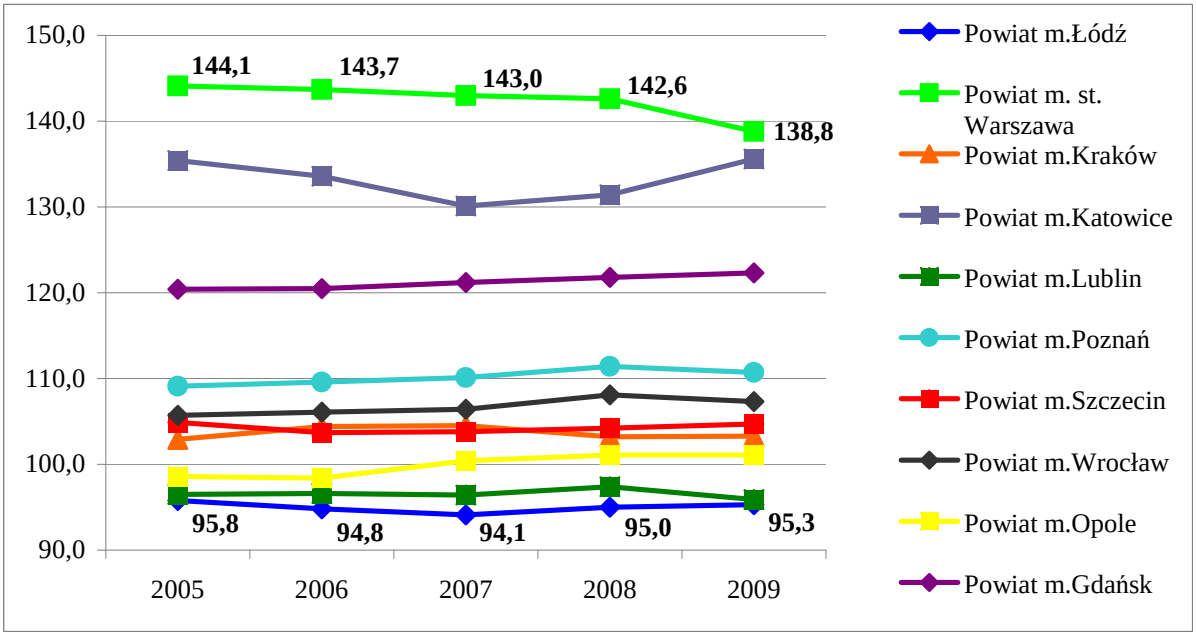
Wykres nr 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wybranych miastach Polski w latach 2005 - 2009.

ŹRÓDŁO: Wydział Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ

Znajduje to również odzwierciedlenie w relacji przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń do średniej krajowej, gdzie Łódź w porównaniu z innymi miastami w Polsce posiada najniższy wskaźnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – 95,8% (2005 r.) i 95,3% (2009 r.) (***Wykres nr 14***).

Wykres nr 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej wybranych miastach Polski w latach 2005 - 2009.

ŹRÓDŁO: Wydział Spraw Obywatelskich w Departamencie Obsługi i Administracji UMŁ

W Łodzi w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce istnieje dość wysokie bezrobocie i w konsekwencji niski poziom zamożności mieszkańców. Ich główną przyczyną jest upadek przemysłu włókienniczego i pokrewnych branż przemysłu lekkiego. Z uwagi na niewiele nowych inwestycji, postępujący proces starzenia się mieszkańców Łodzi, niski poziom dzietności, wyludnianie się miasta (w perspektywie niedobór siły roboczej) – można prognozować, że średnie m-czne wynagrodzenie brutto będzie na poziomie poniżej średniej krajowej, gdyż nie ma sprzyjających czynników, które mogłyby wydźwignąć poziom wynagrodzeń powyżej średniej krajowej.

3. Gospodarka i polityka mieszkaniowa

Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku, zasób mieszkaniowy Miasta Łodzi stanowił 67.127 lokali o łącznej powierzchni 3 661 297m^2, w tym:
- 58.424 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 3 110 932m^2,
- 8.703 lokali niemieszkalnych o łącznej powierzchni 550 365m^2.

Na koniec 2010 roku Miasto Łódź przy udziale 25 jednostek – administracji nieruchomościami zarządzało 7.785 budynkami, w których usytuowanych było 98.478 lokali, o następującym stanie prawnym:
- 4.626 budynków, stanowiło własność Łodzi lub Skarbu Państwa, w których znajdowało się 33.288 lokali;
- 3.399 budynków, stanowiło własność wspólnot mieszkaniowych, w których znajdowało się 84.295 lokali, w tym 33.839 lokali stanowiły lokale komunalne;
- 439 budynków stanowiło współwłasność Miasta Łodzi oraz innych podmiotów;
- 600 budynków pozostawało w posiadaniu osób prywatnych, w których znajdowało się 4.111 lokali.

Każda jednostka posiada oddany w administrowanie określony zasób lokalowy, poprzez wskazanie adresu nieruchomości, opisu działki, numeru księgi wieczystej oraz właściciela. Zasobem komunalnym zarządza również Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. Jednakże głównym zadaniem spółki jest budowa domów czynszowych na wynajem. Dysponentami lokali, które stanowią mieszkaniowy zasób Gminy Łódź są kierownicy Centrów Obsługi Mieszkańców, sprawujący nadzór nad administracjami nieruchomościami. Zgodnie ze strukturą organizacyjną na terenie Miasta Łodzi działa 5 Centrów Obsługi Mieszkańców: Bałuty, Górna, Polesie, Śródmieście oraz Widzew.

3.1 Potrzeby i zasoby mieszkaniowe Miasta Łodzi w zakresie zapewnienia lokali mieszkalnych i mieszkań socjalnych

Gmina zapewnia lokale socjalne, lokale zamienne oraz zaspakaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach, na zasadach i w wypadkach przewidzianych w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy.

Tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. W uchwale Nr LXXV/1765/02 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 6 marca 2002 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Łódź, Miasto ustaliło katalog osób najbardziej potrzebujących, które po spełnieniu określonych kryteriów mogą liczyć na pomoc poprzez wynajem lokalu komunalnego.

W grupie najbardziej potrzebujących znajdują się osoby:
- oczekujące na lokale socjalne z tytułu orzeczonych przez sąd eksmisji oraz niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych i niedostatku;
- o znacznym stopniu niepełnosprawności, stosowanie do ich potrzeb wynikających z orzeczenia o niepełnosprawności, po uzyskaniu opinii Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi;
- opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności domy dziecka, rodzinne domy dziecka oraz rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub inne ośrodki wymienione w przepisach o pomocy społecznej, nie mające zabezpieczonych potrzeb

mieszkaniowych, pod warunkiem złożenia wniosku w terminie nie później niż 12 miesięcy od dnia osiągnięcia pełnoletności;
- rekomendowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi na zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze i na rodzinne domy dziecka, na czas sprawowania opieki;
- wskazane przez Dyrektora Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ w związku z realizacją indywidualnych spraw wymagających szczególnego potraktowania, po uzyskaniu opinii Komisji Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej Rady Miejskiej;
- występujące o zamianę zajmowanego przez siebie lokalu mieszkalnego na inny lokal mieszkalny wchodzący w skład mieszkaniowego zasobu Gminy o mniejszej lub równorzędnej powierzchni użytkowej i porównywalnym standardzie, w zależności od potrzeb i możliwości Gminy.

Liczbę wpływających wniosków dotyczących zapewnienia przez Miasto Łódź lokali mieszkalnych dla osób najbardziej potrzebujących, liczbę spraw zrealizowanych i pozostałych do realizacji w latach 2005 – 2010 ilustruje ***Tabela nr 7***.

Tabela nr 7. Realizacja wniosków dotyczących zapewnienia przez Miasto Łódź lokali mieszkalnych dla osób najbardziej potrzebujących

	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin oczekujących na mieszkanie wg stanu na dzień 01.01.	4 536	5 438	5 875	6 209	6 379	6 056
Liczba wniosków złożonych w okresie 01.01. – 31.12.	2 218	2 195	2 071	1 811	1 281	1 557
Liczba wniosków zrealizowanych w okresie 01.01 – 31.12.	1 177	1 254	1 253	1 042	1 111	1 095
Liczba spraw pozostałych do zrealizowania wg stanu na dzień 31.12	5 438	5 875	6 209	6 379	6 056	5 857

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

W latach 2005 – 2010 liczba złożonych wniosków była zbliżona. Rocznie o najem lokalu komunalnego przybywało średnio około 1.800 nowych wniosków. Miasto jest w stanie zrealizować w ciągu roku ok. 1.100 wniosków.

Według stanu na 31 grudnia 2010 roku w zasobach mieszkaniowych Łodzi wynajętych było 1.399 lokali socjalnych, w tym w budynkach stanowiących własność Miasta Łodzi/Skarbu Państwa wynajętych było 1.021 lokali, a w budynkach stanowiących własność Wspólnot Mieszkaniowych – 378 lokali. Stanowi to około 3% mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi. Lokale te pojedynczo wynajmowane były w budynkach usytuowanych na terenie całego Miasta.

Tabela nr 8. Potrzeby mieszkaniowe w zakresie wynajmu lokali socjalnych

Liczba wniosków/wyroków	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wnioski o przydział lokalu socjalnego z tytułu niedostatku	1 034	1 102	981	894	697	674
Wnioski o przydział lokalu socjalnego dla osób posiadających wyroki eksmisyjne z prawem do lokalu socjalnego	1 098	1 552	2 044	2 431	2 755	2 948

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Tabela nr 9. Realizacja spraw poprzez wynajem lokali socjalnych

Liczba wniosków/wyroków	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zrealizowane wnioski o przydział lokalu socjalnego z tytułu niedostatku	114	150	105	72	89	94
Zrealizowane wnioski o przydział lokalu socjalnego dla osób posiadających wyroki eksmisyjne z prawem do lokalu socjalnego	347	411	427	354	427	405

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Porównanie liczby osób oczekujących na wynajem lokali socjalnych z zasobu Miasta Łodzi do ilości lokali wynajętych, potwierdza brak dostatecznej ilości lokali socjalnych i wydłużanie się czasu oczekiwania na jego wynajem. Wpływ na taką sytuację ma fakt, że Gmina Łódź nie ma wydzielonego zasobu mieszkaniowego lokali socjalnych, dlatego ich zapewnienie następuje poprzez przydzielenie z mieszkaniowego zasobu Miasta lokalu o obniżonym standardzie.

Tabela nr 10. Zestawienie ilości orzeczonych wyroków eksmisyjnych

Liczba spraw	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin oczekujących na eksmisję do lokalu socjalnego wg stanu na 01.01.	1 098	1 552	2 044	2 431	2 755	2 948
Liczba wyroków przybyłych w okresie od 1.01. do 31.12.	829	973	979	777	661	940
Liczba zrealizowanych wyroków okresie od 1.01. do 31.12.	347	410	427	355	406	392

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Zaprezentowane zestawienie pozwala stwierdzić, że Miasto Łódź w przedstawionym okresie realizuje rocznie około 400 wyroków orzekających eksmisję, co powoduje, że czas oczekiwania na wykonanie eksmisji wynosi około 5- 6 lat. Wydłużający się czas oczekiwania na wynajem lokali socjalnych nie jest skutkiem gwałtownego wzrostu ilości orzekanych eksmisji, co ilustruje ***Tabela nr 10***, a jest wynikiem niewystarczającej ilości wolnych lokali socjalnych.

W uzupełnieniu należy dodać, że z ogólnej liczby wyroków orzekających eksmisję, aż 90% orzeczeń dotyczy nakazu opróżnienia lokali z powodu zaległości czynszowych.

Potrzeby i realizację w zakresie wynajmu lokali mieszkalnych dla osób najbardziej potrzebujących, oprócz lokali socjalnych, w latach 2005 – 2010 ilustrują ***Tabele nr 11 i nr 12***.

Tabela nr 11. Liczba wniosków złożonych w latach 2005 – 2010 przez osoby najbardziej potrzebujące – oczekujących na realizację

Liczba wniosków oczekujących na realizację	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności	202	232	258	291	350	288
Wychowankowie opuszczający domy dziecka, rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze	243	254	263	269	288	259
Osoby wskazane przez Dyrektora WBiL po uzyskaniu opinii KGMiK	233	364	362	289	208	241
Osoby występujące o zamianę lokalu	449	425	410	371	367	300
Łącznie	**1 127**	**1 275**	**1 293**	**1 220**	**1 213**	**1 088**

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Tabela nr 12. Liczba zrealizowanych, wniosków złożonych w latach 2005 – 2010 przez osoby najbardziej potrzebujące

Liczba wniosków realizowanych	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności	67	62	69	48	58	85
Wychowankowie opuszczający domy dziecka, rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze	89	85	98	84	136	123
Osoby wskazane przez Dyrektora WBiL po uzyskaniu opinii KGMiK	148	177	195	133	110	163
Osoby występujące o zamianę lokalu	48	18	18	40	31	12
Łącznie	**352**	**694**	**381**	**302**	**335**	**389**

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Z analizy danych zawartych w ***Tabelach nr 11 i nr 12*** wynika, że od osób najbardziej potrzebujących, średnio w roku wpływa około 1.000 wniosków, z czego Miasto realizuje około 400. Wnioski składane przez osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności

realizowane są w 24%, wychowanków opuszczających domy dziecka, rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze – w 39%.

Kolejnym zobowiązaniem ustawowym Miasta jest zapewnienie lokali zamiennych.

Liczbę wpływających wniosków dotyczących zapewnienia przez Miasto Łódź lokali zamiennych, liczbę spraw zrealizowanych i pozostałych do realizacji w latach 2005 – 2010 ilustruje ***Tabela nr 13***.

Tabela nr 13. Wnioski dotyczące lokali zamiennych

Liczba spraw	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin oczekujących na mieszkanie wg stanu na dzień 01.01.	1 448	1 739	1 795	1 813	1 768	1 495
Liczba wniosków przybyłych w okresie 01.01. – 31.12.	683	570	573	500	217	105
Liczba wniosków zrealizowanych w okresie 01.01 – 31.12.	364	356	342	310	285	215
Liczba spraw pozostałych do zrealizowania wg stanu na dzień 31.12.	1 739	1 795	1 813	1 768	1 495	1 077

ŹRÓDŁO: Opracowanie Wydziału Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ

Z danych wynika, że liczba wniosków złożonych w okresie od dnia 01.01 danego roku do dnia 31.12 danego roku rocznie wynosi około 440, a liczba wniosków zrealizowanych w tym okresie wynosi 312 spraw.

Według stanu na 31.12.2010 r. wobec 1.077 rodzin Miasto ma zobowiązanie zapewnić lokal zamienny z powodu zakwalifikowania budynków do rozbiórki lub remontu kapitalnego.

Istniejący wtórny rynek wolnych lokali mieszkalnych w zasobie Miasta nie jest w stanie zaspokoić potrzeb osób oczekujących na lokale zamienne, dlatego też Miasto kontynuuje program wynajmu mieszkań komunalnych w nowo wybudowanych i zmodernizowanych budynkach. W latach 2005-2010 Miasto oddało do zamieszkania 664 mieszkania komunalne usytuowane w nowo wybudowanych i zmodernizowanych budynkach, w tym 22 mieszkania przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. W ramach przedmiotowego budownictwa wynajęto 513 mieszkań nowo wybudowanych oraz 151 mieszkań po modernizacji.

3.2 Kierunki działań w zakresie mieszkalnictwa

Z danych posiadanych przez Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ wynika, iż Miasto Łódź odzyskuje średnio w roku do ponownego zasiedlenia około 1.300 mieszkań o różnej strukturze i standardzie. Porównanie ilości złożonych wniosków o wynajem lokali komunalnych w stosunku do ilości ich realizacji pozwala na stwierdzenie, że w Gminie Łódź potencjalny najemca oczekuje na lokal gminny od 3 do 6 lat. Dlatego też kierunki rozwoju Łodzi w zakresie mieszkalnictwa powinny być rozumiane jako cele długookresowe i przewidywać przyrost nowych zasobów mieszkaniowych oraz tworzenie warunków do rozwoju budownictwa.

Temu celowi służyć powinna działalność inwestycyjna Miasta, skupiająca się w następujących działaniach:

- stworzenie bazy informacyjnej dotyczącej kontrahentów, zasobów mieszkaniowych;
- dalszym rozwoju komunalnego budownictwa mieszkaniowego;

- rewitalizacji istniejących zasobów mieszkaniowych w centrum Miasta;
- rozpoczęciu programu remontu 100 kamienic;
- przygotowywaniu nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
- doradztwo w zakresie zamiany mieszkań;
- intensyfikacja działań w zakresie pomocy mieszkaniowej osobom niepełnosprawnym;
- wspieranie pomocy mieszkaniowej na rzecz wychowanków opuszczających domy dziecka, rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze.

Przyjęcie założonych kierunków działania pozwoli Miastu osiągnąć najważniejsze cele wynikające z:

1) dalszego rozwoju komunalnego budownictwa mieszkaniowego;
2) podniesienia statusu społeczności w obszarze utrzymania mieszkań;
3) potrzeby zapewnienia mieszkań zamiennych najemcom zamieszkującym w budynkach przeznaczonych do rozbiórki bądź wyłączonych z użytkowania;
4) poprawy ładu przestrzennego centrum Miasta, usprawnienie i uzupełnienie infrastruktury;
5) odnowy dziedzictwa historyczno-kulturowego Miasta;
6) zahamowania dekapitalizacji zasobów, poprawy ich standardu technicznego i wyposażenia;
7) zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób z niepełnosprawnością oraz wychowanków opuszczających domy dziecka, rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze.

4. Rynek pracy i bezrobocie

4.1 Łódzki rynek pracy

Poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa rodziny zależy w znacznej mierze od warunków materialnych oraz pozycji na rynku pracy. Niewątpliwie niekorzystny dla Łodzi wskaźnik demograficzny wpływa na rynek pracy.

Jednostkami podejmującymi działania na rzecz promocji zatrudnienia i rozwoju rynku pracy w Łodzi są: Powiatowy Urząd Pracy Nr 1 w Łodzi, Powiatowy Urząd Pracy Nr 2 w Łodzi, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi, Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy w Departamencie Strategii i Rozwoju UMŁ, a także liczne organizacje pozarządowe i podmioty kościelne.

Każdego roku następuje spadek liczby ludności. W okresie grudzień 2005 – grudzień 2010 spadek ten wyniósł ok. 4%. Pogłębianie się tego zjawiska może grozić deficytem siły roboczej w mieście.

Tabela nr 14. Liczba podmiotów gospodarczych posiadających REGON, w tym osoby fizyczne – stan na 31 grudnia danego roku

Podmioty gospodarcze	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	69 537	68 245	68 900	71 492	64 007	65 402
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON	83 956	83 193	84 264	94 578	84 443	87 822

ŹRÓDŁO: Dane Głównego Urzędu Statystycznego - roczniki statystyczne 2006-2010

Powyższe dane wskazują na tendencję wzrostową ilości podmiotów zarejestrowanych w Łodzi w okresie 2005 – 2008. Jednakże w roku 2009 nastąpił spadek ilości podmiotów gospodarczych. Wpływ na taką sytuację miał kryzys gospodarczy, którego skutki zaczęły być odczuwalne pod koniec roku. Zachwianie równowagi gospodarczej wpłynęło negatywnie na część podmiotów.

Stan i kondycja podmiotów gospodarczych przełożyły się również na liczbę osób pracujących w sektorze przedsiębiorstw, jak również na przeciętne zatrudnienie.

Tabela nr 15. Pracujący i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw

Rok	Pracujący w tys.	Przeciętne zatrudnienie w tys.	Przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach w Łodzi w tys.
2006	108,6	105,3	102,4
2007	116,5	112,6	110,0
2008	122,9	116,9	118,7
2009	120,1	115,2	116,5
2010	120,6	114,5	116,1

ŹRÓDŁO: Dane Głównego Urzędu Statystycznego - roczniki statystyczne 2006-2010

4.2 Struktura bezrobocia w Łodzi

Praca zawodowa stanowi jeden z najbardziej istotnych elementów życia rodziny, a sytuacja bezrobocia ma szczególnie negatywny wpływ na funkcjonowanie jej członków. Pozostawanie w „bezrobociu" jest jednym z elementów prowadzących do wykluczenia społecznego wiąże się to nie tylko z brakiem pracy i utratą dochodów ale dodatkowo powoduje oddalanie się od grupy społecznej, w której osoba funkcjonowała. Strukturę bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w Łodzi przedstawiają dane zawarte w ***Tabeli nr 16*** i ***Tabeli nr 17.***

Tabela nr 16. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w Łodzi ze względu na płeć, prawa do zasiłku oraz liczbę osób które podjęły pracę

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Z prawem do zasiłku	Podjęcia pracy	Stopa % Łódź	Stopa % woj. łódzkie
2005	54 679	27 178	27 501	5 131	27 501	16,4	17,9
2006	38 655	20 027	18 631	5 327	18 631	11,9	14,8
2007	28 635	15 034	13 601	3 772	13 601	8,7	11,5
2008	22 548	11 716	10 832	3 771	10 832	6,7	9,2
2009	31 973	15 722	16 251	6 272	16 251	9,5	11,6
2010	33 727	16 728	16 999	5 748	16 999	9,9	12,1

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi

Tabela nr 17. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w Łodzi ze względu na wiek, z uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych, nie posiadających kwalifikacji oraz osób z niepełnosprawnością

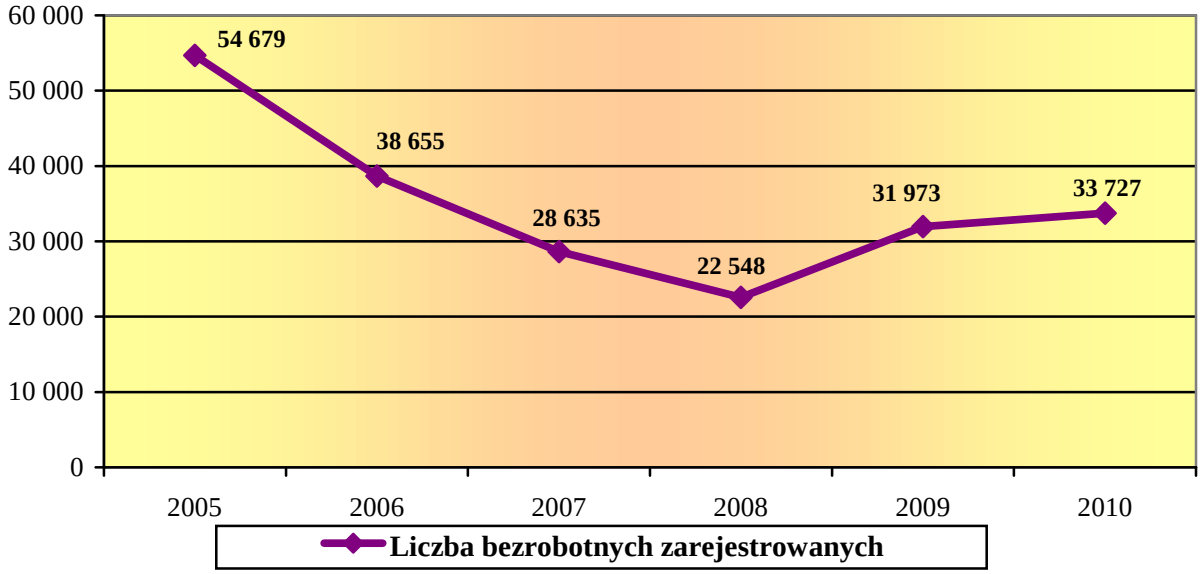
Rok	Ogółem	do 25 roku życia	pow. 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni	Bez kwalifikacji zawodowych	Niepełnosprawni
2005	54 679	7 009	14 336	34 780	16 395	4 248
2006	38 655	3 791	12 702	24 546	17 139	3 754
2007	28 635	2 544	10 541	16 994	11 992	3 595
2008	22 548	2 494	7 895	10 724	9 053	3 027
2009	31 973	3 869	10 318	11 828	13 103	3 497
2010	33 727	3 750	11 519	15 503	13 481	3 980

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi

Analiza najistotniejszych wskaźników bezrobocia rejestrowanych w Łodzi w okresie od 2005 r. do 2010 r. pokazuje odwrócenie uprzednio korzystnych tendencji na rynku pracy. W latach 2008 – 2009 nastąpiło przełamanie trendu spadkowego zapoczątkowanego w 2003 r. Między końcem grudnia 2005 r. a końcem grudnia 2008 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o 58,8%, natomiast w trakcie następnych lat: grudzień 2008 – grudzień 2010 wskaźnik odznaczył się już tendencją wzrostową.

Przedstawione dane w ***Tabeli nr 17*** pokazują, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych największą grupę stanowią osoby: długotrwale bezrobotne, bez kwalifikacji i powyżej 50 roku życia. Problemem jest również to, iż często jedna osoba występuje w każdej z tych grup.

Wykres nr 15. Dynamika liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Łodzi

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi

Ponadto w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2009 wzrosła liczba osób bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku osób z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym, ogólnokształcącym oraz zasadniczym zawodowym, gdzie obserwuje się również wzrost liczby. Dane te obrazuje ***Tabela nr 18***.

Tabela nr 18. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia

Rok	Ogółem	w tym z wykształceniem			
		wyższym	policealnym i średnim zawodowym	średnim ogólnokształcącym	zasadniczym zawodowym
2009	31 973	3 753	5 987	3 959	6 184
2010	33 727	3 856	6 480	4 104	6 596

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego w Łodzi

Analiza relacji poziomu wykształcenia do stopy bezrobocia w Łodzi wskazuje na brak integracji systemu edukacji zawodowej z potrzebami rynku pracy.

4.3 Aktywizacja osób bezrobotnych

Kluczowym elementem przeciwdziałania bezrobociu jest przywrócenie aktywności osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz pozostających poza zatrudnieniem. Wśród form aktywizacji wyróżniamy m.in. podjęcie działalności gospodarczej, staże, przygotowania zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne i szkolenia.

Tabela nr 19. Aktywizacja osób bezrobotnych w poszczególnych formach w latach 2005-2010

Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podjęcie działalności gospodarczej	874	910	1 201	1 103	1 123	1 557
Podjęcie pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	510	756	1 011	900	883	889
Staże	2 386	2 978	2 288	1 908	2 651	2 847
Rozpoczęcie przygotowania zawodowego	902	762	366	277	43	0
Roboty publiczne	827	266	295	257	338	551
Prace interwencyjne	590	762	942	676	487	457
Szkolenia	4 440	4 526	4 426	4 572	4 962	5 475
Prace społecznie użyteczne	0	0	0	292	429	584

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi

Formą aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych jest również instytucja tzw. zatrudnienia socjalnego. Polega ona na nabywaniu umiejętności zawodowych oraz przyuczeniu do zawodu, przekwalifikowaniu lub podwyższaniu kwalifikacji zawodowych. Celem zatrudnienia socjalnego jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób długotrwale bezrobotnych. W ramach zatrudnienia socjalnego działają m.in. centra integracji społecznej. Po zakończeniu uczestnictwa w zajęciach w centrum na wniosek kierownika centrum, pracownika socjalnego i uczestnika powiatowy urząd pracy może skierować uczestnika do pracy u pracodawcy lub w centrum (jest to tzw. zatrudnienie wspierane).

Inną formą wspierania osób długotrwale bezrobotnych jest funkcjonowanie spółdzielni socjalnych, poprzez tworzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.). Z danych Ogólnego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych na przestrzeni 2005-2009 roku na terenie Łodzi zarejestrowanych zostało 14 spółdzielni socjalnych. Spółdzielnie socjalne prowadzą społeczną reintegrację jej członków przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, a także reintegrację zawodową polegającą na odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

4.4 Aktywizacja osób z niepełnosprawnością

Istotnym elementem wpływającym na stan i jakość lokalnego rynku pracy jest aktywizacja osób z niepełnosprawnością. W bardzo wielu przypadkach praca staje się najwyższą formą ich rehabilitacji. Ponadto jest istotnym czynnikiem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz daje możliwość uzyskania środków materialnych, a także wpływa na poprawę kontaktu z otoczeniem.

Z uwagi na mniejsze szanse w pozyskaniu zatrudnienia, osoba z niepełnosprawnością posiada niejednokrotnie większą motywację do pracy niż osoby pełnosprawne.

Tabela nr 20. Aktywizacja bezrobotnych z niepełnosprawnością w poszczególnych formach w latach 2005-2010

Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podjęcia pracy - ogółem	1 968	1933	1 800	1 810	1 334	1 410
Roboty publiczne	7	9	18	12	20	40
Prace interwencyjne	25	49	48	35	33	22
Podjęcie działalności gospodarczej	31	23	48	60	49	60
Refundowane stanowisk pracy	894	724	524	654	257	230
Szkolenia	335	365	394	446	364	400
Staże	14	24	14	17	39	61
Przygotowanie zawodowe	33	7	13	10	0	0
Prace społecznie użyteczne	0	0	15	23	49	63

ŹRÓDŁO: Dane statystyczne Powiatowych Urzędów Pracy

4.5 Kierunki działań w obszarze bezrobocia

1) Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy (podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo) poprzez:
   - stworzenie bazy informacyjnej w zakresie bezrobocia;
   - aktywizację ludzi młodych będących na początku kariery zawodowej (umożliwienie im nabywania dodatkowych umiejętności zawodowych, planowania kariery zawodowej oraz umiejętności aktywnego poszukiwania pracy);
   - wzmocnienie roli szkoleń indywidualnych pozwalających na podjęcie zatrudnienia bezpośrednio po szkoleniu;
   - dostosowanie edukacji zawodowej do potrzeb lokalnego rynku pracy;
   - dostosowywanie oferty szkoleniowej urzędów pracy do potrzeb lokalnego rynku pracy;
   - wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym na założenie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) poprzez wsparcie informacyjne, szkoleniowe (dostęp do wiedzy o prowadzeniu działalności gospodarczej) i doradcze (dokonywanie diagnozy predyspozycji, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych), udzielanie dotacji na uruchomienie mikroprzedsiębiorstw;
   - wsparcie dla osób bezrobotnych poprzez realizację zatrudnienia subsydiowanego (prace interwencyjne, roboty publiczne).

2) Integracja zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), w tym:
   - promocja i wdrażanie projektów konkursowych w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej" – Poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym" ;
   - upowszechnianie i realizacja prac społecznie użytecznych organizowanych dla osób bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, jak również osób realizujących kontrakt socjalny;
   - realizacja założeń projektu „Nowy obraz pomocy społecznej w Łodzi", realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej", Działanie 7.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji", Poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej".

5. System edukacji w kontekście problemów społecznych

5.1 Ogólna charakterystyka systemu łódzkiej oświaty

System łódzkiej oświaty publicznej obejmuje 380 jednostek organizacyjnych, w których funkcjonują różne typy oraz rodzaje szkół i placówek oświatowych.

Tabela nr 21. Placówki oświatowe według typów

Typ placówki	Liczba placówek	Oddziały dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Przedszkola	146	• 3 specjalne • 4 integracyjne
Szkoły Podstawowe	87	• 7 z klasami integracyjnymi
Gimnazja	47	• 5 z klasami integracyjnymi
Szkoły Ponadgimnazjalne	115	• 3 z klasami
Placówki Specjalne	16	• 6 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych • 8 zespołów szkół specjalnych • 1 szkoła podstawowa specjalna • 1 zespół szkół zawodowych specjalnych
Placówki Resocjalizacyjne	7	• 4 Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii • 2 Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze • 1 Szkoła Podstawowa
Poradnie Pedagogiczno-Psychologiczne	9	x

ŹRÓDŁO: Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ

We wrześniu 2010 r. w Łodzi rozpoczęło naukę 24 596 uczniów szkół podstawowych, 15 224 gimnazjalistów i 21 288 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto łódzki system edukacji obejmuje 16 233 przedszkolaków, których liczba w porównaniu z rokiem 2005 wzrosła o blisko 2000 dzieci. Dołączyć do tego należy szczególną grupę, liczącą 2 772 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym wychowanków placówek resocjalizacyjnych).

Tabela nr.22 Liczba uczniów łódzkich placówek oświatowych w latach 2005-2010

Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba przedszkolaków	14 445	14 982	15 466	15 792	15 906	16 233
Liczba uczniów szkół podstawowych	29 449	28 088	26 508	25 086	24 845	24 596
Liczba gimnazjalistów	20 516	19 239	18 088	17 065	16 112	15 224
Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych	27 108	26 079	24 436	23 204	21 966	21 288

ŹRÓDŁO : Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ

W Łodzi funkcjonuje 9 poradni psychologiczno-pedagogicznych, prowadzących działalność profilaktyczną, diagnostyczną oraz terapeutyczną. Oferta poradni psychologiczno-pedagogicznych obejmuje: prelekcje, konsultacje, poradnictwo, zajęcia warsztatowe, grupowe. Psycholodzy zatrudnieni w poradniach raz w tygodniu dyżurują w szkołach. W tym czasie wspomagają szkołę w jej działaniach opiekuńczych i wychowawczych. Prowadzą zajęcia: psychoedukacyjne, diagnozujące przyczyny niepowodzeń szkolnych, samopoznawcze i integrujące zespoły klasowe oraz zajęcia z preorientacji zawodowej. Ponadto udzielają konsultacji wychowawcom oraz rodzicom uczniów.

Przy realizacji zadań oświatowych Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ współpracuje z ponad 100 organizacjami pozarządowymi w zakresie szeroko pojętej pomocy dzieciom i młodzieży znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej i edukacyjnej. Na stałe zleca i wspiera zadania z zakresu przeciwdziałania patologii, uzależnieniom oraz aktywizacji społecznej dzieci i młodzieży. Wspiera też edukację regionalną i środowiskową realizowaną poza szkołą. Poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi wspiera innowacyjne programy edukacyjne i wychowawcze oraz realizuje wszystkie działania o charakterze opiekuńczym.

5.2 Sytuacja społeczna łódzkich uczniów

Dotychczasowe analizy sytuacji społecznej łódzkich uczniów (badania przeprowadzane przez Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ oraz przez socjologów Uniwersytetu Łódzkiego na zlecenie Wydziału Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ w latach 2008/2009) wskazują na następujące problemy występujące w łódzkich szkołach:

- brak aktywności społecznej uczniów ostatnich klas gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych;
- słaba aktywność uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w uczestniczeniu w zajęciach pozalekcyjnych;
- stosunkowo wysokie poczucie braku bezpieczeństwa wśród uczniów szkół podstawowych;
- słabe więzi rodzinne, stosunkowo niskie zainteresowanie rodziców problemami swoich dzieci (ok. 30% uczniów nie rozmawia ze swoimi rodzicami o żadnych nurtujących problemach);
- wczesny wiek inicjacji alkoholowej – ponad 55% gimnazjalistów rozpoczęło inicjację w wieku 13 lat;
- powszechne spożywanie alkoholu, duża dostępność i akceptacja ze strony dorosłych – ponad 95% gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje spożywanie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni;
- łatwość dostępu do narkotyków – ponad 30% gimnazjalistów deklaruje pierwsze doświadczenia z narkotykami – głównie palenie konopi;
- powszechne palenie papierosów – ponad 60% gimnazjalistów przynajmniej raz paliło papierosy, przy czym zdecydowanie częściej palą dziewczęta;
- 7,5% to dzieci wychowuje się w środowiskach zagrożonych lub wykluczonych społecznie, z wysokim stopniem ryzyka zagrożenia demoralizacją i negatywnymi wzorcami zachowań. Mimo zmniejszania się populacji łódzkich dzieci odsetek tej grupy dzieci od 10 lat nie ulega zmianie. Można więc przyjąć, że ok. 7% populacji łódzkich dzieci to grupa szczególnego ryzyka, którą należy objąć interdyscyplinarnymi działaniami pomocowymi.

5.3 Priorytetowe działania wychowawcze i specjalistyczne w obszarze edukacji

Priorytetowe działania wychowawcze:

Analiza sytuacji społecznej łódzkich uczniów spowodowała, że od 2009 roku priorytetowymi działaniami wychowawczymi w obszarze edukacji stało się:

- tworzenie przyjaznego i bezpiecznego środowiska wychowawczego w szkołach;
- przeciwdziałanie wszelkiemu wykluczeniu społecznemu;
- stwarzanie warunków do rozwoju talentów i zainteresowań uczniów;
- zmniejszenie liczby uczniów zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu edukacji;
- zapobieganie negatywnym skutkom niewłaściwego zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwoju różnorodnych zainteresowań uczniów;
- poprawa stosunków rodzinnych, wspieranie pogłębiania więzi rodzinnych poprzez stworzenie warunków do wspólnej zabawy/zajęć;
- wspieranie rozwoju małego dziecka, poprzez upowszechnianie różnych form edukacji przedszkolnej.

Nie ulega wątpliwości, że stała współpraca ze środowiskiem rodziców stanowi podstawową gwarancję skuteczności działań wychowawczych podejmowanych przez szkołę, dokonywania przez uczniów postępów w nauce oraz zapewnienia im bezpieczeństwa, a także przeciwdziałania różnym formom negatywnych zachowań społecznych wśród młodzieży. Istnieje zatem konieczność opracowania właściwego modelu współdziałania kuratorium oświaty ze środowiskiem rodziców, a także wdrożenie efektywnego modelu profilaktyki i wspierania rodzin łódzkich uczniów. Biorąc pod uwagę prognozowaną liczbę dzieci i młodzieży wg edukacyjnych grup wieku do 2025 r. grupa szczególnego ryzyka łódzkich dzieci wynosić będzie 5 463,08.

Tabela nr 23. Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat, a liczba dzieci i młodzieży z grup szczególnego ryzyka. Prognoza na lata 2012 – 2025

Rok	Liczba dzieci wieku 0 -17	Grupa szczególnego ryzyka
2012	96 509	6 755,63
2015	93 178	6 522,46
2018	90 154	6 310,78
2021	85 888	6 012,16
2025	78 044	5 463,08

ŹRÓDŁO : Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ

Priorytetowe działania specjalistyczne:

Na terenie Łodzi istnieje potrzeba stworzenia placówki resocjalizacyjnej dla młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. W ostatnich latach ok. 25% przyjętych wychowanków wymaga stałej opieki psychiatrycznej. Nie ma również miejsc dla młodzieży resocjalizowanej i uzależnionej od narkotyków. Problemy z narkotykami ujawniają się u ok. 20% podopiecznych w ośrodkach wychowawczych. Diagnoza problemu w początkowej jego fazie ujawnia ok. 15% grupę uczniów w szkołach podstawowych, wymagającą stałej opieki i pomocy terapeutycznej. Wczesna opieka specjalistów, wprowadzenie specjalnych metod edukacyjnych i wychowawczych pozwoliłaby na uniknięcie w przyszłości umieszczeniem nieletnich w Ośrodkach.

5.4 Kierunki działań w zakresie edukacji

1) Stworzenie bazy informacyjnej w zakresie edukacji;
2) Dostosowanie sieci szkół do analiz demograficznych, potrzeb rynku pracy;
3) Zapewnienie miejsc w przedszkolach;
4) Rozwój pozaszkolnych form wspierania dzieci i młodzieży (organizacja czasu wolnego);
5) Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
6) Wspieranie zadań z zakresu doskonalenia nauczycieli z obszaru umiejętności przygotowywania dzieci i młodzieży do mobilności na rynku pracy i ustawicznego dokształcana zawodowego;
7) Stworzenie mobilnego systemu wymiany informacji, potrzeb i możliwości;
8) Wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych w realizacji zadań w zakresie edukacji.

6. Sytuacja zdrowotna mieszkańców Łodzi

6.1 Ogólna charakterystyka problematyki zdrowotnej

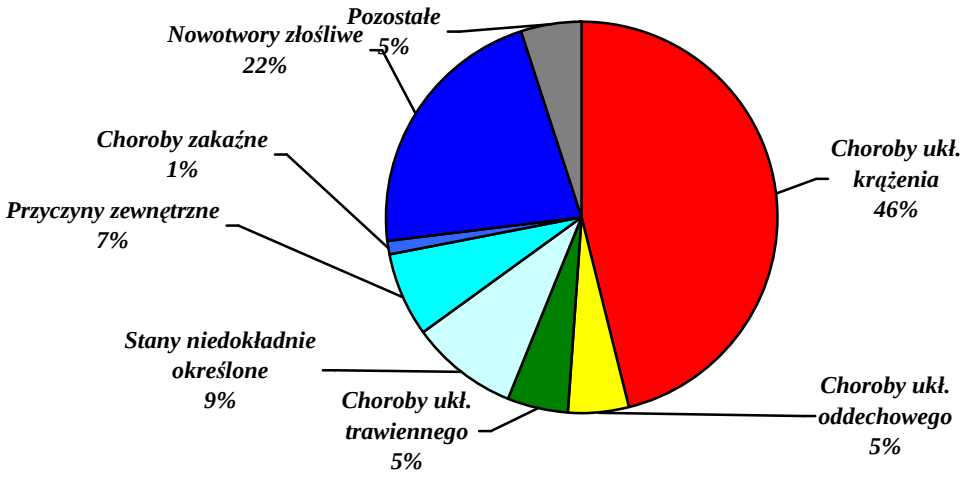
Niekorzystna sytuacja demograficzna (ujemny przyrost naturalny) i ekonomiczna (bezrobocie i zubożenie) czy też problem zanieczyszczenia środowiska naturalnego, to czynniki, które z pewnością mają wpływ na kształtowanie się sytuacji zdrowotnej mieszkańców Łodzi. Istotne znaczenie w powstawaniu wielu poważnych i często rozpowszechnionych chorób mają również niekorzystne zachowania zdrowotne: palenie tytoniu (powoduje m.in. choroby układu krążenia, nowotworowe, układu oddechowego), nieracjonalny sposób żywienia (sprzyja m. in. chorobom układu krążenia, otyłości, cukrzycy, osteoporozie), czy nadmierne spożycie alkoholu (sprzyja uleganiu urazom i wypadkom, zachorowalności na marskości wątroby, powstawaniu zespołów uzależnienia, psychozom).

Łódź dysponuje dużymi potencjalnymi atutami w postaci wysokokwalifikowanych kadr medycznych oraz wystarczającą liczbą placówek lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego, z których część dysponuje nowoczesną aparaturą diagnostyczno-leczniczą.

W mieście działa Uniwersytet Medyczny z wielospecjalistycznymi oddziałami klinicznymi, renomowane instytuty resortowe: Instytut Medycyny Pracy i Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki, specjalistyczne szpitale wojewódzkie, Szpital MSWiA oraz dobrze rozwinięta sieć placówek ambulatoryjnych publicznych i niepublicznych. Miasto pełni rolę organu założycielskiego dla 19 miejskich zakładów opieki zdrowotnej. Wśród nich znajdują się 4 szpitale i 13 zakładów z ambulatoryjną opieką zdrowotną (podstawową i specjalistyczną) oraz 2 ośrodki profilaktyczne. Stałymi partnerami miasta w działaniach na rzecz zdrowia mieszkańców (profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna) jest ponad 30 organizacji pozarządowych, działających najbliżej społeczności lokalnej i realizujących zadania prozdrowotne.

Od początku lat 90-tych głównymi przyczynami zgonów w Łodzi, w Polsce, jak również na świecie, są choroby układu krążenia oraz nowotwory złośliwe. Dane dotyczące przyczyn zgonów w województwie łódzkim w 2008 r. (ostanie dane dostępne w tym zakresie) przedstawiono w ***Wykresie Nr 17***.

Wykres nr 16. Struktura przyczyn zgonów w woj. łódzkim w 2008 r.

ŹRÓDŁO: Woj. Centrum Zdrowia Publicznego, 2010, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Strukturę przyczyn zgonów w województwie łódzkim na przestrzeni 2005-2008 roku obrazuje ***Tabela nr 24***.

Tabela nr 24. Struktura przyczyn zgonów w woj. łódzkim

Przyczyna zgonu (w %)	2005	2006	2007	2008
Choroby układu krążenia	46,13	45,06	46,56	46,1
Choroby układu oddechowego	-	-	5,31	5,4
Choroby układu trawiennego	-	-	5,11	5,0
Stany niedokładnie określone	-	-	8,8	bd.
Przyczyny zewnętrzne	6,85	6,86	6,42	6,6
Choroby zakaźne	-	-	0,5	bd.
Nowotwory złośliwe	22,32	22,16	21,98	22,3
Pozostałe	-	-	5,32	14,5

Wskaźniki zgonów z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych są dla Łodzi znacznie wyższe niż dla woj. łódzkiego i dla Polski.

Tabela nr 25. Współczynniki zgonów na 10 tys. mieszkańców wg najczęstszych przyczyn

Region	Choroby układu krążenia			Nowotwory złośliwe		
	2006r.	2007r.	2008r.	2006r.	2007r.	2008r.
Polska	44,1	45,0	45,4	24,0	25,1	25,1
Woj. łódzkie	54,8	58,1	56,8	27,0	27,4	27,5
Łódź	56,0	58,8	59,6	31,8	31,9	32,2

ŹRÓDŁO: Woj. Centrum Zdrowia Publicznego, 2010, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wśród przyczyn zgonów, oprócz chorób układu krążenia i nowotworów złośliwych, wysoki odsetek od wielu lat wykazują zewnętrzne przyczyny zgonów (urazy i wypadki).

Niekorzystnie dla województwa łódzkiego przedstawia się sytuacja w zakresie zgonów z powodu chorób układu oddechowego (5,1% wszystkich zgonów) i układu trawiennego (4,5% wszystkich zgonów).

- **Choroby układu krążenia** w 2008 r. były przyczyną 45,6% wszystkich zgonów w Polsce, 46,6 % ogółu zgonów w województwie łódzkim, a 46,4 % wszystkich zgonów w Łodzi. Współczynnik zgonów na 10 tys. w 2008 r. wynosił: w Polsce - 45,4, w woj. łódzkim 56,8 (w 2007 r. – 58,1) zaś w Łodzi 59,6 (w 2007 r. – 58,8) i był jednym z najwyższych w województwie.
- Drugą w kolejności przyczyną zgonów w Polsce stanowią **nowotwory złośliwe** (25,2 % wszystkich zgonów). W 2008 r. dla mieszkańców województwa łódzkiego stanowiły one 22 % wszystkich zgonów (26,1% zgonów mężczyzn i 23,3% kobiet). Na drugim miejscu w kraju wśród przyczyn zgonów znajdują się nowotwory, które w 2008 roku stanowiły 25,2% ogólnej liczby zgonów. Wskaźnik zgonów z powodu nowotworów na 10 tys. mieszkańców najwyższy w kraju w 2008 r. jest w województwie łódzkim i wynosił 27,5, w tym dla Łodzi – 32,2 przy średnim dla Polski 25,1. Wskaźnik zgonów na 10 tys. ludności z powodu nowotworów złośliwych był wyższy w grupie mężczyzn (32,02) niż w grupie kobiet (23,26).

- **Cukrzyca** należy do najczęstszych przyczyn zgłaszalności pacjentów do poradni podstawowej opieki zdrowotnej.
  W 2009 r. w woj. łódzkim z powodu cukrzycy leczonych było 35 508 osób w wieku powyżej 19 lat, w tym ok. 42 % leczonych insuliną. Najwyższy odsetek leczonych (39,3%) z powodu cukrzycy to pacjenci w wieku 65 i więcej.
  Wskaźnik leczonych z powodu cukrzycy na 10 tys. mieszkańców woj. łódzkiego w 2009 r. wynosił 480,6 (dla Łodzi 578,3), w tym leczonych insuliną 200,6 (dla Łodzi 281,6) .
  Liczbę chorujących, leczonych z powodu cukrzycy obrazuje ***Tabela nr 26***.

Tabela nr 26. Chorzy w wieku 19 lat i więcej leczeni z powodu cukrzycy - Wskaźniki na 10 tys. ludności

Rok	Ogółem	w tym leczeni insuliną	w tym grupy wieku							
			19 - 34	w tym leczeni insuliną	35 - 54	w tym leczeni insuliną	55 - 64	w tym leczeni insuliną	65 i więcej	w tym leczeni insuliną
Województwo łódzkie ogółem										
2009	480,55	200,63	72,62	36,26	310,11	123,33	935,21	354,17	1 025,57	464,43
2008	437,93	148,27	63,27	29,56	305,83	113,15	982,69	323,24	800,30	248,46
2007	420,83	135,28	63,07	30,99	309,32	102,21	964,47	304,12	746,57	222,32
Powiat M. Łódź										
2009	578,28	281,55	85,50	46,40	316,24	140,03	994,67	426,14	1 301,06	705,44
2008	490,76	168,02	71,71	33,08	276,95	108,72	1071,17	355,83	910,44	286,76
2007	411,48	123,82	66,06	30,60	264,09	82,82	906,30	255,36	728,71	213,22

ŹRÓDŁO: Dane Wojewódzkiego Centrum Zdrowia Publicznego w Łodzi

- Jednym z istotnych problemów zdrowotnych ostatnich lat są także **zaburzenia psychiczne**. W ciągu 10 lat w Polsce liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wzrosła o 1/3 i wynosi ok. 800 tys. osób. W woj. łódzkiego widoczny jest wzrost liczby leczonych w poradniach zdrowia psychicznego: w 1999 r. wskaźnik na 10 tys. ludności wynosił - 72,2, w 2009 r. – 81,8 (2008 r. – 67,3). Ogółem leczono 80 636 osób, tj. o 2 358 więcej niż w roku ubiegłym. Wzrosła również liczba leczonych po raz pierwszy z 17 140 osób w 2008 roku do 20 779 w 2009 roku.
- Problemem zdrowotnym stała się również **grypa** (a szczególnie powikłania pogrypowe), która jest ostrą, wirusową chorobą zakaźną. Podstawową metodą walki z grypą są szczepienia ochronne. W Polsce mimo znacznej zapadalności na grypę (ok. 3 miliony osób rocznie) i wzrastającej liczby zgonów z powodu powikłań pogrypowych (ostatnie lata powyżej 1000 osób). W 2009 r. w woj. łódzkim wskaźnik zachorowań na grypę wynosił 3688,8 na 100 tys. ludności.
- **Choroby płuc: Gruźlica** pozostaje nadal problemem zdrowotnym na terenie województwa. W poradniach gruźlicy i chorób płuc leczono w 2009 roku z powodu gruźlicy płuc i pozapłucnej 997 osób. Wskaźnik leczonych wzrósł z 3,6 na 10 tys. mieszkańców w 2008 r. do 3,9 w 2009 roku.
  W poradniach zarejestrowano również 11 499 osób ze zwiększonym ryzykiem zachorowania, co stanowi 9,7 % wszystkich leczonych na choroby płuc.
  Ogółem z powodu gruźlicy i innych chorób układu oddechowego leczono w poradniach gruźlicy i chorób płuc w 2009 roku 119 092 osoby, tj. o 26 226 więcej niż w 2008 roku, co stanowi wzrost o 28,2 %.

- **Wybrane choroby u dzieci**
  Pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w 2009 roku pozostawało 149.334 dzieci w wieku 0 – 18 lat, u których stwierdzono schorzenia przewlekłe, tj. o 19.433 dzieci więcej niż w 2008 roku. Najczęstszym schorzeniem u dzieci są alergie (21,9 %) oraz zniekształcenia kręgosłupa (18,9 %). Wysoki odsetek (12,2 %) stanowią również zaburzenia refrakcji i akomodacji oka i otyłość (7,3%).
  Nadwaga i otyłość: Z analizy badań dzieci łódzkich wynika, że nadmierna masa ciała, w tym nadwaga i otyłość, dotyczą średnio 15,1% i 3,7% badanej populacji. U chłopców zarówno nadwaga, jak i otyłość, w porównaniu z dziewczętami występowała istotnie częściej (u chłopców odpowiednio 17% i 4,4%; u dziewcząt odpowiednio 13,2% i 2,9%).

W odniesieniu do wymienionych chorób niezmiernie ważną rolę odgrywa odpowiednio wcześnie podjęta profilaktyka i promocja właściwych zachowań zdrowotnych. Istotne jest również wykrywanie chorób we wczesnym stadium rozwoju, co zwiększa szansę ich wyleczenia.

6.2 Prognoza – wskazówki do działań w zakresie poprawy zdrowia łodzian

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i warunków zdrowotnych miasta Łodzi jest celem działań w ramach programu ***„Łódź – Zdrowe Miasto".*** Program realizowany jest w Łodzi pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia od 1993 roku. Zakłada opracowanie lokalnej strategii prozdrowotnej i konsekwentną jej realizację. Nie bazuje na „akcyjności", lecz opiera się na systematycznym dążeniu do wytyczonych celów, które wynikają z analizy danych epidemiologicznych oraz są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców miasta.

Działania w ramach programu ***„Łódź - Zdrowe Miasto"*** określa lokalna strategia ***„Kierunki działań na rzecz zdrowia łodzian"***, która została przyjęta do realizacji uchwalą Rady Miejskiej Nr LVI/1250/01 z dnia 15 marca 2001 roku.

Podstawą udziału Łodzi w programie Zdrowe Miasta Światowej Organizacji Zdrowia jest uchwała Nr LV/1050/09 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2009 roku. Łódź wyraziła wolę kontynuacji udziału Miasta w V fazie programu Zdrowe Miasta Światowej Organizacji Zdrowia, w latach 2009-2013. W maju 2009 r. roku Światowa Organizacja Zdrowia podjęła decyzję o przyjęciu Łodzi do Europejskiej Sieci Zdrowych Miast w V fazie programu. Jesteśmy jednym z 84 miast Europy (kwiecień 2011), które uzyskały certyfikat Zdrowego Miasta na lata 2009 – 2013. Zagadnieniami priorytetowymi w V fazie programu Zdrowe Miasta jest podejmowanie działań w sprawach zdrowia publicznego w 3 obszarach: tworzenie opiekuńczych i wspierających środowisk, zdrowe życie, środowisko miejskie i zagospodarowanie przestrzeni sprzyjających zdrowiu.

Dotychczasowa realizacja programu Zdrowe Miasta w Łodzi spowodowała wprowadzenie i stałe rozszerzanie różnorodnych działań na rzecz zdrowia mieszkańców. Aktualnie miasto podejmuje wiele działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia kierowanych do różnych grup mieszkańców.

W celu redukcji zachorowalności i umieralności mieszkańców Łodzi z powodu chorób, które stanowią największy problem zdrowotny, prowadzone są działania profilaktyczne w ramach programów finansowanych z budżetu Miasta Łodzi lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia – ***Tabela nr 27.***

Tabela nr 27. Programy profilaktyczne realizowane na rzecz mieszkańców Łodzi

	2006	2007	2008	2009	2010
rak piersi – mammografia kobiety 40-49 r.ż.	2602	2401	2345	1687	1728
choroby układu krążenia – edukatorzy zdrowia w zoz-ach, oferta promująca aktywność fizyczną, wsparcie redukcji nadwagi i radzenie sobie ze stresem	3936	10289	4300	4869	5401
nadciśnienie i nadwaga - dzieci i młodzież 4–19 r.ż.	17625	-	-	-	-
cukrzyca – osoby powyżej 46 r.ż.	-	-	1404	885	751
rak szyjki macicy – materiały edukacyjne dla kobiet	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
rak jelita grubego – kolonoskopia – osoby 40-70 r.ż.	810	996	665	717	621
choroby płuc: 1) rtg płuc dla zagrożonych gruźlicą, 2) „Zadbaj o swoje płuca” – edukacja w szkołach	4531 3200	4303 3500	3616 4884	3807 3680	3632 3500
szczepienia ochronne – grypa- 65+, pneumokoki - do 5 r.ż. w domach małego dziecka, HPV – 13-latki z domów dziecka	-	-	-	30	15
bilans zdrowia dojrzałej kobiety (46-49 r.ż.) i dojrzałego mężczyzny (56-60 r.ż.)	120	542	900	1130	140
Zajęcia dla uczniów (m.in. „Jedz na zdrowie”, Stres) – liczba uczestników	6800	3100	7900	6900	7000
Zajęcia w przedszkolach „Zdrowy ząbek” – liczba uczestników	1800	1000	1400	1300	1600
Szkolenia dla nauczycieli – I pomoc przedlekarska, radzenie siebie z agresją, asertywność, stres – liczba uczestników	250	-	350	400	200
Profilaktyka nikotynowa	17000	16000	8516	11 249	10 000
Uniwersytety Trzeciego Wieku, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, inne NGOs działające na rzecz osób starszych – liczba godzin zajęć wspieranych przez WZP Może tu by trzeba dodać Twoje godziny zajęć np. II UTW	1216	997	820	1110	1141
Akademia Zdrowia Seniora - wykłady w DDP i DPS - liczba wykładów w roku	120	256	272	288	266

Kampania „Rzuć Palenie i Wygraj!” /„Dzień bez Papierosa”/ „Dzień Rzucania Palenia”	Działania w różnej formie – festyny, stoiska edukacyjne, spotkania, konkursy w szkołach – organizowane przez współpracy Miejskiego Ośrodka Profilaktyki Zdrowotnej i Woj. Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi				
Światowy Dzień Serca -ostatni weekend września	Różnorodne formy (pikniki edukacyjne, rajdy, spacery, Nordic Walking) – wsparcie finansowe z WZP				
Sprzątanie Świata – liczba uczestników	45 tys.	44 tys.	40 tys.	34 tys.	34 tys.
WAMPIRIADA Akcja honorowego krwiodawstwa na łódzkich wyższych uczelniach	Wsparcie finansowe akcji organizowanej przez NZS- dwie edycje w każdym roku: wiosenna i jesienna				
Łódzka Akademia Zdrowia	Wykłady raz w miesiącu przez 10 miesięcy w roku – liczba uczestników od. 50 do 120 osób				
Szkoła Rodzicielstwa – liczba przeprowadzonych kursów	24	24	26	27	27

6.3 Kierunki działań w zakresie zdrowia

1) Stworzenie bazy informacyjnej w zakresie zdrowia;
2) Kontynuacja działań w zakresie promowania zdrowego stylu życia;
3) Realizacja lokalnej strategii „Kierunki działań na rzecz zdrowia łodzian”;
4) Uruchomienie hospicjum dla osób terminalnie chorych;
5) Opracowanie i realizacja Lokalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (2011-2015);
6) Wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych w realizacji zadań w zakresie zdrowia.

7. Sytuacja osób z niepełnosprawnością w Łodzi

7.1 Ogólna charakterystyka środowiska osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność definiowana jako długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka, może dotknąć lub dotyka każdego z nas w sposób bezpośredni lub pośredni. Ograniczenia te wynikają z obniżenia sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych.

Zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.), za niepełnosprawną uważa się osobę trwale lub okresowo niezdolną do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

7.2 Osoby z niepełnosprawnością w Łodzi

Dokładna liczba osób z niepełnosprawnością w Łodzi nie jest znana.

Wśród ogółu osób z niepełnosprawnością znajdują się zarówno osoby posiadające formalny dokument potwierdzający fakt bycia osobą niepełnosprawną (wydane orzeczenie), jak również nieposiadające orzeczenia (w tym niepełnosprawne biologicznie).

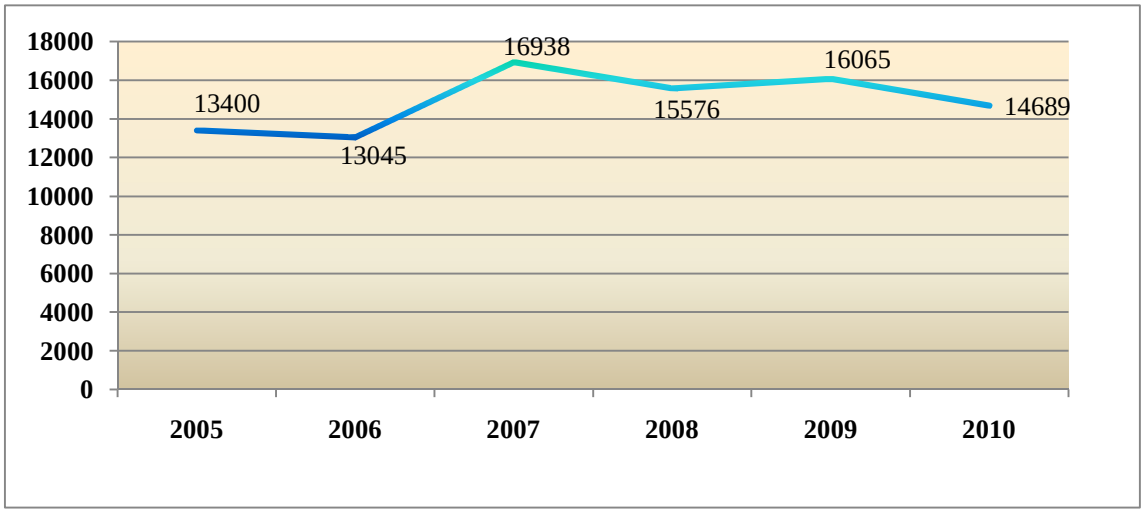
Spośród Łodzian z niepełnosprawnością, 30,2% stanowią osoby nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności. Z kolei spośród osób z orzeczoną niepełnosprawnością, najliczniejsza grupę stanowią osoby zaliczone do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Liczba osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności jest porównywalna – z niewielką przewagą stopnia umiarkowanego. Niepełnosprawne dzieci i młodzież przed ukończeniem 16 roku życia stanowią 1,5% ogólnej liczby osób niepełnosprawnych w Łodzi.

Orzeczenia o niepełnosprawności mieszkańców Łodzi wydaje Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Liczba wydawanych orzeczeń w okresie ostatnich 6 lat wynosiła średnio 14.953 rocznie. W poszczególnych latach była zróżnicowana. Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności zostało wydanych w 2007 r.

Wykres nr 17. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności

ŹRÓDŁO: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi za lata 2005-2010

Utrzymująca się trudna sytuacja gospodarcza kraju i wysokie bezrobocie znajdują odzwierciedlenie także w środowisku osób z niepełnosprawnością. Osoby z niepełnosprawnością stanowią 11,86% ogółu osób bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy Nr 1 i Nr 2 w Łodzi. Na dzień 31 grudnia 2010 roku zarejestrowanych było 3.980 bezrobotnych osób z niepełnosprawnością, z czego większość stanowili mężczyźni – 2.100, głównie z wykształceniem podstawowym i zasadniczym.

7.3 Zadania realizowane na rzecz osób z niepełnoprawnością w Łodzi

Osoby z niepełnosprawnością zmagają się w życiu codziennym z wieloma problemami, wynikającymi najczęściej z niedostosowania otoczenia do ich specyficznych potrzeb.

Zgodnie z ***„Powiatowym Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Łodzi w latach 2007-2013”*** wprowadzonym uchwałą Nr VI/89/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 lutego 2007 r., zadania jakie realizuje Miasto Łódź na rzecz osób z niepełnosprawnością zmierzają do poprawy jakości ich życia, koncentrując się przede wszystkim na:

- **rehabilitacji zawodowej** - mającej na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Realizowana jest przede wszystkim poprzez zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy poniesionych przez pracodawcę, finansowanie kosztów szkoleń zawodowych i dokształcających oraz udzielanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej przez osoby z niepełnosprawnością. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowane są przez Powiatowe Urzędy Pracy;
- **rehabilitacji społecznej** - mającej na celu wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób z niepełnosprawnością poprzez edukację, znoszenie barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji oraz zwiększanie społecznego zrozumienia i akceptacji osób z niepełnosprawnością. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ, Rzecznika Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe, Zarząd Dróg i Transportu, Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ;
- **rehabilitacji leczniczej** - mającej na celu zmniejszenie lub złagodzenie skutków chorób i urazów oraz skorygowanie wad wrodzonych przy pomocy środków leczniczych. Bardzo duże znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawnienia ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. Zadania z zakresu rehabilitacji leczniczej, zlecane są podmiotom niepublicznym przez Rzecznika Osób Niepełnosprawnych w trybie otwartych konkursach ofert, i polegają na:
  - łączeniu leczenia i rehabilitacji z poradnictwem i wsparciem psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych oraz samych osób z niepełnosprawnością i członków ich rodzin;
  - wspieraniu rehabilitacji prowadzonej przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnością;
- **przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych** - pozwala na stworzenie mechanizmów wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością przez zagwarantowanie im pewnych praw szczególnych. Dzięki nim mogą w takim samym stopniu korzystać z praw przysługujących pozostałym obywatelom. Zadanie realizowane jest przez Rzecznika Osób Niepełnosprawnych oraz Miejską Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych;

- **wspieraniu organizacji pozarządowych** działając na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnością**.**

Wychodząc na przeciw potrzebom osób z niepełnosprawnością, w strukturach Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi, funkcjonuje Zespół do Spraw Osób Niepełnosprawnych, którym kieruje Rzecznik Osób Niepełnosprawnych w Łodzi. Do zadań Zespołu należy upowszechnianie wiedzy na temat praw osób z niepełnosprawnością, udzielanie porad oraz przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością oraz zlecanie zadań do realizacji organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz w trybie art. 19 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i o wolontariacie.

W ramach realizacji ww. zadań na przestrzeni ostatnich 6 lat, Zespół do Spraw Osób Niepełnosprawnych podejmował działania polegające na:

- wydawaniu i systematycznym aktualizowaniu informatorów dotyczących ulg i uprawnień przysługujących osobom z niepełnosprawnością (na przestrzeni ostatnich lat wydano łącznie ok. 25.000 szt. informatorów, w tym: Informator dla osób z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności**,** Informator dla osób z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, Informator dla osób z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności, Informator dla rodziców dzieci z zaburzeniami rozwoju, Informator dla rodziców dzieci w wieku 0-7 lat „Wczesne wspomaganie rozwoju", Łódzki informator dla rodziców i opiekunów dzieci słabo widzących i niewidomych; wersje elektroniczne informatorów znajdują się na stronie internetowej UMŁ);
- promowaniu wymiany doświadczeń dotyczących sposobów realizacji praw osób niepełnosprawnych poprzez udział w Targach Sprzętu Rehabilitacyjnego oraz Sprzętu dla Osób Niepełnosprawnych „Rehabilitacja";
- corocznym organizowaniu wspólnie z Wyższą Szkołą Pedagogiczną, Stowarzyszeniem Wsparcie Społeczne „JA-TY-MY" oraz Łódzkim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych ogólnopolskiej konferencji z cyklu „Niepełnosprawni też mają głos"(przy współpracy merytorycznej Zespołu ds. Osób Niepełnosprawnych powstały 2 Tomy publikacji z cyklu: *Problemy rzecznictwa i reprezentacji osób niepełnosprawnych*);
- inicjowaniu współpracy między instytucjami samorządowymi, lokalnym sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań z zakresu prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych, w tym rehabilitacji leczniczej (w domu i poza domem osoby niepełnosprawnej) rehabilitacji psychologicznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych;
- organizowaniu imprez kulturalnych, w tym o charakterze integracyjnym;
- współorganizowaniu pokazu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niewidomych i niedowidzących, sprzętu komputerowego, oprogramowań oraz innych pomocy elektronicznych przydatnych osobom niewidomym i niedowidzącym (współczesne osiągnięcia i nowe technologie);
- corocznym współorganizowaniu imprez integracyjnych przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu (Piramida Dobrej Woli, Festiwal Sztuk Wszelakich);
- propagowaniu osiągnięć osób z niepełnosprawnością i ich wkładu w tworzenie pozytywnego i przyjaznego środowiska miasta poprzez coroczne wydawanie kalendarza oraz promocję twórczości uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej podczas Targów Rehabilitacyjnych (dekoracja stoiska RON).

Ponadto zarządzeniem Nr 789/V/07 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 14 czerwca 2007 r. została powołana Miejska Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych w Łodzi, do zadań której należy m.in. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, realizacji praw osób z niepełnosprawnością, opiniowanie projektów przy realizacji inwestycji budowlanych dotyczących budynków użyteczności publicznej, inwestycji drogowych, innych inwestycji o podobnym charakterze, w tym komunikacyjnych, mogących mieć wpływ na ułatwienie uczestnictwa w życiu społecznym środowiska osób niepełnosprawnych, a także opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnością.

Do najistotniejszych działań podętych przez Miasto w 2010 r. na rzecz osób z niepełnosprawnością należy:

- wydanie 84 skierowań na najem lokali mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnością, w tym 22 w nowym budownictwie dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Realizator: Wydział Budynków i Lokali UMŁ;
- przełamywanie barier przy poruszaniu się - obniżanie krawężników i obrzeży, umożliwiających swobodne poruszanie się osób z niepełnosprawnością, wyposażanie sygnalizacji świetlnej w emitery dźwięków dla osób niedowidzących i niewidomych. Realizator: Zarząd Dróg i Transportu;
- dostosowanie istniejących przejść dla pieszych, zgodnie z obowiązującymi normami w celu ułatwienia komunikacji w obrębie remontowanych skrzyżowań osobom z niepełnosprawnością, uzupełnienie oznakowania przejść podziemnych foliami antypoślizgowymi i pozwalającymi na identyfikację przejść osobom niewidzącym oraz słabo widzącym,
- wyznaczenie 22 nowych stanowisk postojowych dla osób z niepełnosprawnością (dodatkowo cztery są w trakcie realizacji). Realizator: Zarząd Dróg i Transportu;
- utworzenie na stronie internetowej UMŁ zakładki z audiowizualnym tłumaczem (informacje i aktualności zamieszczane na stronie internetowej UMŁ są przekładane na język migowy przez Oddział Łódzki Polskiego Związku Głuchych Centrum Kształcenia Języka Migowego). Realizator: Rzecznik Osób Niepełnosprawnych.

7.4 Kierunki działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Łodzi

1) Stworzenie bazy informacyjnej w zakresie niepełnosprawności;
2) Kontynuacja realizowanych zadań zmierzających do poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnością poprzez zapewnienie im warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym;
3) Upowszechnianie informacji o źródłach pomocy i prawach przysługujących osobom z niepełnosprawnością;
4) Wspieranie działalności instytucji oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnością;
5) Zapewnienie środków finansowych na realizację zadań w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością przez organizacje pozarządowe.

8. Problematyka uzależnień i przemocy w rodzinie

8.1 Uzależnienia od alkoholu

Uzależnienie od alkoholu określane mianem choroby "demokratycznej", może dotknąć każdego, bez względu na płeć, wiek, wykształcenie. Osoba uzależniona potrzebuje pomocy w powrocie do zdrowia. Łódź należy do miast, w których podejmowane są działania o charakterze edukacyjnym (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży), realizowane programy profilaktyczne oraz podejmowane są formy terapii, których celem jest ograniczenie skali zjawiska uzależnienia oraz przeciwdziałanie jego skutkom.

Na terenie Łodzi funkcjonuje wiele podmiotów (instytucji, placówek, organizacji pozarządowych) zaangażowanych w niesienie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. Należą do nich m.in.:

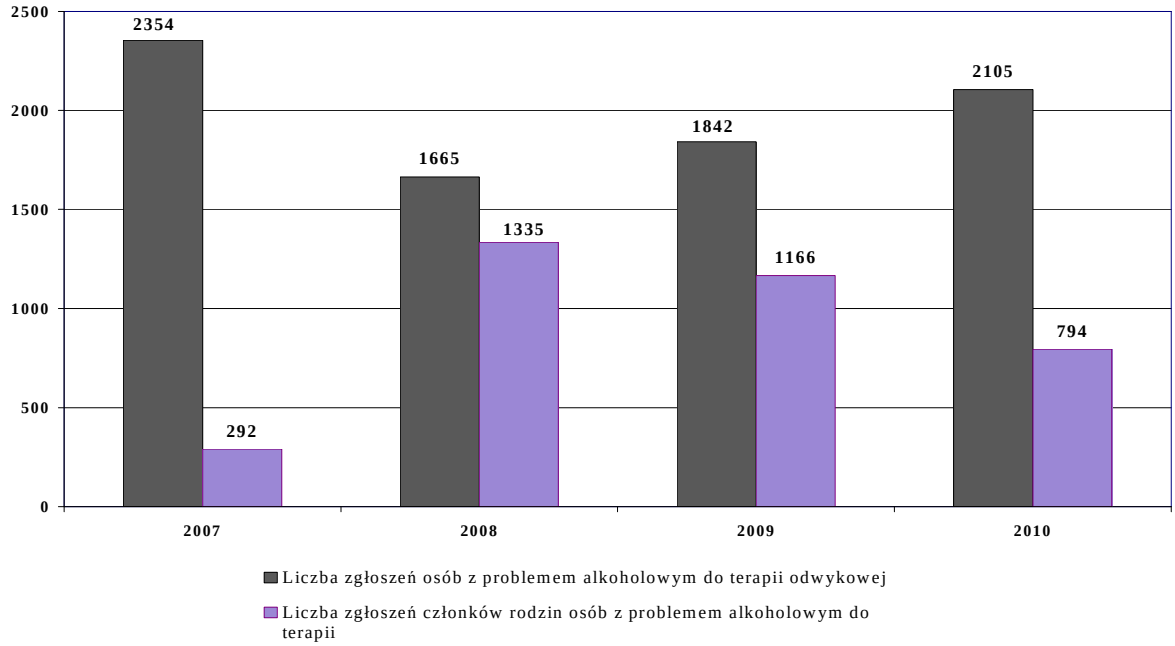
1. Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień;
4. Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej;
5. Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej, Oddział Terapii Uzależnień ul. Aleksandrowska 159;
6. Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej Wojewódzki Ośrodek Leczenia Uzależnień ul. Pomorska 54;
7. Profilaktyczno-Rozwojowy Ośrodek Młodzieży i Dzieci „PROM”;
8. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. M. Skłodowskiej-Curie w Zgierzu, ul. Parzęczewska 35;
9. Miejskie Przychodnie: Lecznicza, Śródmieście oraz Miejska Przychodnia Widzew.

Poza wyżej wymienionymi podmiotami, pomocą osobom uzależnionym i ich rodzinom, poprzez realizację zadań wynikających z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zajmują się liczne organizacje pozarządowe i kościelne oraz kluby samopomocowe. Organizacje te prowadzą m.in. punkty informacyjno-konsultacyjne; różnego rodzaju działania terapeutyczne, profilaktyczne, edukacyjne na rzecz osób uzależnionych, współuzależnioncyh i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, dla dzieci prowadzą świetlice profilaktyczne, socjoterapeutyczne i inne działania wspierające.

Niewątpliwie jednym z najistotniejszych elementów budowania lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom jest funkcjonujący na terenie Łodzi, corocznie aktualizowany, ***Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych***. Obejmuje on szeroki zakres działań, począwszy od działań terapeutycznych poprzez profilaktyczne, aż do działań zmierzających do kształtowania i utrwalania pozytywnych postaw i wartości przy szczególnym uwzględnieniu młodzieży.

W ramach oferty *Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* osoby uzależnione oraz szkodliwie pijące są objęte działaniami leczniczymi, diagnostycznymi, psychoterapeutycznymi, edukacyjno - motywacyjnymi, opiekuńczo-resocjalizacyjnymi, konsultacyjno - interwencyjnymi, poradnictwem prawno-socjalnym, dożywianiem oraz programami aktywizacji zawodowej i społecznej. Członkowie rodzin osób uzależnionych mają możliwość korzystania z psychoterapii, działań wspierających, poradnictwa prawno-socjalnego, działań konsultacyjno-interwencyjnych, dożywiania oraz działań profilaktycznych.

Wykres nr 18. Terapia osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za lata 2007-2010

8.2 Problematyka narkotykowa

Zjawisko narkomanii należy do najpoważniejszych zagrożeń dla osób w każdym wieku, a zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Dokonujące się zmiany społeczno-ekonomiczne sprzyjają rozpowszechnianiu się mody na używanie środków psychoaktywnych. Problem ten staje się dzisiaj coraz bardziej powszechny w szkołach, dyskotekach i innych miejscach, w których można w sposób łatwy i anonimowy sprzedać czy zażyć narkotyk.

Dużym niebezpieczeństwem dla młodzieży jest pojawienie się na rynku tzw. *„dopalaczy”*, ponieważ nie jest znany ich skład chemiczny, co może grozić ciężkimi skutkami zdrowotnymi, a ponadto mogą one być wstępem do zażywania po narkotyki.

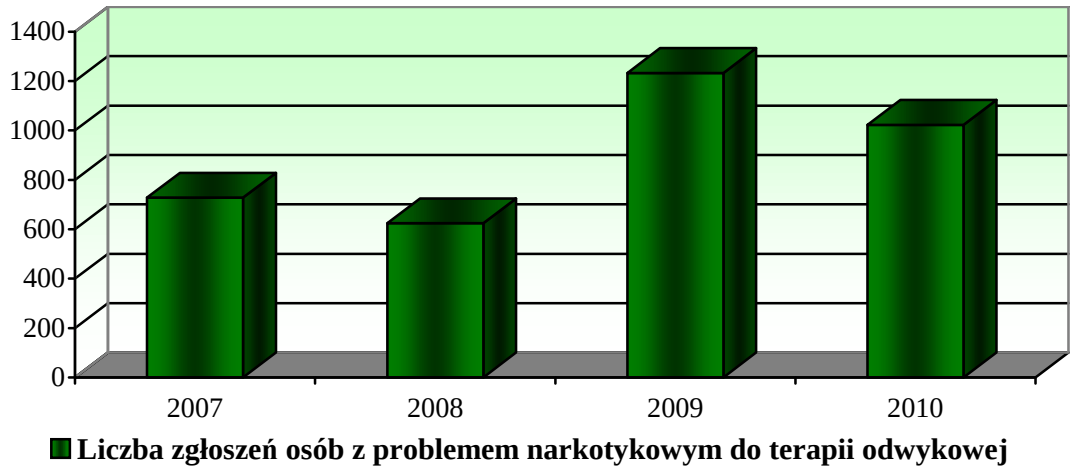
Na terenie Łodzi funkcjonuje wiele podmiotów (instytucji, placówek, organizacji pozarządowych) zaangażowanych w niesienie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych i ich rodzinom. Należą do nich m.in.:

1. Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej;
3. Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR”;
4. Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny „MONAR” (hostel);
5. Profilaktyczno-Rozwojowy Ośrodek Młodzieży i Dzieci „PROM”;
6. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół dzieci Uzależnionych „POWRÓT z U”;
7. Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Oddział Łódzki;
8. inne podmioty, organizacje pozarządowe i kościelne oraz kluby samopomocowe zajmujące się pomocą osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych i ich rodzinom.

Wychodząc naprzeciw potrzebom społecznym w zakresie ograniczania zjawiska uzależnienia od substancji psychoaktywnych na terenie miasta obowiązuje, corocznie aktualizowany ***Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii***. Uwzględnia on potrzeby środowiska łódzkiego w zakresie profilaktyki i leczenia osób zagrożonych uzależnieniem, szkodliwie używających substancji psychoaktywnych.

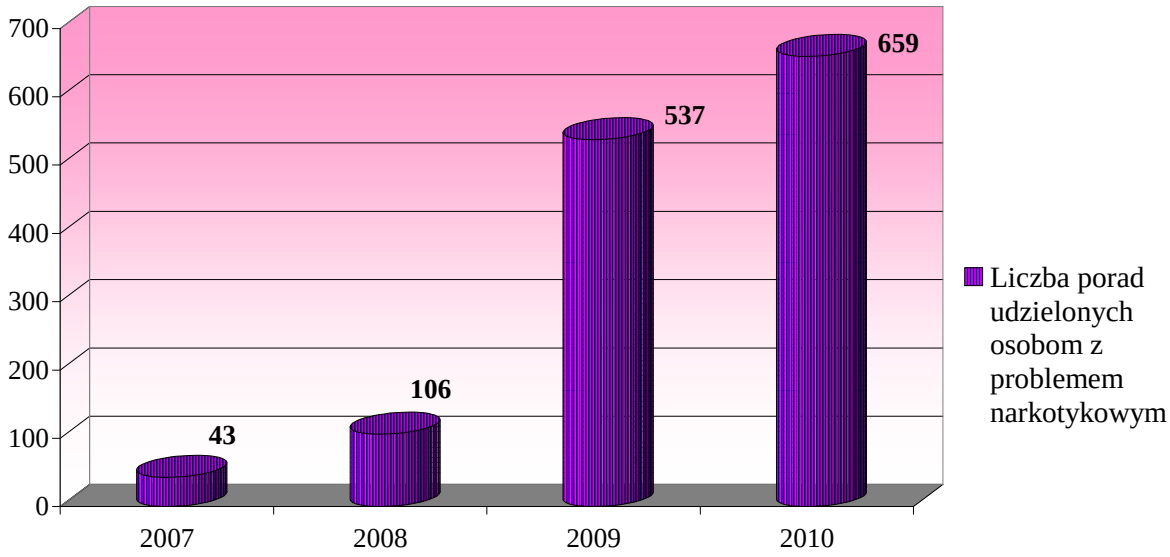
W ramach oferty Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii osoby uzależnione objęte są działaniami diagnostycznymi, psychoterapeutycznymi, edukacyjno - motywacyjnymi, konsultacyjno - interwencyjnymi, poradnictwem prawno-socjalnym oraz programami aktywizacji zawodowej i społecznej.

Wykres nr 19. Zgłoszenia osób z problemem narkotykowym do terapii odwykowej

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2007-2010

Wykres nr 20. Poradnictwo dla osób z problemem narkotykowym

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2007-2010

8.3 Przemoc w rodzinie

Przemoc jest zjawiskiem, które przybiera wiele różnych form, a ich rozpoznanie i określenie wymaga specjalistycznej wiedzy.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat na terenie Łodzi rozpoczęło działalność wiele podmiotów i instytucji, które zaangażowały się w niesienie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz realizujących działania skierowane do osób stosujących przemoc. Należą do nich, m.in.:

- Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wraz z grupami roboczymi usytuowanymi w filiach MOPS;
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi – zespoły orzecznicze usytuowane w delegaturach UMŁ;
- Specjalistyczny Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień;
- Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej;
- Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej przy Wojewódzkim Ośrodku Leczenia Uzależnień;
- liczne organizacje pozarządowe i podmioty kościelne.

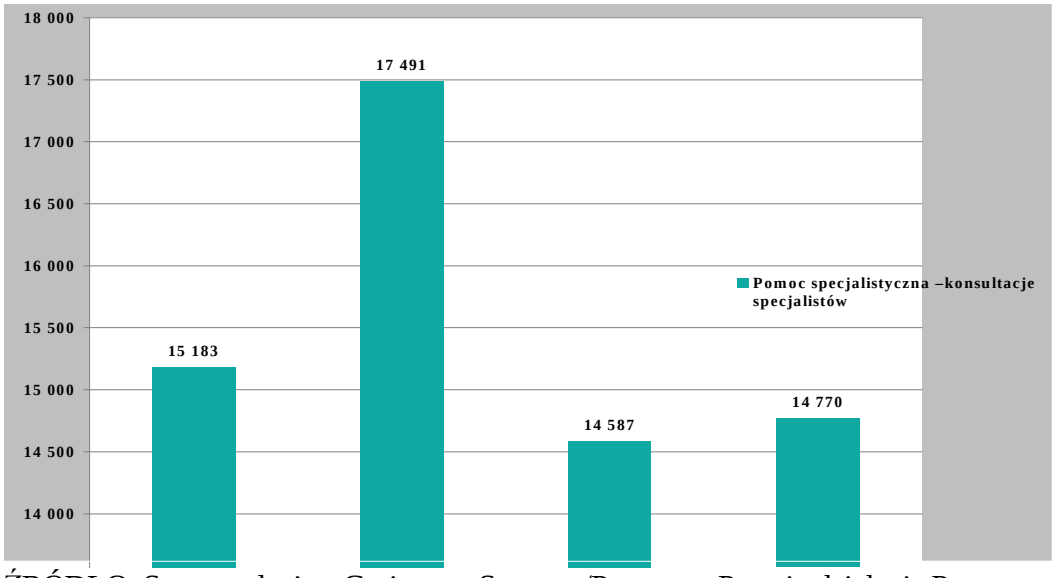
W Łodzi, podobnie jak wielu innych miastach w Polsce, funkcjonuje system instytucjonalnej pomocy, którego zadaniem jest podejmowanie skutecznych działań skierowanych do ofiar i osób stosujących przemoc. Corocznie od 2007 r. poczynając, uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi, przyjmowany jest ***Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.*** Dokument ten określa kierunki działań związane z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie.

O rozmiarach zjawiska świadczą dane liczbowe służb zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy m.in. Komendy Miejskiej Policji w Łodzi.

W 2010 r. na terenie Miasta Łodzi przeprowadzono ogółem **16 776** interwencji domowych, z czego **912** dotyczyło przemocy w rodzinie (procedura NK). Ogółem **1 096** osób było ofiarami przemocy, z czego; **900** kobiet, **79** mężczyzn, **75** małoletnich do lat 13 oraz **42** małoletnich od 13 do 18 roku życia. Ogółem sprawców przemocy było **922**, w tym **73** kobiety, **844** mężczyzn i **5** nieletnich. Pod wypływem alkoholu znajdowało się **448** sprawców przemocy domowej, w tym **28** kobiet, **420** mężczyzn. Przewieziono do Miejskiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień oraz do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia **277** osób, w tym **10** kobiet i **267** mężczyzn. Prowadzonych było **67** nowych postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej (z art. 207 k.k. „Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku w zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na stan psychiczny lub fizyczny"), w których była prowadzona procedura „Niebieskich Kart".

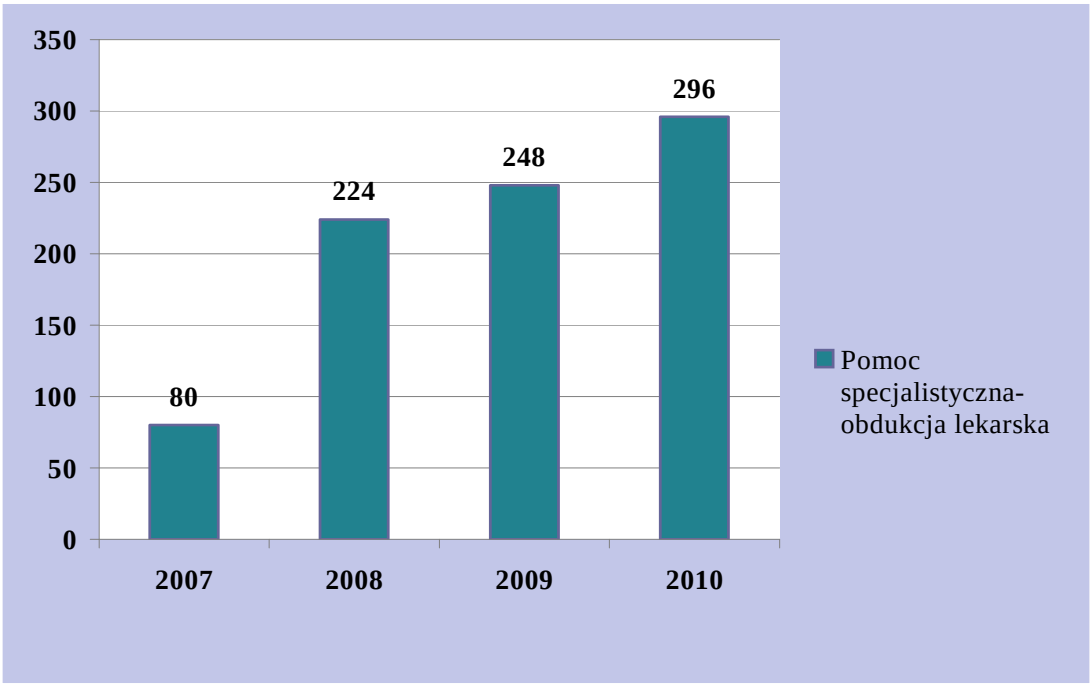
W ramach oferty *Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* osoby dotknięte przemocą mają zapewnioną specjalistyczną pomoc w formie terapii, poradnictwa oraz konsultacji, schronienia oraz obdukcji lekarskiej. Z kolei osoby stosujące przemoc mogą korzystać z programów korekcyjno – edukacyjnych oraz terapii. Niezmiernie ważny element zapobiegania przemocy w rodzinie stanowi profilaktyka i edukacja. Począwszy od różnorodnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży poprzez edukację społeczną do promowania form nieagresywnego rozwiązywania konfliktów.

Wykres nr 21. Pomoc specjalistyczna – konsultacje specjalistów

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z Gminnego Systemu/Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2007-2010

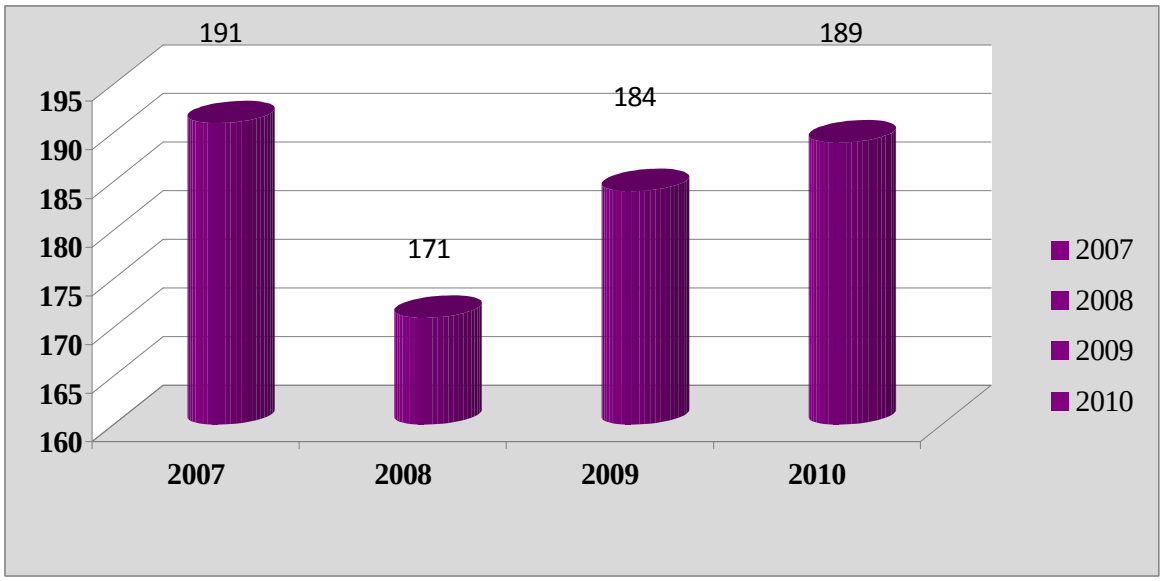
Wykres nr 22. Pomoc specjalistyczna – obdukcja lekarska

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z Gminnego Systemu/Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2007-2010

Pomoc specjalistyczna w formie możliwości wykonania przez ofiary przemocy bezpłatnej obdukcji lekarskiej i wzrastające dane liczbowe dotyczące ich wykonania świadczą o tym, iż Miasto nie tylko zabezpiecza obowiązek, polegający na możliwości wykonania takich badań, wynikający z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ale też o fakcie, iż zmienia się świadomość ofiar dotkniętych przemocą. Ponadto obdukcja lekarska stanowi istotny dowód w postępowaniu sądowym w sprawach przemocy w rodzinie.

Wykres nr 23. Schronienie dla ofiar przemocy w rodzinie

ŹRÓDŁO: Sprawozdania z Gminnego Systemu/Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2007-2010

Zdiagnozowane problemy będące następstwem uzależnień

- utrzymująca się wzrostowa tendencja problemów związanych z nadużywaniem alkoholu w Mieście;
- zwiększenie zagrożenia wykluczeniem społecznym wśród osób z problemem alkoholowym i narkotykowym;
- zjawisko przemocy w rodzinach alkoholowych.

8.4 Kierunki działań w zakresie przeciwdziałania zjawisku uzależnień i przemocy w rodzinie

1) Stworzenie bazy informacyjnej w zakresie przeciwdziałania zjawisku uzależnień i przemocy w rodzinie;
2) Rozwijanie systemu chroniącego w szczególności dzieci i młodzież przed spożywaniem alkoholu i używaniem narkotyków;
3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;
4) Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i narkotykowym oraz członków ich rodzin;
5) Doskonalenie systemu funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych, działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
6) Wprowadzenie nowych form działań w stosunku do dzieci i młodzieży z grupy wysokiego ryzyka, polegających na pracy z całą rodziną - Rodzinny Program Profilaktyczny;
7) Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie gminy – coroczne raporty opisujące scenę narkotykową na terenie Łodzi;
8) Wspieranie działalności instytucji oraz organizacji pozarządowych podejmujących działania w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie;
9) Zapewnienie środków finansowych na realizację zadań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie.

9. Kultura fizyczna

9.1 Ogólna charakterystyka łódzkiej kultury fizycznej

Działania w obszarze szeroko rozumianej kultury fizycznej, wpisują się zarówno w cele strategiczne, zawierające długofalowe programy rozwiązywania problemów społecznych, jak i we wszelkiego rodzaju poczynania profilaktyczne.

Zgodnie z wizją społeczeństw, rozwiniętych sport winien być dobrem powszechnym, dostępnym w różnych formach, dostosowanych do możliwości i zainteresowań obywateli. Sport jest także istotnym elementem składowym systemu edukacji, kształtującym osobowość dziecka, wyrabiającym nawyki prozdrowotne. Upowszechnianie sportu jest czynnikiem profilaktyki i dbałości o stan zdrowia społeczeństwa. Jest to również walka z negatywnymi zjawiskami i patologiami społecznymi. Powszechny dostęp do aktywności fizycznej w zdecydowany sposób przeciwdziała różnorodnym formom wykluczenia społecznego, buduje poczucie własnej wartości.

Powyższe cele należy realizować wielopłaszczyznowo, tworząc obszary w których będą wcielane w życie konkretne programy. Należy przy tym wykorzystać potencjał łódzkich organizacji sportowych. Według stanu na dzień 31 stycznia 2011 r. w Łodzi działało 368 organizacji sportowych, w tym: 107 uczniowskich klubów sportowych, 31 związków sportowych, 230 klubów sportowych. 17 podmiotów posiada status organizacji pożytku publicznego.

9.2 Infrastruktura sportowa

Realizacja wszelkich przedsięwzięć na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego poprzez prozdrowotny tryb życia, wymaga stałego rozwoju i unowocześnienia infrastruktury sportowej. W ostatnich latach na modernizację lub budowę nowych obiektów zostały przeznaczone znaczne nakłady finansowe. Miasto Łódź może do różnego rodzaju działań sportowo – rekreacyjnych wykorzystywać:

- odnowy dziedzictwa historyczno-kulturowego Miasta;
- wielofunkcyjną halę ATLAS ARENA – jedną z najnowocześniejszych w kraju;
- kompleks nowoczesnych basenów – Aqua Park Fala;
- halę sportową przy ul. Ks. Skorupki 21;
- halę sportową Centrum Sportu i Rekreacji;
- halę sportową przy ul. Karpackiej wraz z wybudowanym „orlikiem”;
- halę lekkoatletyczną przy ul. Rudzkiej 37, użytkowaną przez klub RKS;
- stadion lekkoatletyczny wraz z nowym stadionem treningowym, kortami tenisowymi, halą lekkoatletyczną przy ul. Lumumby – obiekty użytkowane są przez Akademicki Związek Sportowy;
- nową halę tenisową w parku im. Poniatowskiego, wraz z 10 kortami otwartymi – użytkowanymi przez Miejski Klub Tenisowy;
- obiekty sportowe przy ul. Północnej 36 – użytkowane przez KS „Społem”, na które składają się: hala sportowa, nowoczesny tor kolarski, strzelnice sportowe i tory łucznicze;
- obiekty przy ul. 6-go Sierpnia - tor żużlowy, boiska piłkarskie, korty tenisowe, strzelnica sportowa;
- obiekty przy ul. Minerskiej, z boiskami piłkarskimi;
- obiekt przy ul. Jachowicza, użytkowany przez MKS „Metalowiec”, z boiskiem piłkarskim;
- obiekt przy ul. Sobolowej, gdzie znajduje się odkryta sportowa pływalnia 50 m i hala do gier zespołowych;

- obiekt przy ul. Brukowej z halą sportową;
- obiekt przy ul. Wiernej Rzeki – kompleks pływalni Wodny Raj;
- pływalnia przy ul. Głowackiego;
- ośrodki wodne w Arturówku, Stawach Jana, Stawach Stefańskiego i na Młynku;
- obiekt sportowy przy ul. Św. Teresy, użytkowany przez SKS „Start", z 2 basenami, boiskami piłkarskimi i kortami tenisowymi;
- obiekt przy ul. Łagiewnickiej, użytkowany przez Łódzki Klub Jeździecki;
- stadiony użytkowane przez KS „Widzew" i ŁKS.

Zasięg działań podejmowanych na rzecz mieszkańców Łodzi w zakresie promowania kultury fizycznej obrazuje ***Tabela nr 28***.

Tabela nr 28. Zasięg działań w zakresie promowania kultury fizycznej i sportu w Łodzi wg danych za 2010 r.

Działania podjęte w 2010 r.	Liczba osób
Imprezy i zajęcia sportowe, organizowane w ramach środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	25.138 dzieci i młodzieży (do lat 19), w tym 24.000 – w ramach akcji „trener osiedlowy"
Imprezy i zajęcia sportowe, organizowane w ramach środków Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii	1.184 dzieci i młodzieży (do lat 19)
Łódzkie kluby sportowe, uczestniczące we współzawodnictwie, organizowanym zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie	ok. 16.000 osób
Współzawodnictwo szkół – łódzkich placówek edukacyjnych	ok. 21.000 uczniów
Imprezy i rozgrywki sportowe, w tym ligowe, organizowane przy wsparciu finansowym Miasta	ok. 280.000 osób, w tym 190.000 mecze ligowe piłki nożnej
Imprezy sportowo-rekreacyjne oraz koncerty – Hala Atlas Aren,	ok. 308.200 osób
Imprezy oraz zajęcia sportowo-rekreacyjne – Centrum Sportu i Rekreacji	ok. 50.000 osób
Imprezy oraz zajęcia sportowo-rekreacyjne i kulturalne – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	617.899 osób
Możliwość korzystania, z administrowanych przez MOSiR, akwenów i terenów zielonych	ponad 120.000 osób

9.3 Sport w Łodzi

9.3.1 Sport dzieci i młodzieży

Zadania realizowane w obszarze sportu dzieci i młodzieży mają na celu stworzenie jak największej liczbie dzieci i młodzieży możliwości uprawiania wybranej dyscypliny sportu w łódzkich klubach sportowych oraz zapewnienie udziału we współzawodnictwie sportowym. Zadania te są powiązane z działaniami kształtującymi właściwe postawy społeczne, w tym propagowanie zasad fair – play i godnego kibicowania. Tworzenie ram organizacyjnych i finansowych odbywa się poprzez następujące zadania budżetowe, które należy uznać za zadania ciągłe, tj.:

- szkolenie sportowe, ze szczególnym uwzględnieniem sportu dzieci młodzieży;
- organizacja imprez sportowo – rekreacyjnych;
- system stypendiów i nagród dla najzdolniejszych młodych sportowców.

9.3.2 Sport dla wszystkich

W ramach sportu dla wszystkich, Miasto podejmuje działania mające na celu umożliwienie dostępu do aktywności fizycznej jak największej grupie Łodzian oraz stałe poszerzenie oferty aktywnego wypoczynku. Zadania te stanowią element promowania zdrowego stylu życia, kształtowania umiejętności współżycia w grupie, zapobiegania wykluczeniu społecznemu, bez względu na jego przyczynę (ubóstwo, niski status społeczny, niepełnosprawność, wiek).

Realizacja i wsparcie finansowe powyższych działań odbywa się poprzez następujące zadania, tj.:

- organizacja zajęć sportowych i imprez dla dzieci i młodzieży, w ramach *Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Miejskiego Programu przeciwdziałania Narkomanii;*
- program „Trener osiedlowy" zapewniający każdemu dziecku możliwość skorzystania z wybranych obiektów miejskich, gdzie prowadzone są ogólnie dostępne zajęcia sportowe – projekt adresowany jest przede wszystkim do dzieci pozostających w okresie letnim w mieście;
- współzawodnictwo sportowe szkół, z upowszechnianiem kultury fizycznej wśród jak największej liczby uczniów;
- sport osób niepełnosprawnych, pełniący szeroko rozumianą funkcję rehabilitacyjną oraz będący formą integracji społecznej;
- aktywność fizyczna osób starszych - zachodzące w społeczeństwie łódzkim zmiany demograficzne rodzą konieczność przygotowania odrębnej oferty, która umożliwi i zachęci do aktywności fizycznej osoby w wieku powyżej 60 lat, co przyczyni się, zgodnie ze standardami WHO, do ogólnej poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego, zmieniając także stereotypy dotyczące tej kategorii wiekowej;
- organizacja powszechnego i ogólnie dostępnego, aktywnego wypoczynku Łodzian, przygotowana przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Centrum Sportu i Rekreacji oraz innych zarządców miejskiej bazy sportowej (Aqua Park, Atlas Arena) – miejskie obiekty sportowe, akweny i tereny zielone powinny stanowić bezpieczną przestrzeń publiczną, gdzie będą nawiązywane i odbudowywane społeczne relacje;
- organizacja imprez sportowo – rekreacyjnych, w ramach których wszystkie wymienione działania będą mogły być dodatkowo realizowane, w różnego rodzaju przedsięwzięciach sportowych: okazjonalnych, cyklicznych, krajowych i międzynarodowych;
- stałe monitorowanie obszarów zainteresowań sportowych łodzian – tworzenie warunków do rozwoju sportów alternatywnych i zindywidualizowanych form aktywności fizycznej.

9.3.3 Sport wyczynowy

Sport wyczynowy ma na celu poprawę komfortu/jakości życia mieszkańców Miasta. Wpływ na realizację powyższych zamierzeń mają nowoczesne obiekty sportowe, tj.: Atlas Arena, Aqua Park, orliki, ale także oferta dużych, spektakularnych imprez sportowych, mistrzostw Europy i świata, mityngów, walk bokserskich, pokazów sportów ekstremalnych. Wspieranie łódzkich drużyn zawodowych i sportowców osiągających wybitne wyniki na arenach międzynarodowych, szczególnie w dyscyplinach olimpijskich, jest elementem budowania więzi społecznych i działań na rzecz identyfikacji mieszkańców z Miastem.

9.4. Kierunki działań w zakresie sportu i kultury fizycznej.

1) Stworzenie bazy informacyjnej w zakresie sportu i kultury fizycznej;
2) Poprawa wykorzystania infrastruktury sportowej na rzecz zwiększenia aktywności Łodzian;
3) Upowszechnianie prozdrowotnego stylu życia poprzez promocję aktywności fizycznej, dostosowanej do potrzeb Łodzian;
4) Rozwój dyscyplin sportowych w łódzkich klubach, ze szczególnym uwzględnieniem sportu dzieci i młodzieży;
5) Rozszerzanie oferty aktywnego wypoczynku, powszechnie dostępnego w różnych formach i skierowanego do wszystkich Łodzian;
6) Uwzględnianie powyższych działań we wszystkich dokumentach programowo – strategicznych dotyczących sportu łódzkiego;
7) Wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych w realizacji zadań w zakresie sportu i kultury fizycznej.

10 Łódzka pomoc społeczna

10.1 Ogólna charakterystyka problemów społecznych

Podstawową jednostką organizacyjną samorządu lokalnego w Łodzi odpowiedzialną za rozpoznawanie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na interwencję socjalną i podejmującą działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi. MOPS w Łodzi należy do największych ośrodków pomocy społecznej w kraju, co wynika z faktu, że Łódź jest jedyną gminą – miastem na prawach powiatu. Wykonuje zadania własne gminy i powiatu oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, określone w ustawie o pomocy społecznej, a także niektóre zadania dotyczące rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. W strukturę Ośrodka wchodzi 5 filii, których działalność ma charakter terytorialny.

Do zadań łódzkiego MOPS należy udzielanie pomocy osobom, rodzinom i grupom społecznym. Proces pomocy to całokształt działań podejmowanych przez pracowników socjalnych. U podstaw organizacji pracy leżą niekwestionowane w praktyce zasady terytorialnego podziału pracy i zasada poliwalentności. W Ośrodku i pięciu terenowych filiach zatrudnionych jest ponad 800 osób (według stanu na dzień 31.12.2010 r. zatrudnionych było 845 osób).

System wsparcia łodzian znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej jest bardzo rozbudowany. MOPS w Łodzi realizuje zadania statutowe przy współudziale podmiotów niepublicznych (organizacji społecznych, stowarzyszeń i innych podmiotów – w oparciu o zawarte umowy.

Ponadto niektóre kwestie społeczne rozwiązywane są przez inne niż MOPS w Łodzi, jednostki organizacyjne, przykładowo:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz dodatków mieszkaniowych powierzono, specjalnie w tym celu utworzonemu Centrum Świadczeń Socjalnych;
- stypendia uczniowskie realizowane są w Zespole Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół;
- sprawami mieszkań socjalnych zajmują się delegatury Urzędu Miasta Łodzi;
- terapię uzależnień, wdrażanie programów dla niepełnosprawnych oraz profilaktyką zdrowotną powierzono poszczególnym wydziałom Urzędu Miasta Łodzi.

Miasto Łódź zleca realizację zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom uprawnionym na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznym i wolontariacie. MOPS w Łodzi współpracuje corocznie z około 50 organizacjami pozarządowymi, o których mowa w art. 3 ust. 2 lub podmiotami, wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzącymi działalność w zakresie pomocy społecznej.

Tabela nr 29. Wykaz jednostek (placówek) realizujących zdania z zakresu pomocy społecznej według stanu na dzień 31.12.2010 r.

Lp.	Rodzaje placówek	Prowadzone przez Miasto Łódź		Prowadzone przez inny podmiot na zlecenie Miasta Łódź	
		Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc
1	Domy dziennego pobytu	19	795	2	115
2	Domy dziennego pobytu dla Osób	2	100	0	0

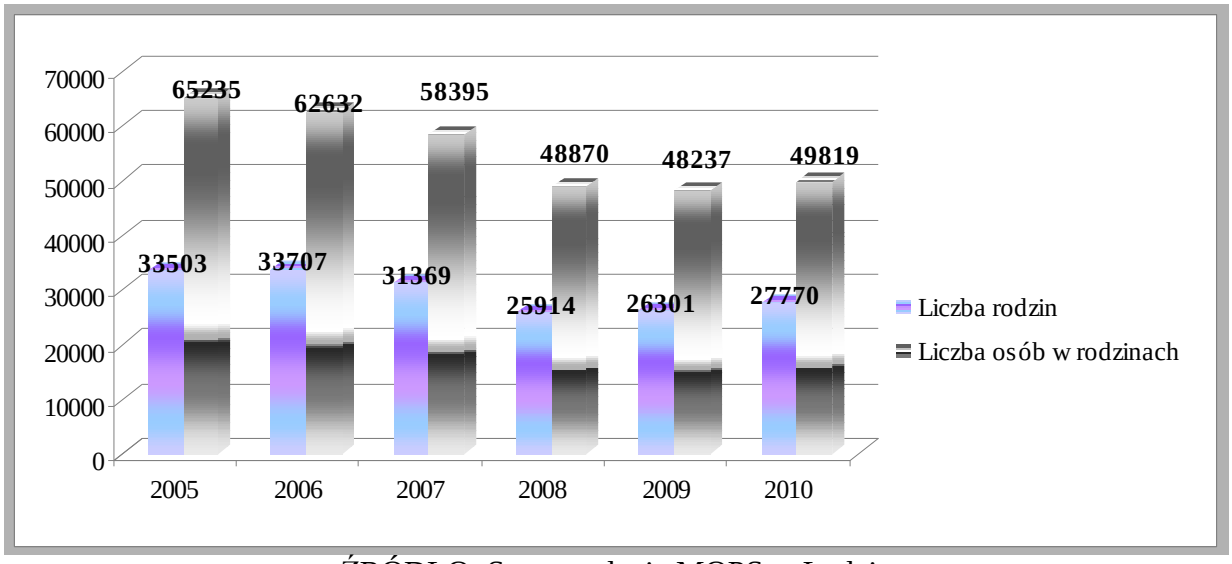
	Niepełnosprawnych				
3	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	5	187
4	Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	1	40
5	Domy pomocy społecznej	13	1 860	3	126
6	Ośrodki Adopcyjno-Opiekuńcze	0	0	4	x
7	Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego	0	0	27	985
8	Specjalistyczne placówki wsparcia dziennego	4	100	12	462
9	Placówki opiekuńczo-wychowawcze całodobowe	14	489	6	56
10	Mieszkania chronione dla byłych wychowanków domów dziecka	5	16	2	8
11	Hostel przy placówce opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego dla dzieci znajdujących się w sytuacji kryzysowej	0	0	1	4
12	Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	0	0	1	60
13	Punkt Pomocy Charytatywnej	0	0	1	x
14	Hostel dla osób uzależnionych od alkoholu	0	0	1	13
15	Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny	0	0	1	60
16	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	0	0	1	24
17	Noclegownie, schroniska dla bezdomnych	1	82	4	355
18	Mieszkania Readaptacyjne	0	0	1	10
19	Jadłodajnie i kuchnie społeczne	0	0	5	x
20	Centrum Integracji Społecznej	0	0	1	20
21	Jednostki specjalistycznego poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	0	0	4	x
22	Jednostki specjalistycznego poradnictwa	0	0	7	x
23	Biuro Pośrednictwa Pracy dla Wolontariuszy	0	0	2	x
Łącznie		58	3 442	92	2 525
Ogółem		**150 placówek na 5 967 miejsc**			

ŹRÓDŁO : Sprawozdania MOPS w Łodzi

Niekorzystna sytuacja na łódzkim rynku pracy, pauperyzacja części mieszkańców, występowanie określonych problemów społecznych wpływa na fakt, iż znaczna liczba osób i rodzin nie radzi sobie we własnym zakresie z zaspakajaniem podstawowych potrzeb bytowych oraz organizacją życia codziennego.

Należy podkreślić, iż obligatoryjnym warunkiem uzyskania świadczenia z pomocy społecznej jest spełnienie przez beneficjenta kryterium dochodowego. Próg kryterium dochodowego kwalifikujący do uzyskania pomocy pozostaje na tym samym poziomie od 2006 r., dlatego też liczba osób korzystających z pomocy jest mniejsza niż rzeczywiste potrzeby w przedmiotowym zakresie.

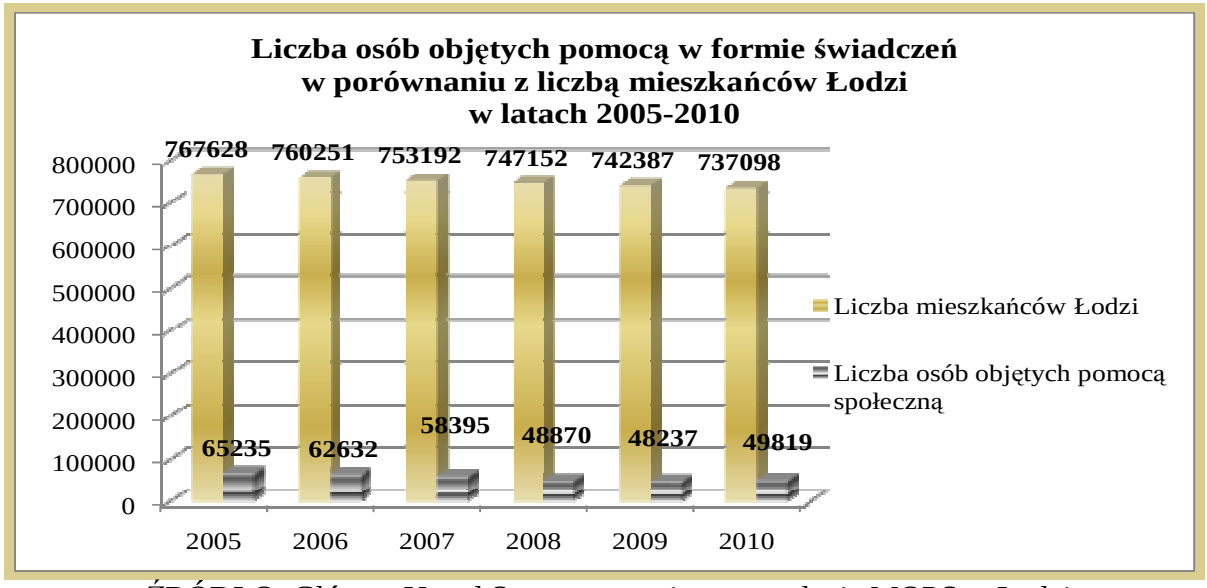
Wykres nr 24. Klienci pomocy społecznej korzystający z systemu świadczeń w latach 2005-2010

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Liczba rodzin (środowisk prowadzących wspólne gospodarstwo domowe) objętych pomocą w okresie od 2005 r. do 2010 r. była zróżnicowana – najwięcej rodzin korzystało z pomocy w 2006 r. najmniej w 2008 r. (różnica wynosiła 7 793 rodziny). W latach 2008-2010 liczba rodzin objętych pomocą była zbliżona.

Wykres nr 25. Pomoc w formie świadczeń w porównaniu z liczbą mieszkańców Łodzi w latach 2005-2010

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny i sprawozdania MOPS w Łodzi

Powody przyznania pomocy są różnorodne. W wielu przypadkach stanowią wiązkę problemów, z którymi zgłaszają się klienci. Powstanie jednej przesłanki przyznania pomocy, generuje dalsze.

Tabela nr 30. Najistotniejsze powody przyznania pomocy w latach 2005 – 2010

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ubóstwo	25 468	28 385	26 405	16 477	17 982	18 014
sieroctwo	363	457	41	32	32	45
bezdomność	520	494	386	391	558	566
potrzeba ochrony macierzyństwa	1 563	1 879	1 036	1 306	1 693	1 899
bezrobocie	18 729	19 792	15 667	12 857	14 066	14 189
niepełnosprawność	7 885	8 412	10 887	10 118	10 982	10 650
długotrwała lub ciężka choroba	9 225	9 561	9 960	10 727	12 211	12 482
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	4 895	5 084	4 485	4 060	5 324	5 417
w tym: rodziny niepełne	3 631	3 801	3 984	3 617	3 862	3 694
rodziny wielodzietne	620	846	652	654	736	806
przemoc w rodzinie	227	338	89	66	85	81
alkoholizm	1 386	1 692	1 054	619	1 257	1 295
narkomania	31	36	48	96	72	87

ŹRÓDŁO : Sprawozdania MOPS w Łodzi

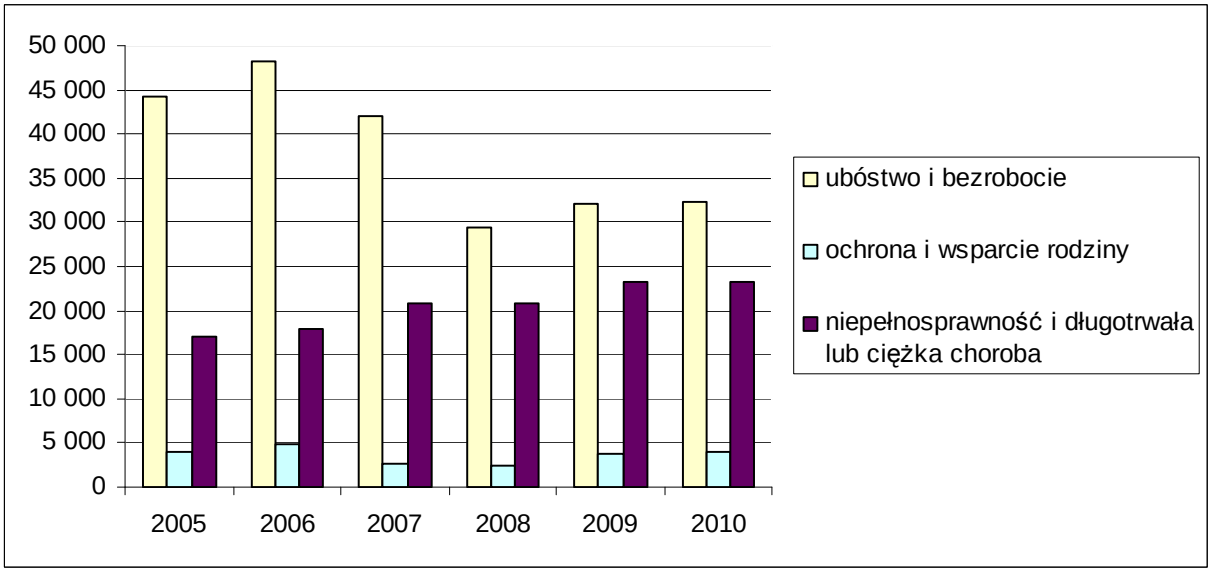
Analiza przyczyn przyznawania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi egzemplifikuje najnowszą historię Łodzi, która nadal nie może udźwignąć ekonomicznych i społecznych kosztów transformacji.

Wyżej wymienione przyczyny przyznania pomocy można podzielić na trzy grupy:

1. Problem ubóstwa i bezrobocia, który niewątpliwie dominuje. W 2010 r. problem ubóstwa dotykał 64,9 % ogółu rodzin korzystających z pomocy MOPS w Łodzi, był niższy niż w latach poprzednich, w 2005 r. wynosił 83,5 %. Zdiagnozowane ubóstwo wynika przede wszystkim z bezrobocia, które występuje w ponad 50 % rodzin. Wskaźnik ten utrzymywał się na zbliżonym poziomie w ciągu ostatnich sześciu lat, pomimo zmieniającej się stopy bezrobocia w Łodzi i poprawiającej się sytuacji makroekonomicznej kraju i miasta. Świadczy to o występowaniu zjawiska utrwalonej i międzypokoleniowej transmisji biedy;
2. Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Na przestrzeni ostatnich lat zdecydowanie zwiększyła się liczba rodzin, w których występowała długotrwała lub ciężka choroba - wskaźnik rodzin dotkniętych tym problemem sukcesywnie wzrastał: z 30,2 % w 2005 r. do 44,9 % w roku 2010. Podobną tendencję obserwuje się w przypadku osób niepełnosprawnych – wzrosła liczba rodzin, z orzeczoną niepełnosprawnością co najmniej jednego z członków: z 25,8 % w 2005 r. do 38,3 % w 2010 r. ogółu rodzin zgłaszających się o pomoc (największą liczbę zanotowano w 2009 r. – ponad 41,7% rodzin);
3. Kwestie związane z dysfunkcyjnością rodzin: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, sieroctwo, potrzeba

ochrony macierzyństwa, problem przemocy, alkoholizmu i narkomanii w rodzinie. Problem ten na przestrzeni ostatnich 6 lat, sukcesywnie wzrastał i osiągnął w 2010 roku – prawie 31%. Zjawiska te są wielowymiarowe, powodują nie tylko konieczność udzielania świadczeń pieniężnych, lecz również zintensyfikowanej pracy socjalnej, działań interdyscyplinarnych, programów psychoprofilaktycznych i wychowawczych.

Wykres nr 26. Dynamika przyczyn przyznania pomocy

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

10.2 Opis problemów społecznych z perspektywy łódzkiego MOPS

10.2.1 Ubóstwo i bezrobocie

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo jako nieosiąganie określonego kryterium dochodowego. Tak rozumiany poziom dochodów – w pomocy społecznej – w praktyce oznacza biedę i brak realnych możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb.

Tabela nr 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Ubóstwo	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin korzystających z pomocy	25 468	28 385	26 405	16 477	17 982	18 014

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Klienci pomocy społecznej dostrzegają indywidualny wymiar bezrobocia. Z perspektywy służb społecznych, problem ten jest także systemowy. Bezrobocie podobnie jak choroba czy niepełnosprawność przenosi się na wszystkie inne sfery życia społecznego i rodzinnego. Z kolei przedłużający się okres pozostawania bez pracy prowadzi do bezradności, obniża się u bezrobotnego poczucie własnej wartości, zmniejsza motywacja i umiejętności do samodzielnego poszukiwania pracy, wpływa negatywnie na stan zdrowia psychicznego osoby pozbawionej zatrudnienia.

Rozmiar zmian, które powoduje bezrobocie w rodzinie zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego.

Tabela nr 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Bezrobocie	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin korzystających z pomocy	18 729	19 792	15 667	12 857	14 066	14 189

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy na przestrzeni kolejnych lat jest zróżnicowana – zbieżna jednak ze wskaźnikiem stopy bezrobocia w mieście.

Środowiska, w których występuje problem ubóstwa i bezrobocia wspomagane są poprzez system świadczeń umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, przybierający formę zasiłków, posiłków. Korzystają również z pomocy świadczonej w ramach Europejskiego Programu Pomocy Żywnościowej – PEAD przez Fundację „Bank Żywności" i Caritas Archidiecezji Łódzkiej. Łącznie ponad 30 tysięcy mieszkańców Łodzi otrzymuje podstawowe produkty spożywcze.

Do najuboższych mieszkańców Łodzi, wymagających pilnego zaopatrzenia w niezbędne leki i środki opatrunkowe, skierowany jest lokalny program osłonowy pod nazwą ***„Apteka Komunalna".*** Celem programu jest poprawa skuteczności leczenia, a także podjęcie leczenia przez osoby najsłabsze ekonomicznie, zaniechane z powodu braku środków na realizację recept. W ciągu roku w programie uczestniczy ponad 3 tysiące łodzian.

Wobec osób bezrobotnych podejmowane są działania zmierzające do ich aktywizacji zawodowej m.in. poprzez włączanie do realizowanego przez MOPS projektu systemowego ***„Nowy Obraz Pomocy Społecznej w Łodzi".*** Projekt, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Poddziałania 7.1.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przewidziany jest na lata 2008 – 2013. Głównym celem projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie Łodzi.

W projekcie uczestniczą osoby, które spełniają łącznie następujące warunki: są bezrobotne, nieaktywne zawodowo, w wieku aktywności zawodowej (15-64 lata), korzystają ze świadczeń pomocy społecznej i są zagrożone wykluczeniem społecznym. W okresie od 2008 r. do 2010 r. w projekcie wzięło udział 1.768 klientów pomocy społecznej.

Osoby bezrobotne korzystają także z pomocy świadczonej przez Centrum Pomocy Niematerialnej działającego w strukturze organizacyjnej MOPS Filia Łódź-Bałuty. W ramach Centrum udostępniane są oferty pracy (uzyskiwane bezpośrednio od pracodawców), prowadzone konsultacje psychologiczne, doradztwo zawodowe, poradnictwo prawne.

Inną formą inkluzji na rynek pracy są prace społecznie użyteczne wykonywane przez osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej. Jest to stosunkowo nowy instrument rynku pracy skierowany przede wszystkim do osób najuboższych. Z jego pomocą osoby bezrobotne będące w trudnej sytuacji ekonomicznej, powinny zyskać szansę na podjęcie pracy w myśl zasady *praca zamiast zasiłku*. Wartością dodaną dla bezrobotnego uczestniczącego w pracach społecznie użytecznych jest objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym oraz ubezpieczeniem wypadkowym.

10.2.2 Niepełnosprawność i starość

Osoby z niepełnosprawnością:

Problemy osób z niepełnosprawnością wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją. Poważnym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w codziennym życiu.

W zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnością MOPS realizuje zadania związane z rehabilitacją społeczną , w tym zadania, które dofinansowywane są ze środków PFRON. Środki PFRON przeznaczone są na:

- dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego,
- dofinansowanie do pokrycia kosztów usuwania barier w komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych,
- dofinansowanie kosztów organizacji zajęć i imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych,
- finansowanie i nadzór nad działalnością Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Tabela nr 33. Dofinansowania do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej udzielone w latach 2005 – 2010

Rodzaj świadczenia	Lata					
	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	7 828	9 916	6 852	4 461	1 414	766
Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz środków pomocniczych	2 534	2 761	3 442	4 151	3 159	2 068
Dofinansowanie do zakupu sprzętu umożliwiającego pokonywanie barier w komunikowaniu się oraz barier technicznych	267	167	184	187	191	131
Dofinansowania kosztów likwidacji barier architektonicznych	268	221	200	119	70	39
Łącznie	**20 529**	**16 851**	**14 426**	**10 370**	**5 759**	**3 774**

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Z analizy powyższych danych wynika, że na przestrzeni kolejnych lat liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do oczekiwanej formy pomocy uległa znacznemu zmniejszeniu. Szczególnie odczuwalne wśród mieszkańców miasta było ograniczenie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych – najpopularniejszej formy pomocy. Drastycznie zmniejsza się również liczba osób, którym udzielono dofinansowania kosztów likwidacji barier architektonicznych.

Przyczyna takiego stanu rzeczy nie leży po stronie miasta. Powodem jest sukcesywne zmniejszanie środków przekazywanych przez PFRON na rehabilitację społeczną. W roku

2005 była to kwota 12.615.892 zł, a w 2010 r. 4 514 395 zł (zmniejszenie o 8.101.497 zł tj. o 64 %).

W zakresie rehabilitacji społecznej zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na uczestnictwo w Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ). Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnej do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia - na miarę jej indywidualnych możliwości.

Według stanu na dzień 31.12.2010 r. na terenie Łodzi funkcjonowało 9 Warsztatów Terapii Zajęciowej dysponujących 276 miejscami. Wszystkie miejsca w WTZ były wykorzystane na możliwość uczestnictwa oczekiwało kolejnych 62 niepełnosprawnych.

Osoby starsze:

Analiza mapy demograficznej Polski ukazuje, że tym co wyróżnia województwo łódzkie na tle innych, w tym miasto Łódź, jest wiekowa struktura ludności. Seniorzy stanowią ponad 18% całej ludności województwa, co pod tym względem stawia nasz region na pierwszym miejscu w kraju. Proces starzenia się ludności cechuje się dynamiką, zwiększaną poprzez spadek poziomu dzietności oraz wydłużaniem się czasu trwania życia ludności.

Problemem zarówno osób z niepełnosprawnością, jak i osób starszych, poza utratą lub obniżeniem sprawności fizycznej, niejednokrotnie również intelektualnej jest rozluźnienie więzi rodzinnych. Rodzina z różnych przyczyn nie pełni w dostatecznym stopniu funkcji opiekuńczo-zabezpieczających polegających na zapewnieniu środków niezbędnych do życia oraz sprawowaniu opieki nad niepełnosprawnymi, chorymi lub starszymi członkami rodziny, którzy ze względu ma wiek i stan zdrowie nie mogą same zaspokoić własnych potrzeb.

Sytuacja taka rodzi zapotrzebowanie na różnego rodzaju formy pomocy społecznej – zarówno świadczonej w miejscu zamieszkania klienta, jak i pomocy instytucjonalnej o charakterze środowiskowym i stacjonarnym.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania:

Charakterystyczne dla łódzkiej pomocy społecznej, jest duże zapotrzebowanie na realizację usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania klientów. W skali roku, pomocą usługową w Łodzi obejmowanych jest ponad 4 tysiące osób, u których świadczonych jest ponad 1 300 000 godzin usług. Najczęściej usługi polegają na przygotowaniu lub dostarczaniu i podawaniu posiłków, dokonywaniu zakupów, załatwianiu spraw bieżących, sprzątaniu mieszkania, czynnościach pielęgnacyjno-higienicznych klienta.

Tabela nr 34. Usługi opiekuńcze świadczone w latach 2005 - 2010

Usługi opiekuńcze	**Lata**					
	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Liczba osób	4 303	4 360	4 616	4 610	4 468	4 368
- w tym samotnych	3 838	3 924	4 052	4 161	4 066	4 066
Liczba godzin	1 209 847	1 379 714	1 409 246	1 422 457	1 353 400	1 355 945
Średnia ilość godzin w miesiącu u 1 klienta	23,4	26,4	25,4	25,7	25,2	25,9

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Wymiar czasu świadczonych usług uzależniony jest na ogół od stanu zdrowia i sytuacji rodzinnej klienta pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę strukturę wieku mieszkańców miasta zapotrzebowanie na tę formę pomocy będzie wzrastać.

Odrębną kategorią usług są usługi specjalistyczne świadczone u osób z zaburzeniami psychicznymi polegające na uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, interwencji i pomocy w życiu w rodzinie, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, wspieraniu i pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, pomocy w gospodarowaniu pieniędzmi i inne. Z usług specjalistycznych korzysta marginalna liczba klientów pomocy społecznej.

Oferta instytucjonalna w środowisku:

Na terenie Miasta funkcjonuje szereg ośrodków wsparcia, a także mieszkania chronione, mające na celu zwiększenie zaradności i samodzielności życiowej beneficjentów:

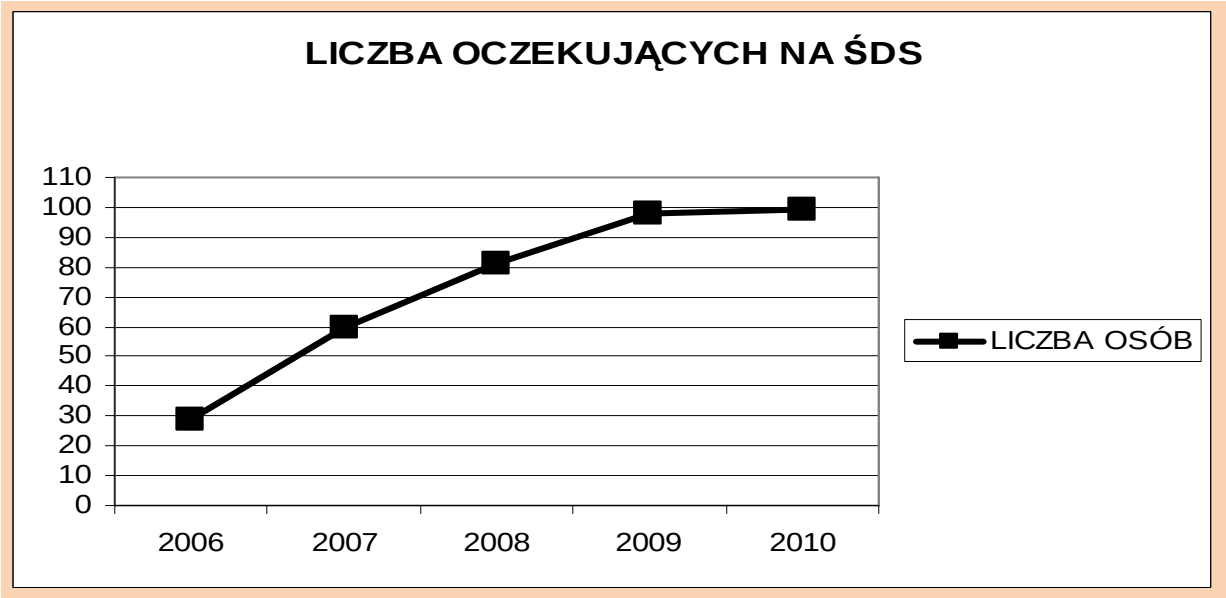
- Domy Dziennego Pobytu
  Domy Dziennego Pobytu (DDP) przeznaczone są głównie dla osób starszych, ale także dla osób z niepełnosprawnością. Zapewniają uczestnikom posiłki, zajęcia kulturalno-oświatowe oraz aktywizację w sferze społecznej, edukacyjnej i rekreacyjnej. Z oferty łódzkich Domów korzysta ponad 900 osób. DDP prowadzone są przez MOPS w Łodzi oraz podmiot niepubliczny. Na dzień 31.12.2010 r. na terenie miasta funkcjonowało 21 placówek dysponujących 910 miejscami. W ciągu roku korzysta z nich rotacyjnie około 1.300 osób. Na przyjęcie oczekuje ponad 100 osób.
  Zwiększenie liczby DDP stworzy możliwość rozwijania zainteresowań, zaspokajania potrzeb kulturalnych, angażowania i motywowania do podejmowania nowych zadań społecznych, organizacji czasu wolnego seniorów i osób niepełnosprawnych.

- Domy Dziennego Pobytu dla Osób Niepełnosprawnych
  Domy Dziennego Pobytu dla Osób Niepełnosprawnych przeznaczone są dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo. Przebywające w nich osoby mają zapewnioną opiekę medyczną, psychologiczną, terapeutyczną i wychowawczo-rewalidacyjną, opartą na indywidualnych programach usprawniania. Na terenie Łodzi działają 2 placówki tego typu (100 miejsc). Nie jest zauważalne większe zapotrzebowanie na tę formę pomocy.

- Środowiskowe Domy Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
  Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS) zapewniają opiekę i wsparcie w systemie dziennym osobom z zaburzeniami psychicznymi. Ich program, zadania i formy realizacji są dostosowane do różnych zaburzeń psychicznych. Stosowane formy terapii i zajęć integracyjnych mają na celu poprawę stanu zdrowia uczestników, podtrzymywanie i rozwijanie ich umiejętności, niezbędnych do samodzielnego życia. Równocześnie prowadzone są zajęcia edukacyjne, udzielana pomoc psychologiczna, pomoc w organizacji grup wsparcia. Prowadzone są także kluby samopomocowe dla rodzin. Zaletą jest skierowanie oferty do osób z różnymi dysfunkcjami psychicznymi, oddzielnie dla osób dotkniętych chorobą Alzheimera, schizofrenią, autyzmem czy upośledzeniem umysłowym. Na terenie miasta funkcjonuje 5 ŚDS: 2 dla przewlekle psychicznie chorych dysponujące 78 miejscami, 1 dla osób upośledzonych umysłowo z 45 miejscami i 2 dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (dla osób autystycznych i osób z choroba Alzheimera) zapewniające 64 miejsca, w tym 20 miejsc dla osób z chorobą Alzheimera. Liczba miejsc ogółem wynosi 187. W ciągu roku korzysta z nich rotacyjnie około 230 osób.

Starzenie się społeczeństwa, a także lepsza diagnostyka i świadomość społeczna powoduje rosnące zapotrzebowanie zwłaszcza na ofertę dla osób z chorobą Alzheimera. Świadczy o tym liczba osób oczekujących na miejsce w ŚDS.

Wykres nr 27. Liczba osób oczekujących na ŚDS w latach 2006-2010

ŹRÓDŁO: Sprawozdanie MOPS w Łodzi

W okresie od 2006 do 2010 r. najwięcej osób oczekiwało na miejsce w ŚDS dla osób z chorobą Alzheimera – w 2006 r. – 19 osób, w 2010 – 80 osób.

- Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi
  Głównym celem mieszkań chronionych jest zapewnienie osobom chorym psychicznie (bezpośrednio po hospitalizacji) warunków do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Osoby przebywające w mieszkaniach uczestniczą w programach w zakresie readaptacji i rehabilitacji psychospołecznej, mają zabezpieczone potrzeby socjalno-bytowe, organizację czasu wolnego i usprawnianie ruchowe. W ciągu roku w mieszkaniach przebywa rotacyjnie średnio 80 osób.

- Poradnictwo specjalistyczne
  Jedną z form środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin jest udzielanie porad z zakresu prawa, głównie rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, a także udzielanie porad dotyczących opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Prowadzenie poradnictwa miasto (za pośrednictwem MOPS w Łodzi) zleca podmiotom niepublicznym.

Pomoc stacjonarna:

- Domy Pomocy Społecznej
  Osoby które z uwagi na wiek i stan zdrowia wymagają całodobowej, kompleksowej pomocy i opieki kierowane są do domów pomocy społecznej.
  Domy Pomocy Społecznej (DPS) oprócz miejsca zamieszkania, wyżywienia i odzieży zapewniają także pielęgnację i pomoc w podstawowych czynnościach życiowych. Świadczą usługi wspomagające, polegające na prowadzeniu terapii zajęciowej,

podnoszeniu sprawności i zaspokajaniu potrzeb religijnych i kulturalnych. Podejmują działania zmierzające do usamodzielnienia mieszkańców, w miarę ich możliwości.
W przypadku dzieci placówki świadczą również usługi w zakresie potrzeb edukacyjnych. Mieszkańcy mają możliwość nauki i uczestnictwa w zajęciach rewalidacyjnych. Istotną metodą edukacyjną jest uczenie i wychowywanie przez doświadczenia życiowe.
W 2011 r. na terenie Łodzi funkcjonuje 15 Domów Pomocy Społecznej o różnym profilu, w tym 13 DPS prowadzonych jest przez miasto Łódź i 2 prowadzone na zlecenia miasta przez podmioty niepubliczne. Placówki te (łącznie) przeznaczone są dla 1.972 pensjonariuszy. W 2010 r. w Domach rotacyjnie przebywało **2.214** podopiecznych.

Tabela nr 35. Domy pomocy społecznej według typów

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc
Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	4	337
Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	3	820
Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych	2	200
Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych	3	396
Domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	2	209
Dom dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	10
	15	**1 972**

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Tabela nr 36. Zapotrzebowanie na miejsca w domach pomocy społecznej według stanu na ostatni dzień danego roku kalendarzowego

Typ placówki	Liczba osób oczekujących na miejsce w domu pomocy społecznej					
	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Domy pomocy społecznej dla osób somatycznie chorych	474	473	549	316	395	298
Domy pomocy społecznej dla osób ze schorzeniami psychicznymi	183	204	106	253	195	325
Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	218	195	210	159	168	196
Domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	4	4	0	0	0	4
Domy pomocy społecznej różnych typów – poza Łodzią	0	0	20	34	46	34
	879	**876**	**885**	**762**	**804**	**857**

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Tabela nr 37. Okres oczekiwania na miejsce w poszczególnych typach domów pomocy społecznej

Typ placówki	Czas oczekiwania na miejsce
Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	1,5→ 6 lat
Domy pomocy społecznej dla osób somatycznie chorych	około 1,5→2 lat
Domy pomocy społecznej dla osób ze schorzeniami psychicznymi	około 7→9 lat
Domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	około 2 lat
Domy pomocy społecznej różnych typów – poza Łodzią	około 2 lat

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Obecnie najtrudniejszym problemem jest brak oferty stacjonarnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 38% wśród ogółu wnioskodawców oczekuje na miejsce w domu pomocy społecznej. Powodem jest niewielka – w stosunku do potrzeb – liczba placówek tego typu i niewielka w nich fluktuacja. Należy podkreślić, że wynika ona z demokratyzacji choroby. Na choroby psychiczne zapadają także dzieci i młodzież, nie jest domeną tylko ludzi dojrzałych czy starych. Stąd stosunkowo młody wiek przyjmowanych osób i długie lata pobytu w placówce.

10.2.3 Dysfunkcyjność rodzin

Rodzina współczesna w Polsce uległa znacznym przeobrażeniom, spowodowanym tempem industrializacji i urbanizacji, co zmusza jej członków do adaptacji w nowych warunkach społecznego współżycia i gospodarki rynkowej. Wzrastające bezrobocie, spadek realnych płac, brak mieszkań – powodują dysfunkcyjność rodziny, zwłaszcza w sferze ekonomiczno – bytowej, co ogranicza także realizację funkcji opiekuńczej i wychowawczej. W następstwie wizji bezrobocia, braku perspektyw życiowych i niedostatku materialnego wielu rodzin, pojawiają się trudności związane ze zdobyciem środków wystarczających na zaspokojenie potrzeb zarówno dzieci, jak i dorosłych. Rodzina dysfunkcyjna to, najkrócej mówiąc, rodzina, która nie spełnia swoich funkcji. To rodzina, która poprzez zaburzone relacje, zasady, role czy komunikację nie zapewnia swoim członkom możliwości zdrowego i pełnego funkcjonowania.

10.2.4 Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym

Znaczącą część klientów pomocy społecznej stanowią rodziny, w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Tabela nr 38. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społeczne z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin korzystających z pomocy	4 895	5 084	4 485	4 060	5 324	5 417

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Z powyższych danych wynika, iż liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi sukcesywnie wzrasta (wzrost o 10,7% w stosunku do 2005 r.).

Rodziny niewydolne w spawach opiekuńczo-wychowawczych objęte są systemem wsparcia w formie świadczeń wspomagających, zabezpieczających podstawowe potrzeby bytowe realizowanych przez MOPS w Łodzi (zasiłki celowe, okresowe, posiłki) oraz świadczeń realizowanych przez Centrum Świadczeń Socjalnych (zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia alimentacyjne).

Podejmowane są również działania wspierające rodzinę w wypełnianiu jej funkcji rodzicielskich. Do najistotniejszych z nich należy: umożliwienie korzystania z placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego, realizacja programów dla rodziców i dzieci oraz udzielanie porad i terapia rodzinna.

- Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego
  Na terenie Miasta funkcjonuje sieć placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego, tj. świetlic środowiskowych i ognisk wychowawczych prowadzonych przez MOPS w Łodzi i podmioty niepubliczne. Celem placówek jest udzielanie dzieciom pomocy w przezwyciężaniu trudności szkolnych, przekazywanie pozytywnych wzorców zachowań i pożądanych społecznie wartości oraz kształtowanie praktycznych umiejętności koniecznych do prawidłowego funkcjonowania w życiu. Pozostałe cele realizowane są podczas zabaw, inscenizacji, treningów w odgrywaniu ról społecznych itp. W każdej placówce dzieci mają zapewniony ciepły posiłek. Działa ponad 40 placówek, z których korzysta rotacyjnie około 1 500 dzieci.
  Istotną rolę w funkcjonowaniu placówek opiekuńczo-wychowawczych odgrywa zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Do zadań zespołu należy: półroczna ocena sytuacji wszystkich podopiecznych placówki w zakresie: sytuacji socjalno-bytowe, zdrowia psychofizycznego, trudności wychowawczych, sytuacji rodzinnej, skuteczności podjętych wcześniej działań na rzecz podopiecznego; ustalanie planu działań wychowawczych i socjalnych dotyczących podopiecznych oraz wdrażanie czynności ustalonych w planie działań. Działania zespołu mają charakter interdyscyplinarny, z uwagi na jego skład osobowy, który poza kadrą placówki tworzą pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi i społeczni, dzielnicowi oraz pedagodzy szkolni.

- Programy osłonowe na rzecz dzieci
  Corocznie realizowane są programy osłonowe dla dzieci i rodzin dysfunkcyjnych. Przykładowo w 2010 r. był to program pod nazwą: *„Punkt wsparcia „Przystanek 13" dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych z dzielnicy Łódź-Bałuty"*. Program miał na celu poprawę sytuacji życiowej dzieci i młodzieży zamieszkującej na terenie Bałut

poprzez określenie ich potrzeb i towarzyszenie im w procesie wychowawczym, aby ulica nie stała się ich głównym miejscem życia. W ramach programu organizowane były zajęcia edukacyjne, koła zainteresowań i zajęcia terapeutyczne, mające wpływ na rozwój emocjonalny i intelektualny dzieci i młodzieży. Prowadzono również pracę z rodzinami dzieci, zmierzającą do odbudowy więzi rodzinnych. W programie wzięło udział 45 dzieci. Ponadto na terenie Łodzi od 2007 r., na zlecenie Miasta organizacje pozarządowe podejmą działania o charakterze streetworkingu, których adresatem są tzw. „dzieci ulicy". Termin „dzieci ulicy" został zdefiniowany przez Radę Europy i oznacza, iż są to dzieci poniżej 18 r. ż, które przez dłuższy lub krótszy czas żyją w środowisku ulicznym. Przenoszą się z miejsca na miejsce, nawiązując kontakt z grupą rówieśniczą lub innymi osobami na ulicy. Oficjalnym adresem tych dzieci jest adres rodziców lub instytucji socjalnych. W ramach programu dzieciom zapewnia się zajęcia pedagogiczne (w formie pedagogiki zabawy, aktywności sportowej, zajęć dramy, teatralnych, choreograficznych, fotograficznych, filmowych oraz wyjść do miejsc kultury).

Tabela nr 39. Liczba dzieci i młodzieży objętych streetworkingiem.

	2007	**2008**	**2009**	**2010**
Liczba dzieci objętych pomocą pedagogów ulicy	28	81	100	134

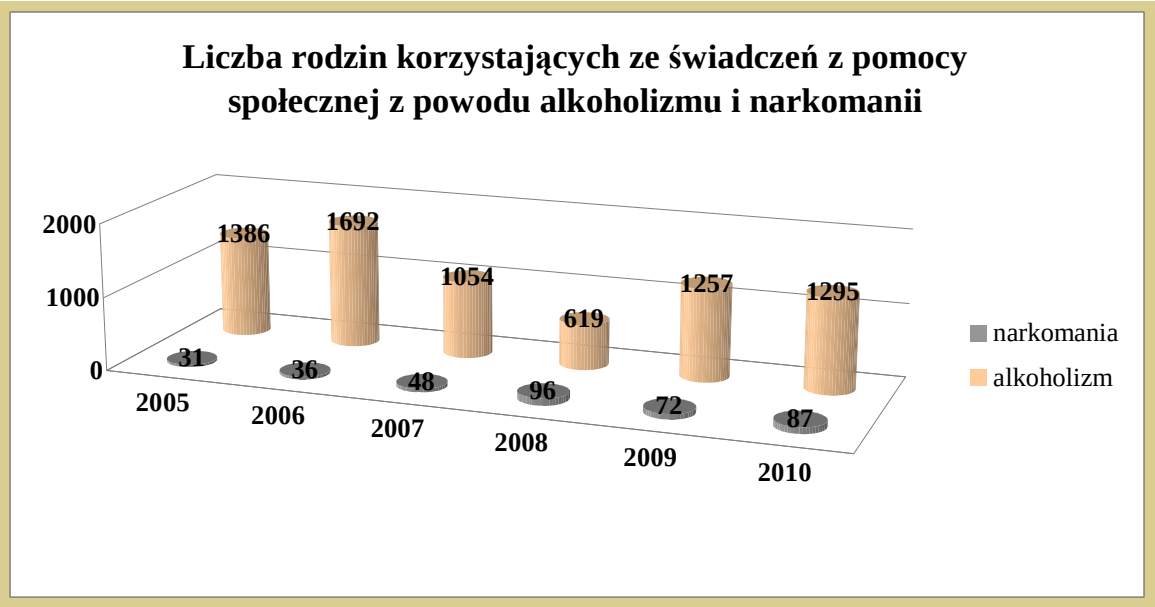
ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

- Poradnictwo prawne, psychologiczne, rodzinne, terapia rodzinna
  Poradnictwo i terapię rodzinną realizują podmioty niepubliczne. Osobom i rodzinom udzielane są: porady prawne (głównie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów), porady psychologiczne (diagnozowanie, profilaktyka i terapia), porady związane z funkcjonowaniem rodziny (głównie dotyczących problemów wychowawczych, opieki nad osobami niepełnosprawnymi). Prowadzona jest również terapia rodzinna.

10.2.5 Rodziny dysfunkcyjne z powodu nadużywania alkoholu i środków psychoaktywnych

Uzależniania od alkoholu i środków psychoaktywnych stanowią jedną z istotnych przyczyn zaburzeń funkcjonowania rodziny. Liczba rodzin które w latach 2005 – 2010 jako powód ubiegania się o pomoc w formie świadczeń wskazywały alkoholizm i narkomanię była zróżnicowana – minimalna w 2008 r. wynosiła 619 rodzin, maksymalna w 2006 r. – 1.692, w latach 2009-2010 utrzymuje się na zbliżonym poziomie (brak możliwości ustalenia jednoznacznej przyczyny rozkładu danych).

Wykres nr 28. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Rodzinom, w których występuje problem uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych najczęściej udzielana jest pomoc w formie zasiłków lub talonów żywnościowych. W przypadku obawy marnotrawienia środków finansowych lub spieniężenia artykułów żywnościowych, osoby z rodzin uzależnionych kierowane są do jadłodajni i kuchni społecznych, a dzieciom refundowane są posiłki spożywane w placówkach oświatowych.

Pomoc świadczona jest również w instytucjonalnych formach wsparcia:

- Specjalistyczne placówki wsparcia dziennego:
  Dzieci i młodzież z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym korzystają z pomocy udzielanej w specjalistycznych placówkach wsparcia dziennego (Świetlicach, Ogniskach i Specjalistycznej Placówce Wsparcia Dziennego) prowadzonych przez organizacje pozarządowe i podmioty kościelne w ramach *Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.* Specjalistyczne placówki wsparcia dziennego zapewniają dziecku: pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, posiłek, wyposażenie w przedmioty niezbędne do zajęć oraz w miarę możliwości w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb. Wychowawcy i terapeuci prowadzą zajęcia: socjoterapeutyczne w stałych grupach dzieci, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne. Podczas zajęć grupowych lub w kontakcie indywidualnym realizowane są indywidualne programy korekcyjne. Udzielana jest również pomoc w trudnych sytuacjach życiowych w oparciu o diagnozę sytuacji dziecka i jego rodziny. Łącznie w ciągu roku w placówkach przebywa rotacyjnie ponad 700 dzieci.

- Centrum Integracji Społecznej
  Osoby dorosłe uzależnione od alkoholu uczestniczą w Centrum Integracji Społecznej (CIS), prowadzącym reintegrację społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie. Udział w zajęciach CIS polega m.in. na:

- kształceniu umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywaniu umiejętności zawodowych, przyuczaniu do zawodu lub podwyższaniu kwalifikacji zawodowych,
- nauce planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczeniu umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Zadanie realizowane jest w ramach *Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.*

- Grupa Wsparcia Anonimowych Alkoholików

  W ramach działalności MOPS w Łodzi promowane są lokalne inicjatywy społeczne podejmowane na rzecz osób uzależnionych. Na terenie Osiedla Radogoszcz - Wschód przy współudziale pracowników MOPS Filia Łódź-Bałuty, koordynujących działalność Centrum Aktywności Lokalnej, działa m.in. Grupa Wsparcia Anonimowych Alkoholików. Spotkania Grupy (wpisanej do Krajowego Rejestru Grup AA) odbywają się regularnie i mają charakter otwarty. Dzięki działalności Grupy wsparcie w walce z problemem alkoholowym uzyskują zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione. Bliskość miejsca spotkań w stosunku do miejsca zamieszkania ma istotny wpływ i stanowi dodatkową zachętę do częstego i regularnego uczestnictwa w Grupie.

- Programy reintegracji społecznej i zawodowej dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych

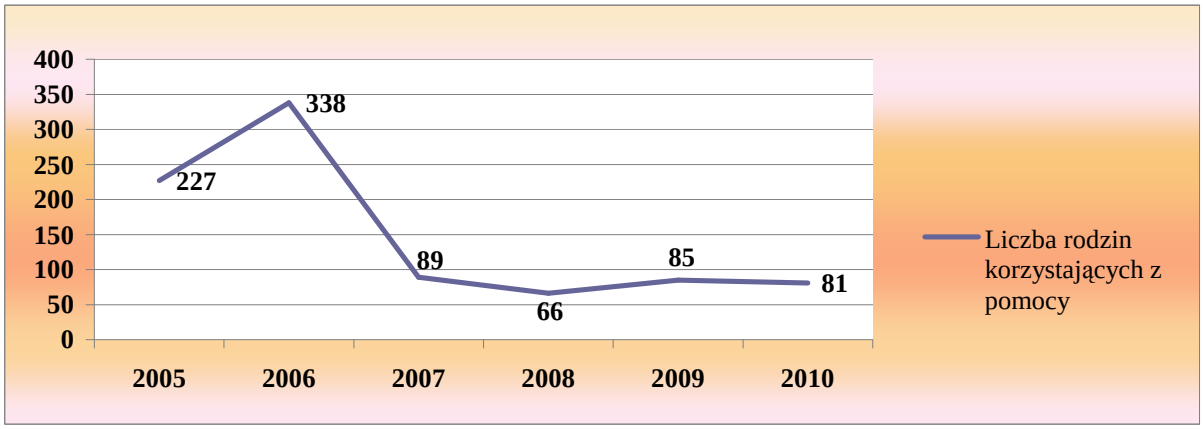
  Osoby uzależnione od środków psychoaktywnych uczestniczą w programach reintegracji społecznej i zawodowej organizowanych i realizowanych w ramach *Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

10.2.6 Rodziny dysfunkcyjne z powodu stosowania przemocy domowej

Przemoc w rodzinie definiuje się jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę bliskiego lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych. Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących).

W rodzinach objętych pomocą w formie świadczeń zjawisko przemocy występuje stosunkowo rzadko – maleje na przestrzeni kolejnych lat.

Wykres nr 29. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, w których występowało zjawisko przemocy w rodzinie

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Powodu zmniejszania się liczby rodzin, korzystających z pomocy społecznej, w których stwierdzono przemoc domową, można doszukiwać się w działalności Interdyscyplinarnego Zespołu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, działającego w ramach ***Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie***. Celem Zespołu jest poprawa skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy, monitorowanie występowania tego zjawiska, jego rozmiarów i skutków społecznych oraz monitorowanie efektywności podejmowanych działań.

W skład Zespołu wchodzą m.in. przedstawiciele: policji, prokuratur rejonowych, kuratorzy sądowi, przedstawiciele organizacji pozarządowych (min. Fundacji Centrum Praw Kobiet, Fundacji Pomocy Rodzinie „Opoka"), Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Delegaturach Urzędu Miasta oraz pracownicy Filii MOPS. W wyniku prac Zespołu sprawcy przemocy kierowani są na terapię odwykową oraz terapię rodzinną, składane są wnioski o dozór policji, o eksmisję sprawców przemocy, o umieszczenie małoletnich dzieci w zastępczych formach opieki, składane również zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Ofiary przemocy w rodzinie, które nie mogą przebywać w dotychczasowym środowisku kierowane są do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzonego przez Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Psychoterapii, w którym otrzymują pomoc w postaci schronienia, wyżywienia (w miarę posiadanych środków) oraz pomoc socjalną. Obejmowane są również terapią indywidualną, grupową, rodzinną, uczestniczą w zajęciach socjoterapeutycznych.

10.2.7 Opieka nad dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej – rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

10.2.7.1 Rodzinna piecza zastępcza

Dzieciom, które zostały pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się wychowanie i opiekę w zastępczych formach opieki.

Tabela nr 40. Rodziny zastępcze według typów w latach 2005 – 2010

Rodziny zastępcze	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rodziny zastępcze - ogółem	1 209	1 279	1 273	1 261	1 226	1 185
Liczba dzieci w rodzinach - ogółem	1 617	1 727	1 739	1 735	1 669	1 626
W tym: Rodziny spokrewnione z dzieckiem	1 027	1 084	1 084	1 067	1 035	996
- liczba dzieci	1 260	1 333	1 344	1 335	1 283	1 248
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	144	153	148	149	146	147
- liczba dzieci	185	181	190	193	181	186
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze	38	42	41	45	45	42
- liczba dzieci w rodzinach	172	213	205	208	205	192

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Największą grupę rodzin zastępczych – 84% stanowią rodziny spokrewnione, w których dzieci pozostają pod opieką dziadków lub starszego rodzeństwa. Liczba rodzin spokrewnionych od 2007 roku systematycznie maleje. Na niezmienionym poziomie utrzymuje się liczba rodzin niespokrewnionych. Wśród zawodowych rodzin zastępczych 55% stanowią rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego, 31% stanowią zawodowe wielodzietne rodziny zastępcze a 14% rodziny specjalistyczne. Liczba zawodowych rodzin zastępczych na przestrzeni pięciu lat wzrosła o 10%.

Rodziny zastępcze objęte są systemem świadczeń (na utrzymanie dziecka, rodziny zawodowe otrzymują wynagrodzenia).

Od 2008 r. w Łodzi realizowany jest „*Program Rozwoju Rodzicielstwa Zastępczego w Mieście Łodzi*" - opracowany przez zespół specjalistów (w tym przedstawicieli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi) w celu stworzenia kompleksowego, zintegrowanego systemu pomocy dziecku i rodzinie. Realizację Programu, przyjętego uchwałą Nr XVII/287/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 sierpnia 2007 r. przewidziano na lata 2008 – 2013. Dokument ten pozwolił zaplanować i realizować działania w zakresie profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem oraz działania umożliwiające rozwój rodzinnych form opieki zastępczej poprzez wprowadzenie na terenie Miasta szczególnych przywilejów dla rodzin zastępczych. Zasadniczym celem Programu w kilkuletniej perspektywie jest wzmocnienie środowiska rodzinnego co w efekcie doprowadzić ma do ograniczenia umieszczeń dzieci w zastępczych formach opieki i w konsekwencji zmniejszyć problem sieroctwa społecznego na terenie Miasta.

W okresie realizacji Programu w latach 2008 - 2010 r. nastąpił radykalny spadek:

- liczby postanowień sądów rodzinnych umieszczających dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z 691 w 2007 r. do 360 w roku 2010;
- liczby dzieci oczekujących na umieszczenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z 239 dzieci w roku 2007 do 98 dzieci w roku 2010;
- liczby dzieci kierowanych do spokrewnionych rodzin zastępczych.

Ponadto:

- utworzono 10 zawodowych rodzin zastępczych, w których opiekę i wychowanie znalazło 29 dzieci;
- utworzono 398 spokrewnionych i niespokrewnionych rodzin zastępczych;

- skierowano 415 dzieci do rodzin adopcyjnych;
- z zastępczych form opieki do środowiska rodzinnego powróciło 331 dzieci.

Powyższe dane stanowią dowód, że realizowane w ramach Programu różnorodne formy wsparcia rodziny i dziecka, prowadzone przez dobrze wykwalifikowaną kadrę, pracującą w spójnym systemie opieki, powoduje wzmocnienie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych co w konsekwencji prowadzi do pozostawienia dzieci w środowisku naturalnym.

10.2.7.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze:

Dzieci i młodzież pozbawiona częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej objęta jest pomocą stacjonarną świadczoną w 20 całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych różnego typu z planowaną liczbą miejsc 545. Placówki prowadzone są przez miasto Łódź i podmioty niepubliczne. W 2010 w placówkach tych przebywało rotacyjnie 873 wychowanków.

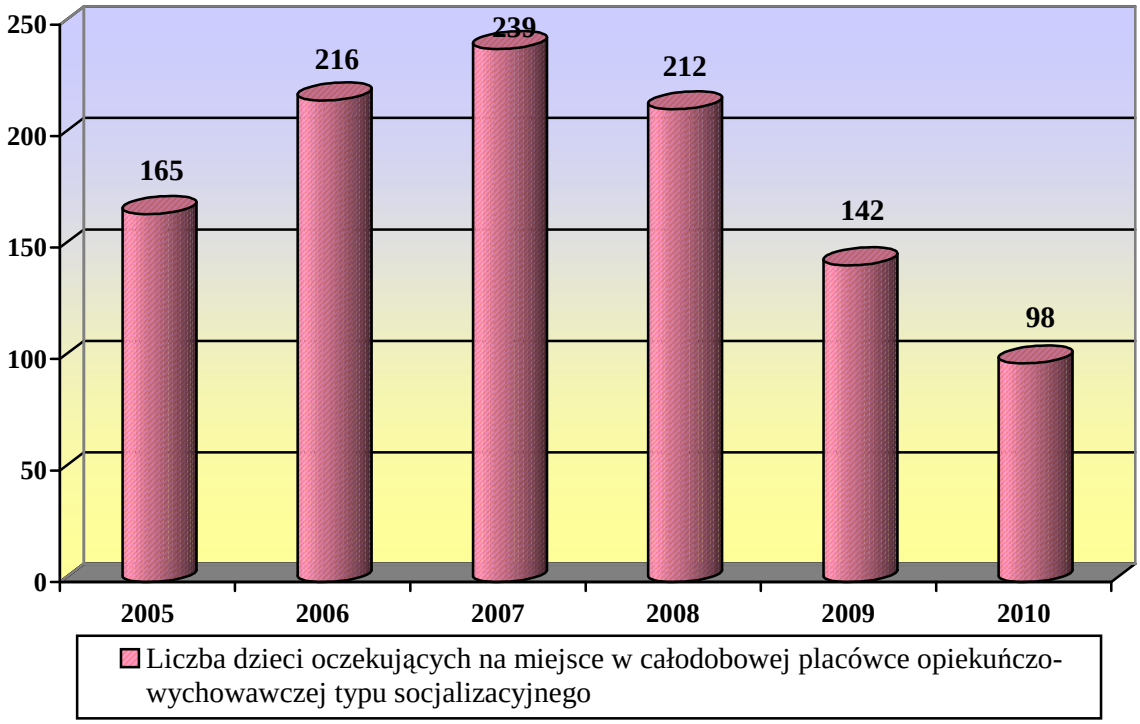
Tabela nr 41. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc organizacyjnych
Socjalizacyjne (Domy Dziecka)	11	362
Wielofunkcyjne (Dom Dziecka dla Małych Dzieci)	1	90
Rodzinne	6	43
Interwencyjne (Pogotowia Opiekuńcze)	2	50
	20	**545**

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Systematycznie zmniejsza się liczba dzieci oczekujących na miejsce w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na koniec 2010 r. na miejsce oczekiwało 98 dzieci, tj. o 141 mniej niż w 2007 r., w którym liczba dzieci oczekujących na umieszczenie w placówce była najwyższa.

Wykres nr 30. Liczba dzieci oczekujących na miejsce w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – według stanu na ostatni dzień roku kalendarzowego w latach 2005-2010

ŹRÓDŁO: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Powodem zmniejszenia liczby dzieci oczekujących na miejsce są m.in. skuteczne działania prowadzone w ramach realizowanego *„Program Rozwoju Rodzicielstwa Zastępczego w Mieście Łodzi”*.

Mieszkania usamodzielnienia:

Mieszkania usamodzielnienia przeznaczone są dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy ukończyli 14 rok życia. Dzieci, pod nadzorem wychowawców przygotowują się do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, uczą się przyrządzać posiłki, robić zakupy, wykonywać podstawowe czynności porządkowe. Mieszkania usytuowane są na terenie nieruchomości, w której funkcjonują Domy Dziecka i w odrębnych lokalach pozyskanych z zasobów Miasta. Na dzień 31.12.2010 r. na terenie Łodzi funkcjonowało 10 mieszkań usamodzielnienia dysponujących 89 miejscami, w tym 2 mieszkania na 14 miejsc przeznaczone dla małoletnich matek (7 miejsc dla matek i 7 miejsc dla ich dzieci). Planowane jest utworzenie kolejnych mieszkań usamodzielnienia.

Usamodzielnianie wychowanków:

Do zadań MOPS w Łodzi należy objęcie pomocą osób, które opuściły całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę wychowankom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo wychowawczych i domów pomocy społecznej, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i młodzieżowe ośrodki

wychowawcze. Pomoc ta realizowana jest w formie pieniężnej na kontynuację nauki i usamodzielnienie się oraz w formie rzeczowej na zagospodarowanie.

Mieszkania chronione

Na terenie Łodzi funkcjonuje 7 mieszkań chronionych przeznaczonych dla byłych wychowanków domów dziecka (24 miejsca organizacyjne). Mieszkania prowadzą 2 Domy Dziecka i podmiot niepubliczny. W mieszkaniach przebywają osoby, które w oczekiwaniu na własny lokal przygotowują się do samodzielnego życia. Otrzymują wsparcie w integracji ze środowiskiem, a także pomoc psychologiczną, pedagogiczną i socjalną.

10.2.8 Bezdomność w Łodzi

Bezdomność jest najbardziej skrajnym przejawem marginalizacji i ekskluzji społecznej. Związana jest z wieloma, nakładającymi się na siebie przyczynami, m.in. utratą pracy, uzależnieniem od nałogów, eksmisją, przemocą w rodzinie, rozpadem rodziny. Może również wynikać z przyczyn natury socjopsychologicznej, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, braku zgody na obowiązujący system wartości.

Ze względu na swoją specyfikę, problem bezdomności w Łodzi nie został zdiagnozowany – można go oceniać jedynie w kontekście liczby osób korzystających z usytuowanych na terenie miasta schronisk i noclegowni.

Tabela nr 42. Liczba osób przebywających w schroniskach i noclegowni

Schronisko/noclegownia dla osób bezdomnych	**Lata**					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba osób przebywających	1 481	1 297	1 788	1 483	1 248	1 583

Źródło: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Z uwagi na brak wspólnej dla schronisk i noclegowni bazy danych dotyczących osób przebywających w placówkach uzyskane w ten sposób informacje są nieprecyzyjne – ta sama osoba mogła być ujęta w statystyce więcej niż jeden raz w roku. Podnieść należy, że Łódź nie jest miejscem atrakcyjnym dla napływających *bezdomnych z wyboru*.

Tabela nr 43. Schroniska i noclegownie

Typ placówki	**Liczba placówek**	**Liczba miejsc organizacyjnych**
Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	2	164
Schronisko dla Bezdomnych Kobiet	2	153
Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn	1	120
	5	**437**

Źródło: Sprawozdania MOPS w Łodzi

Miasto Łódź prowadzi Schronisko dla Bezdomnych Kobiet z wyodrębnionymi miejscami noclegowymi. Poza Miejskim Schroniskiem dla Bezdomnych Kobiet na terenie Łodzi, funkcjonują 3 schroniska dla osób bezdomnych, w tym: 2 dla mężczyzn i 1 dla kobiet z dziećmi oraz noclegownia przeznaczona dla mężczyzn, prowadzone przez podmiot niepubliczny. Oprócz możliwości czasowego zamieszkania ww. placówki zapewniają: całodzienne wyżywienie, poradnictwo prawne i socjalne, pomoc psychoterapeutyczną, opiekę lekarską i pielęgniarską. We wszystkich schroniskach, bez względu na podmiot prowadzący realizowane są indywidualne programy wychodzenia z bezdomności zapewniające osobie bezdomnej wsparcie w procesie wychodzenia z bezdomności.

Inną, stosowaną formą pomocy są **mieszkania readaptacyjne** przeznaczone dla osób, które przeszły podstawowy program pomocy osobie bezdomnej realizowany w schroniskach i oczekują na mieszkanie z zasobów gminy. Celem funkcjonowania mieszkań jest pomoc w wykształceniu umiejętności samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną.

W okresie jesienno-zimowym realizowany jest program osłonowy ***Autobus dla bezdomnych i potrzebujących***. Jego założeniem jest zaspakajanie podstawowych potrzeb bytowych osobom bezdomnym (zapewnienie posiłku, ciepłej odzieży, leków, podstawowej opieki pielęgniarskiej), zmotywowanie bezdomnych do zmiany sposobu życia i podjęcia próby wyjścia z bezdomności, zminimalizowanie zagrożenia zamarznięciem oraz zmniejszenie liczby osób bezdomnych pozostających bez schronienia i zabezpieczenia socjalnego.

10.2.9 Wolontariat

Udział sektora pozarządowego w świadczeniu usług socjalnych samorządowej pomocy społecznej wiąże się z włączeniem wolontariuszy do podejmowanych działań. Dlatego też od kilku lat Miasto Łódź, reprezentowane przez MOPS w Łodzi zleca i dofinansowuje funkcjonowanie Biura Pośrednictwa Pracy dla Wolontariuszy. Biuro zajmuje się rekrutacją, szkoleniem kandydatów na wolontariuszy, koordynacją i monitorowaniem ich pracy w instytucjach pomocowych. Jedną z popularnych form pracy wolontarystycznej jest organizacja korepetycji dla dzieci klientów. Wolontariat stanowi klamrę międzygeneracyjną, gdyż dociera także do osób w podeszłym wieku, korzystających z ośrodków wsparcia.

10.3 Kierunki działań w zakresie pomocy społecznej

Działania podejmowane przez łódzką pomoc społeczną ukierunkowane są na zapobieganie wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup mieszkańców, ich reintegrację ze społeczeństwem oraz wspieranie umożliwiające funkcjonowanie w sposób nie naruszający godności człowieka.

<u>Kierunki działań:</u>

1) Doskonalenie systemu łódzkiej pomocy społecznej;
2) Funkcjonowanie bazy informacyjnej w zakresie pomocy społecznej;
3) Realizacja programów osłonowych na rzecz dzieci i młodzieży oraz intensyfikacja działań zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka;
4) Profesjonalizm kadry – rozwój interdyscyplinarnej formy pracy;
5) Intensyfikacja działań w obszarach zdiagnozowanych jako wymagające interwencji;
6) Zwiększenie infrastruktury pomocy instytucjonalnej (dzienne domy pomocy, domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej);

7) Zabezpieczenie potrzeb mieszkańców w zakresie usług opiekuńczych;
8) Wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
9) Zdiagnozowanie zjawiska bezdomności;
10) Zwiększenie skuteczności działań podejmowanych na rzecz osób wychodzących z bezdomności;
11) Wspieranie instytucji oraz organizacji pozarządowych podejmujących działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczonych społecznie;
12) Zapewnienie środków finansowych na realizację zadań w zakresie pomocy społecznej.

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest istotnym narzędziem dla wskazania wszystkich zasobów Miasta, które mogą być traktowane jako niewątpliwe atuty, odróżniające je od konkurentów.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Celem przeprowadzenia niniejszej analizy jest efektywne określenie słabych i silnych stron naszego Miasta oraz zdefiniowanie szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Działania realizowane w ramach Strategii mają służyć wykorzystaniu szans i unikaniu zagrożeń poprzez oparcie się na mocnych i eliminowanie słabych stron.

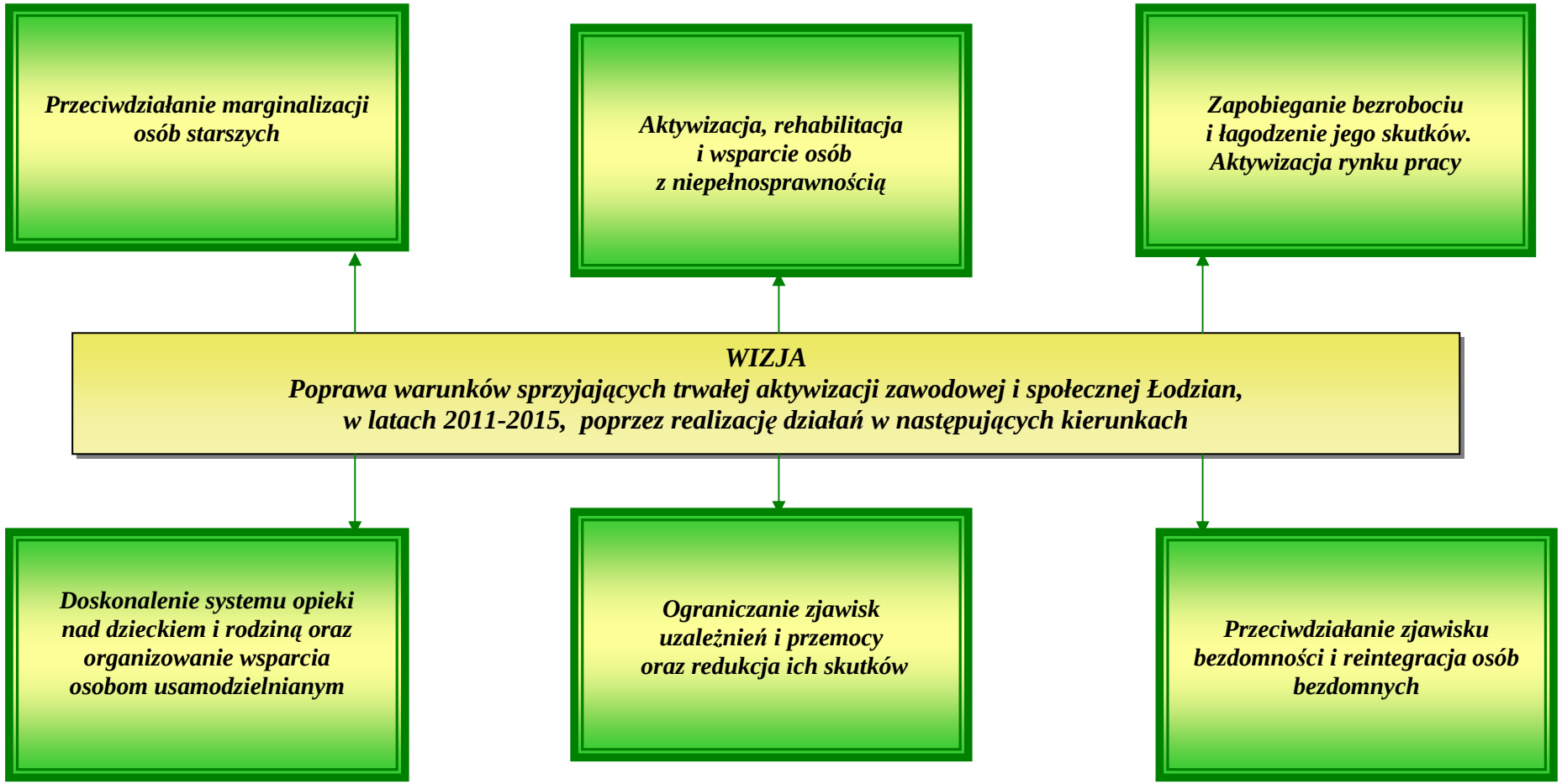
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• centralna lokalizacja Łodzi w Polsce; • baza naukowo-dydaktyczna: uczelnie wyższe, przedszkola, szkoły; • dostęp do wysoko wykwalifikowanych kadr – wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców; • doradztwo w zakresie zamiany i uzyskania mieszkań; • racjonalizacja w gospodarowaniu zasobami mieszkaniowymi; • rozwój małych i średnich przedsiębiorstw; • współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi działania dydaktyczne, opiekuńczo-wychowawcze, profilaktyczne; • rozwijająca się i modernizowana infrastruktura sportowa; • bogata oferta aktywnego wypoczynku dla wszystkich grup społecznych w Łodzi; • dobrze rozwinięty system ratownictwa medycznego oraz sieci zakładów lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego; • opieka zdrowotna nakierowana na działania edukacyjne i profilaktyczne; • funkcjonowanie na terenie miasta ośrodków leczenia uzależnień, zarówno w systemie stacjonarnym jak i ambulatoryjnym; • wzrost liczby specjalistów leczenia uzależnień; • posiadanie środków celowych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów uzależnień; • promowanie i podejmowanie działań służących integracji osób z niepełnosprawnością ze środowiskiem lokalnym; • dobrze rozwinięta infrastruktura pomocy społecznej – baza lokalowa dostępna we wszystkich rejonach miasta (punkty pracy socjalnej, domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, ośrodki wsparcia);	• starzenie się społeczności lokalnej i towarzyszące mu wyludnienie Miasta oraz zmniejszenie dzietności; • problem długotrwałego bezrobocia; • słabe powiązanie programów kształcenia z rynkiem pracy (niewystarczająca liczba szkół zawodowych); • kształcenie w deficytach zawodowych; • ograniczone środki finansowe na organizowanie dzieciom atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego; • ograniczona liczba miejsc w ramach instytucjonalnej opieki nad osobami przewlekle chorymi oraz opieki paliatywnej/hospicyjnej; • niewłaściwy styl życia mieszkańców Łodzi, w tym sposób odżywiania, mała aktywność fizyczna i nadużywanie używek; • długi okres oczekiwania na mieszkania socjalne; • istnienie barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnością; • niewystarczające zabezpieczenie potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej; • duża liczba osób i rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych tego typu zjawiskiem; • niewystarczająca ilość środków finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb klientów pomocy społecznej w zakresie interwencji socjalnej; • długi okres oczekiwania na umieszczenie w domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia.

• profesjonalne przygotowanie kadry pomocy społecznej do pracy środowiskowej; • rozwinięta interdyscyplinarna pomoc na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie.	

SZANSE	ZAGROŻENIA
• dostęp do funduszy strukturalnych; • rozwój gospodarczy w oparciu o modernizację dróg krajowych, sieci kolejowej, usługi lotnicze; • dalszy rozwój szkolnictwa wyższego; • wzrost poziomu wykształcenia Łodzian; • możliwość wykorzystania systemu kształcenia ustawicznego wśród pracujących w celu dostosowania ich kwalifikacji do potrzeb rynku pracy; • poprawa jakości wskaźników mieszkaniowych • wzrost liczby nowych miejsc pracy; • wykorzystanie finansowych zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców i aktywizacji dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy; • aktywizacja zawodowa i społeczna osób 45+; • informatyzacja systemów administracyjnych; • poprawa stanu zdrowia mieszkańców Łodzi; • promowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców Łodzi; • wdrażanie unijnych standardów opieki; • rozwój wolontariatu i organizacji pożytku publicznego; • realizacja programu rewitalizacji Miasta – poprawa wykorzystania istniejącego zasobu mieszkaniowego; • aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością (m.in. zatrudnianie w zakładach pracy chronionej); • realizacja licznych programów pomocowych opracowanych na rzecz mieszkańców Łodzi; • ograniczanie skali zjawiska uzależnień oraz przemocy w rodzinie.	• niekorzystny wskaźnik demograficzny wpływający na negatywne skutki społeczno-ekonomiczne; • zmniejszenie potencjału populacji osób młodych i w wieku produkcyjnych; • odpływ wy kwalifikowanej kadry do ośrodków silniejszych gospodarczo; • utrzymywanie się wysokiej liczby osób długotrwale bezrobotnych; • nasilenie zjawiska bezdomności; • wzrastająca liczba patologii społecznych, przemocy i agresji wśród młodzieży; • pogłębiająca się pauperyzacja społeczna; • postępujący kryzys rodzinny i osłabienie więzi rodzinnych; • wzrastające spożycie napojów alkoholowych wśród osób nieletnich – obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i innych środków psychoaktywnych; • pojawienie się nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”; • wzrost ilości świadczeń zdrowotnych; • wzrost zachorowań na choroby psychiczne, onkologiczne i przewlekłe; • ograniczony udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym (bierna postawa); • niedostateczne zaangażowanie mieszkańców Łodzi na rzecz rozwoju idei wolontariatu; • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności wśród klientów pomocy społecznej i zależności od pomocy systemowej; • wzrost zainteresowanych korzystaniem z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

IV. CEL STRATEGICZNY I OBSZARY INTERWENCJI

***Misja:** Łódź miastem wyrównanych szans społecznych i tworzenia warunków sprzyjających przeciwdziałaniu marginalizacji osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.*

CEL STRATEGICZNY Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób i rodzin podlegających wykluczeniu społecznemu

Obszar interwencji 1	Obszar interwencji 2	Obszar interwencji 3	Obszar interwencji 4	Obszar interwencji 5	Obszar interwencji 6
Starzenie się społeczności lokalnej.	**Niepełnosprawność.**	**Bezrobocie.**	**Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym.**	**Uzależnienia oraz przemoc w rodzinie.**	**Bezdomność.**

Kierunek działania 1	Kierunek działania 2	Kierunek działania 3	Kierunek działania 4	Kierunek działania 5	Kierunek działania 6
Przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych.	***Aktywizacja, rehabilitacja i wsparcie osób z niepełnosprawnością.***	***Zapobieganie bezrobociu i łagodzenie jego skutków. Aktywizacja rynku pracy.***	***Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym.***	***Ograniczenie zjawisk uzależnień i przemocy oraz redukcja ich skutków.***	***Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności i reintegracja osób bezdomnych.***

1. Cele operacyjne	2. Cele operacyjne	3. Cele operacyjne	4. Cele operacyjne	5. Cele operacyjne	6. Cele operacyjne
1.1 Tworzenie warunków i promowanie aktywności osób starszych.	2.1 Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w aktywnym życiu społecznym.	3.1 Poprawa kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	4.1 Poprawa kompetencji w zakresie pełnienia ról w rodzinie.	5.1 Zwiększenie efektywności oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.	6.1 Wspieranie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością.
1.2 Poprawa funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia.	2.2 Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wymagających wsparcia.	3.2 Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.	4.2 Usprawnianie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej.	5.2 Redukcja negatywnych skutków uzależnień.	6.2 Wspomaganie osób dotkniętych problemem bezdomności.
			4.3 Promowanie zachowań prozdrowotnych i wzmacnianie potencjału zdrowotnego członków rodzin.	5.3 Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie.	
			4.4. Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem osób opuszczających formy pieczy zastępczej.		

CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób i rodzin podlegających wykluczeniu społecznemu

Obszar interwencji 1. Starzenie się społeczności lokalnej

Kierunek działania – *Przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Tworzenie warunków i promowanie aktywności osób starszych.**	1.1. Promowanie programów z zakresu zdrowego stylu życia.	Wydział Sportu , Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Dzienne Domy Pomocy; Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji; Centrum Sportu i Rekreacji; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych i rekreacyjnych; Liczba uczestników edukacji prozdrowotnej w ramach Akademii Zdrowia Seniora
		1.2. Ułatwianie osobom starszym dostępu do ofert kulturalnych i sportowych.	Wydział Kultury, Wydział Sportu w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji; Centrum Sportu i Rekreacji; Domy Kultury; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba i rodzaj ofert; Liczba osób korzystających z ofert
		1.3. Rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba dziennych domów pomocy; Liczba uczestników dziennych domów pomocy

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Tworzenie warunków i promowanie aktywności osób starszych.**	1.4. Rozwijanie aktywności seniorów na przykładzie uniwersytetów trzeciego wieku.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Organizacje pozarządowe; uczelnie wyższe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz osób starszych w ramach współpracy z Miastem; Liczba uczestników działań, Liczba absolwentów uniwersytetów trzeciego wieku
		1.5. Utworzenie Rady ds. Seniorów.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Organizacje pozarządowe	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba członków Rady ds. Seniorów; Liczba posiedzeń Rady ds. Seniorów
2.	**Poprawa funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia.**	2.1. Opracowanie i wdrożenie systemu zajęć edukacyjnych dotyczących integracji międzypokoleniowej w szkołach, placówkach oświatowych.	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Szkoły; Placówki oświatowe; Organizacje pozarządowe; MOPS w Łodzi	Budżet Miasta Łodzi	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych
		2.2. Zabezpieczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby starszej.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba świadczeniobiorców pomocy
		2.3. Doradztwo w zakresie pomocy w zamianie mieszkań.	Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ	Delegatury UMŁ; Administracje Nieruchomościami; Biuro Pośrednictwa Zamiany Mieszkań	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zamiany mieszkań

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Poprawa funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia.**	2.4. Rozwój infrastruktury stacjonarnej pomocy na rzecz osób starszych.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi; Budżet Państwa	Liczba domów pomocy społecznej; Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej
		2.5. Promowanie i wspieranie wolontariatu jako formy integracji społecznej osób starszych.	MOPS w Łodzi	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba wolontariuszy; Liczba osób starszych wspieranych przez wolontariuszy

Obszar interwencji 2. Niepełnosprawność

Kierunek działania – *Aktywizacja, rehabilitacja i wsparcie osób z niepełnosprawnością.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w aktywnym życiu społecznym, w szczególności dzieci i młodzieży.**	1.1. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób z niepełnosprawnością.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba wydanych materiałów informacyjnych
		1.2. Dotowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zakupie przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego.	MOPS w Łodzi	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	PFRON	Liczba osób, którym udzielono dofinansowania
		1.3. Propagowanie integracyjnych zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych.	Wydział Edukacji, Wydział Kultury, Wydział Sportu, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych; Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych
		1.4. Rozwój specjalistycznego poradnictwa.	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów udzielających porad; Liczba i rodzaj udzielonych porad

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w aktywnym życiu społecznym, w szczególności dzieci i młodzieży.**	1.5. Zapewnienie rehabilitacji leczniczej i psychologicznej osób z niepełnosprawnością i ich rodzin oraz zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Organizacje pozarządowe; Placówki oświatowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba świadczeniobiorców rehabilitacji leczniczej i psychologicznej; Liczba godzin zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością
		1.6. Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej działającej na rzecz osób z niepełnosprawnością.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Państwa; Budżet Miasta Łodzi; PFRON	Liczba środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej; Liczba uczestników środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej
		1.7. Uruchomienie wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba wolontariuszy; Liczba osób z niepełnosprawnością wspieranych przez wolontariuszy
2.	**Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wymagających wsparcia, w szczególności dzieci i młodzieży.**	2.1. Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności.	Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	MOPS w Łodzi	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba osób z niepełnosprawnością; Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności
		2.2. Poprawa warunków mieszkaniowych osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Usuwanie barier technicznych i architektonicznych.	Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ; MOPS w Łodzi	Centra Obsługi Mieszkańców UMŁ; Administracje Nieruchomościami	PFRON	Liczba przekazanych do użytku mieszkań; Liczba osób, którym udzielono wsparcia finansowego

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wymagających wsparcia, w szczególności dzieci i młodzieży.**	2.3. Zabezpieczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnością.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Państwa	Liczba świadczeniobiorców pomocy; Liczba godzin usług
		2.4. Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej działającej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych; Liczba mieszkańców mieszkań chronionych
		2.5. Rozwój infrastruktury stacjonarnej pomocy na rzecz osób z niepełnosprawnością.	MOPS w Łodzi	MOPS w Łodzi; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi; Budżet Państwa	Liczba domów pomocy społecznej; Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej

Obszar interwencji 3. Bezrobocie

Kierunek działania – *Zapobieganie bezrobociu i łagodzenie jego skutków. Aktywizacja rynku pracy.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Poprawa kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.**	1.1. Upowszechnianie i realizacja: - szkoleń, - staży, - prac społecznie użytecznych, podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi; MOPS w Łodzi	Instytucje; Jednostki organizacyjne pomocy społecznej; Organizacje pozarządowe; Pracodawcy; Placówki oświatowe	Fundusze strukturalne; Fundusz Pracy	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach, pracach społecznie użytecznych; Liczba szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych
		1.2. Doradztwo zawodowe.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	MOPS w Łodzi; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba beneficjentów; Liczba osób powracających na rynek pracy
2.	**Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.**	2.1. Aktywizacja ludzi młodych, będących na początku kariery zawodowej (umożliwienie im nabywania dodatkowych umiejętności zawodowych, planowania kariery zawodowej oraz umiejętności aktywnego poszukiwania pracy).	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	Pracodawcy	Fundusz Pracy	Liczba osób objętych aktywizacją

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.**	2.2. Wzmocnienie roli szkoleń indywidualnych pozwalających na podjęcie zatrudnienia bezpośrednio po szkoleniu.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Fundusz Pracy	Liczba beneficjentów
		2.3. Dostosowanie oferty szkoleniowej urzędów pracy do potrzeb lokalnego rynku pracy.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba szkoleń; Liczba beneficjentów
		2.4. Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym na założenie spółdzielni socjalnej) poprzez wsparcie informacyjne, szkoleniowe (dostęp do wiedzy o prowadzeniu działalności gospodarczej) i doradcze (dokonywanie diagnozy predyspozycji, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych), udzielanie dotacji na uruchomienie mikroprzedsiębiorstw.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	Pracodawcy; Organizacje pozarządowe	Fundusze strukturalne; Fundusz Pracy	Liczba beneficjentów; Liczba utworzonych spółdzielni socjalnych; Liczba uruchomionych mikroprzedsiębiorstw
		2.5 Refundacja stanowisk pracy, roboty publiczne, prace interwencyjne.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi	Pracodawcy	Fundusz Pracy	Liczba beneficjentów

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.**	2.6. Budowa miejskich skoordynowanych programów wspierających aktywizację zawodową długotrwale bezrobotnych mieszkańców miasta, zwłaszcza osób powyżej 45/50+.	Biuro Rozwoju Przedsiębiorczości i Miejsc Pracy UMŁ; Powiatowe Urzędy Pracy w Łodzi; MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Pracodawcy	Fundusze strukturalne	Liczba programów; Liczba uczestników programów; Liczba Klubów Integracji Społecznej; Liczba uczestników KIS

Obszar interwencji 4. Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym

Kierunek działań – *Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Poprawa kompetencji w zakresie pełnienia ról w rodzinie.**	1.1. Edukacja rodziców w zakresie pracy z dzieckiem.	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba godzin szkoleń; Liczba osób objętych szkoleniem
		1.2. Wspieranie rodzin w formie poradnictwa specjalistycznego, terapii rodzinnej i mediacji.	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów udzielających porad; Liczba i rodzaj udzielonych porad, terapii, mediacji; Liczba świadczeniobiorców porad, terapii, mediacji
		1.3. Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów prowadzących placówki; Liczba placówek; Liczba miejsc w placówkach
		1.4. Tworzenie i realizacja programów promujących prawa dziecka, programów profilaktycznych oraz programów osłonowych wspomagających dziecko i rodzinę.	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Organizacje pozarządowe; Straż Miejska	Budżet Miasta Łodzi	Liczba programów; Liczba beneficjentów programów
		1.5. Intensyfikacja pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej do środowiska rodzinnego.	MOPS w Łodzi	Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba rodzin naturalnych, z którymi podjęto pracę; Liczba dzieci, które powróciły do środowiska

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Poprawa kompetencji w zakresie pełnienia ról w rodzinie.**	1.6. Udzielanie rodzinom wsparcia materialnego.	MOPS w Łodzi; Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi	-	Budżet Miasta Łodzi; Budżet Państwa	Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki, świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego
2.	**Usprawnianie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej.**	2.1. Organizowanie opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze; Liczba kandydatów na rodziny adopcyjne i zastępcze; Liczna rodzin zastępczych
		2.2. Wspieranie systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez organizowanie poradnictwa rodzinnego, kursów, szkoleń, grup wsparcia i superwizji.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa rodzinnego, kursów, szkoleń, grup wsparcia i superwizji
		2.3. Organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych; Liczba miejsc w placówkach; Liczba dzieci oczekujących na miejsce w placówce
		2.4. Kontynuacja tworzenia mieszkań usamodzielnienia dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba mieszkań; Liczba miejsc w mieszkaniach

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
3.	**Promowanie zachowań prozdrowotnych i wzmacnianie potencjału zdrowotnego członków rodziny.**	3.1. Organizowanie i propagowanie zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych.	Wydział Edukacji; Wydział Kultury; Wydział Sportu; Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Jednostki miejskie; Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych; Liczba osób korzystających z zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych
		3.2. Edukacja prozdrowotna, w tym zajęcia prowadzone w placówkach Łódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie oraz w Łódzkiej Akademii Zdrowia.	Wydział Edukacji, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	NFZ; Organizacje pozarządowe; Przedszkola; Stacje sanitarno-epidemiologiczne; Szkoły; ZOZ-y	Budżet Miasta Łodzi	Liczba placówek w Łódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie; Liczba osób korzystających z zajęć edukacji prozdrowotnej
4.	**Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem osób opuszczających formy pieczy zastępczej.**	4.1. Zapewnienie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla wychowanków systemu pieczy zastępczej.	Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ; MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba mieszkań chronionych; Liczba przyznanych mieszkań z zasobów gminy
		4.2. Udzielanie kompleksowej pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie osób opuszczających formy pieczy zastępczej.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba udzielonych świadczeń

Obszar interwencji 5. Uzależnienia oraz przemoc w rodzinie

Kierunek działania – *Przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych spowodowanych uzależnieniami i przemocą.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Intensyfikacja oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.**	1.1. Działania informacyjno - edukacyjne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i zjawisku przemocy (szkolenia, akcje, kampanie społeczne).	Wydział Zdrowia, Wydział Edukacji w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej; Organizacje pozarządowe; Placówki oświatowe; Szkoły	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych i warsztatowych; Liczba odbiorców spotkań informacyjno-edukacyjnych; Liczba wydanych: informatorów, broszur, ulotek, plakatów;
		1.2. Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych oraz edukacyjnych, a także prowadzenie zajęć korekcyjnych dla młodzieży uzależnionej od alkoholu.	Wydział Edukacji, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej; Organizacje pozarządowe; Placówki oświatowe	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba programów; Liczba imprez i zajęć dodatkowych; Liczba osób uczestniczących w programach, imprezach i zajęciach dodatkowych; Liczba przeszkolonych lekarzy
		1.3. Inicjowanie działań z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi; Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Organizacje pozarządowe; Kuratorzy sądowi	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba działań z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Intensyfikacja oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.**	1.4. Wczesna interwencja i diagnoza środowiskowa.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Organizacje pozarządowe; Zakłady Opieki Zdrowotnej; MOPS w Łodzi	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba interwencji
2.	**Redukcja negatywnych skutków uzależnień.**	2.1. Zapewnienie dostępności do świadczeń w zakresie specjalistycznego poradnictwa i terapii uzależnień oraz zabezpieczenie trzeźwienia w warunkach kontrolowanych.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Organizacje pozarządowe; Zakłady Opieki Zdrowotnej	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych); Fundusze Strukturalne	Liczba świadczeń; Liczba osób korzystających z pomocy
		2.2. Prowadzenie procedur do sądowego zobowiązania osoby uzależnionej do podjęcia leczenia odwykowego w zakładzie lecznictwa odwykowego.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Policja; SPZOZ im. Józefa Babińskiego	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba prowadzonych procedur
		2.3. Realizacja programów reintegracji społecznej i zawodowej dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba podmiotów realizujących programy reintegracji; Liczba osób uczestniczących w programach reintegracji

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Redukcja negatywnych skutków uzależnień.**	2.4. Prowadzenie Ośrodków Rehabilitacyjno - Readaptacyjnych i hosteli dla osób uzależnionych i szkodliwie używających alkohol i substancje psychoaktywne.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba podmiotów prowadzących Ośrodki i hostele; Liczba ośrodków i hosteli; Liczba miejsc w ośrodkach i hostelach; Liczba mieszkańców ośrodków i hosteli
		2.5. Prowadzenie specjalistycznych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba podmiotów prowadzących placówki; Liczba placówek; Liczba miejsc w placówkach
		2.6. Udzielania pomocy socjalnej osobom uzależnionym i ich rodzinom.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Państwa; Budżet Miasta Łodzi (w tym środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych)	Liczba udzielonych świadczeń; Liczba osób objętych pomocą
3.	**Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie.**	3.1. Doskonalenie międzyinstytucjonalnego systemu reagowania i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.	Wydział Edukacji, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Placówki służby zdrowia; Komenda Miejska Policji w Łodzi; Kuratorzy	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów współpracujących w ramach systemu; Liczba wspólnie podjętych działań

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
3.	**Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie.**	3.2. Udzielanie specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie terapii dla ofiar i zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla dorosłych sprawców przemocy w rodzinie.	Wydział Edukacji, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej; Organizacje pozarządowe; Placówki oświatowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów udzielających porad; Liczba udzielonych porad i terapii; Liczba świadczeniobiorców porad i terapii; Liczba sprawców przemocy poddanych programom korekcyjno-edukacyjnym
		3.3. Zapewnienie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy w rodzinie oraz miejsc odizolowania sprawców przemocy od ofiar przemocy.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; MOPS w Łodzi	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; Organizacje pozarządowe; Komenda Miejska Policji w Łodzi; Straż Miejska	Budżet Miasta Łodzi; Budżet Państwa	Liczba całodobowych miejsc noclegowych dla ofiar przemocy w rodzinie; Liczba osób korzystających z miejsc noclegowych; Liczba miejsc odizolowania sprawców przemocy; Liczba sprawców przemocy korzystających z miejsc odizolowania od ofiar przemocy
		3.4. Upowszechnianie informacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym utworzenie strony internetowej.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ	Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień; MOPS w Łodzi; Straż Miejska w Łodzi; Pedagodzy i psycholodzy szkolni; Organizacje pozarządowe	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Utworzenie i aktualizacja strony internetowej, Liczba użytkowników strony internetowej

Obszar interwencji 6. Bezdomność

Kierunek działania – *Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności i reintegracja osób bezdomnych.*

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
1.	**Wspieranie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością.**	1.1. Zwiększenie osobom i rodzinom zagrożonym bezdomnością dostępności do korzystania z poradnictwa prawnego.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba podmiotów udzielających poradnictwa; Liczba udzielonych porad
		1.2. Przyznawanie i realizacja świadczeń przeznaczonych na utrzymanie mieszkania.	Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi	-	Budżet Miasta Łodzi	Liczba udzielonych dodatków mieszkaniowych;
		1.3. Pomoc w zamianie mieszkań.	Wydział Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ	Centra Obsługi Mieszkańców UMŁ; Administracje Nieruchomościami; Biuro Pośrednictwa Zamiany Mieszkań	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zamiany mieszkań
2.	**Wspomaganie osób bezdomnych.**	2.1. Utworzenie systemu monitorowania zjawiska bezdomności.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Straż Miejska	Bez kosztów z Budżetu Miasta Łodzi	Opracowanie systemu monitorowania zjawiska bezdomności
		2.2. Zapewnienie osobom bezdomnym miejsc w świetlicach, noclegowniach, schroniskach i mieszkaniach readaptacyjnych.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Straż Miejska	Budżet Miasta Łodzi	Liczba miejsc w schroniskach noclegowniach, świetlicach i mieszkaniach readaptacyjnych; Liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy placówek

Cele operacyjne		Opis działań	Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródło finansowania	Wskaźniki realizacji działań
2.	**Wspomaganie osób bezdomnych.**	2.3. Tworzenie i realizacja programów osłonowych oraz programów wychodzenia z bezdomności.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Straż Miejska	Budżet Miasta Łodzi	Liczba osób uczestniczących w programach; Liczba osób, które powróciły do środowiska
		2.4. Wprowadzenie - pracy socjalnej „Streetworking” z osobami bezdomnymi na ulicy.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe; Straż Miejska	Fundusze strukturalne	Liczba streetworkerów; Liczba podjętych interwencji
		2.5. Udzielanie pomocy materialnej.	MOPS w Łodzi	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta Łodzi	Liczba udzielonych świadczeń

V. ŹRÓDŁA I RAMY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w ramach niniejszej Strategii będą:

- budżet Państwa,
- budżet Miasta Łodzi,
- budżet Samorządu Województwa Łódzkiego,
- Fundusz Pracy,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej (szczególnie środki Europejskiego Funduszu Społecznego),
- środki finansowe podmiotów III sektora, stanowiące wkład własny przy realizacji zadań publicznych.

Ramy finansowania działań określonych w Strategii:

Obszar interwencji 1. Starzenie się społeczności lokalnej

Kierunek działania – *Przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych.*

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Tworzenie warunków i promowanie aktywności osób starszych.**	2011	9,6 mln zł
		2012	9,4 mln zł
		2013	9,7 mln zł
		2014	10,1 mln zł
		2015	10,5 mln zł
2.	**Poprawa funkcjonowania osób starszych wymagających wsparcia.**	2011	56,8 mln zł
		2012	59,5 mln zł
		2013	61,2 mln zł
		2014	63,0 mln zł
		2015	64,8 mln zł

Obszar interwencji 2. Niepełnosprawność

Kierunek działań – *Aktywizacja, rehabilitacja i wsparcie osób z niepełnosprawnością.*

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w aktywnym życiu społecznym, w szczególności dzieci i młodzieży.**	2011	10,9 mln zł
		2012	11,0 mln zł
		2013	11,4 mln zł
		2014	11,8 mln zł
		2015	12,2 mln zł
2.	**Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wymagających wsparcia, w szczególności dzieci i młodzieży.**	2011	25,1 mln zł
		2012	22,1 mln zł
		2013	23,2 mln zł
		2014	25,6 mln zł
		2015	26,2 mln zł

Obszar interwencji 3. Bezrobocie

Kierunek działania – *Zapobieganie bezrobociu i łagodzenie jego skutków. Aktywizacja rynku pracy.*

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Poprawa kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.**	2011	11,6 mln zł
		2012	11,6 mln zł
		2013	11,6 mln zł
		2014	11,6 mln zł
		2015	11,6 mln zł
2.	**Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.**	2011	18,6 mln zł
		2012	18,6 mln zł
		2013	18,6 mln zł
		2014	18,6 mln zł
		2015	18,6 mln zł

Obszar interwencji 4. Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym

Kierunek działań – *Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym.*

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Poprawa kompetencji w zakresie pełnienia ról w rodzinie.**	2011	182,2 mln zł
		2012	172,9 mln zł
		2013	182,1 mln zł
		2014	186,4 mln zł
		2015	190,9 mln zł
2.	**Usprawnianie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej.**	2011	47,0 mln zł
		2012	50,7 mln zł
		2013	52,5 mln zł
		2014	54,3 mln zł
		2015	56,2 mln zł
3.	**Promowanie zachowań prozdrowotnych i wzmacnianie potencjału zdrowotnego członków rodziny**	2011	1,0 mln zł
		2012	1,2 mln zł
		2013	1,3 mln zł
		2014	1,4 mln zł
		2015	2,1 mln zł
4.	**Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem osób opuszczających formy pieczy zastępczej.**	2011	1,5 mln zł
		2012	2,3 mln zł
		2013	2,4 mln zł
		2014	2,5 mln zł
		2015	2,6 mln zł

Obszar interwencji 5. Uzależnienia oraz przemoc w rodzinie

Kierunek działania – *Przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych spowodowanych uzależnieniami i przemocą.*

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Intensyfikacja oddziaływań w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.**	2011	0,8 mln zł
		2012	0,9 mln zł
		2013	0,9 mln zł
		2014	0,9 mln zł
		2015	0,9 mln zł

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
2.	**Redukcja negatywnych skutków uzależnień.**	2011	8,7 mln zł
		2012	8,7 mln zł
		2013	8,7 mln zł
		2014	8,7 mln zł
		2015	8,7 mln zł
3.	**Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie.**	2011	1,0 mln zł
		2012	1,0 mln zł
		2013	1,0 mln zł
		2014	1,0 mln zł
		2015	1,0 mln zł

Obszar interwencji 6. Bezdomność

Kierunek działania – ***Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności i reintegracja osób bezdomnych.***

Cele operacyjne		Ramy finansowania	
1.	**Wspieranie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością.**	2011	23,6 mln zł
		2012	22,1 mln zł
		2013	28,5 mln zł
		2014	30,5 mln zł
		2015	32,6 mln zł
2.	**Wspomaganie osób bezdomnych.**	2011	2,4 mln zł
		2012	2,4 mln zł
		2013	2,5 mln zł
		2014	2,5 mln zł
		2015	2,6 mln zł

Wskazane ramy finansowania mogą ulec zmianie w kolejnych latach, w zależności od możliwości finansowych, przyznanych komórkom/jednostkom organizacyjnym Urzędu Miasta Łodzi, na realizację poszczególnych działań w ramach Strategii.

VI. MONITORING

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łodzi na lata 2011-2015 określa kierunki działań i sposoby ich realizacji, które przyczynić się mają do zmniejszenia wykluczenia społecznego w obszarach interwencji, objętych diagnozą.

Przedmiotowa Strategia stanowi otwarty zbiór działań, których ilość może być zwiększana w zależności od zmieniającej się sytuacji społecznej i zdiagnozowania nowych potrzeb mieszkańców Łodzi.

Procesem służącym do analizy stanu realizacji działań, traktowanych jako priorytetowe, oraz stwierdzenia ich zgodności z celami operacyjnymi jest monitoring. Wnioski z niego płynące służyć mają modyfikacji i intensyfikacji działań, prowadzących do skutecznego i efektywnego rozwiązania poszczególnych problemów społecznych.

Dla oceny stopnia realizacji działań, wynikających ze Strategii, zostanie powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Łodzi, Zespół ds. Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Łodzi.

Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych Strategii odbywać się będzie, w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi oraz miejskich jednostek organizacyjnych. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, o których mowa w Rozdziale IV pn.: „Cel strategiczny i obszary interwencji", będzie coroczne sprawozdanie z realizacji Strategii.

Za realizację działań w danym obszarze interwencji odpowiadają następujące jednostki koordynujące:

Nazwa obszaru i jednostki koordynujące					
OBSZAR INTERWENCJI					
Starzenie się społeczności lokalnej	Niepełnosprawność	Bezrobocie	Dysfunkcyjność rodzin w zakresie opiekuńczo-wychowawczym	Uzależnienia oraz przemoc w rodzinie	Bezdomność
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi we współpracy z: Wydziałem Sportu, Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych, Wydziałem Kultury w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ, Wydziałem Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ.	**Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ)** we współpracy z: Wydziałem Edukacji, Wydziałem Kultury, Wydziałem Sportu, w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Wydziałem Budynków i Lokali w Departamencie Infrastruktury i Lokali UM; MOPS w Łodzi.	**Biuro Rozwoju Przedsiębior-czości i Miejsc Pracy w Departamencie Strategii i Rozwoju** we współpracy z: Powiatowymi Urzędami Pracy w Łodzi.	**Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi** we współpracy z: Wydziałem Edukacji, Wydziałem Kultury, Wydziałem Sportu, Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi, Wydziałem Budynków i Lokali UMŁ w Departamencie Infrastruktury i Lokali UMŁ.	**Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** we współpracy z: Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych UMŁ, Wydziałem Edukacji UMŁ w Departamencie Spraw Społecznych UMŁ; Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, MOPS w Łodzi.	**Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi** we współpracy z: Centrum Świadczeń Socjalnych w Łodzi.

Główny realizator działań w poszczególnym obszarze interwencji, współpracujący ze wskazanymi w powyższej tabeli komórkami / jednostkami organizacyjnymi, przygotowuje kwartalne sprawozdanie z realizacji działań w nim zawartych, które przedkłada do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi. Poszczególne częściowe sprawozdania stanowić będą podstawę do sporządzenia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi sprawozdania zbiorczego.

Wszystkie działania przewidziane do realizacji w ramach celów operacyjnych Strategii posiadają indywidualnie określone wskaźniki, które w sprawozdawczości określą stopień ich realizacji.

Poza celem strategicznym oraz celami operacyjnymi, służącymi realizacji Strategii, na terenie Miasta wykluczenie społeczne, w obszarach interwencji, łagodzą liczne programy lokalne oraz projekty tworzone w ramach kompetencji danych jednostek organizacyjnych Miasta. Należą do nich m.in.: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program współpracy miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Program „Łódź – Zdrowe Miasto" i inne. Wszelkie rezultaty realizowanych programów odpowiadać muszą obszarom i kierunkom działań, wynikającym z Rozdziału IV pn.: „Cel strategiczny i obszary interwencji" niniejszej Strategii.

VII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL, WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW:

		Str.
Rysunek nr 1	Mapa Łodzi z zaznaczonym podziałem administracyjnym	12
Rysunek nr 2	Mapa Miasta Łodzi	13

SPIS TABEL:

		Str.
Tabela nr 1	Powierzchnia i gęstość zaludnienia w Łodzi	13
Tabela nr 2	Liczba ludności Łodzi według miejsca zamieszkania – stan na dzień 31.12 danego roku	14
Tabela nr 3	Rozkład populacji społeczności Miasta Łodzi ze względu na wiek	14
Tabela nr 4	Struktura wieku społeczności miasta Łodzi według płci	15
Tabela nr 5	Współczynniki określające „płodność” mieszkańców Łodzi	16
Tabela nr 6	Saldo migracji ludności w Łodzi	17
Tabela nr 7	Realizacja wniosków dotyczących zapewnienia przez Miasto Łódź lokali mieszkalnych dla osób najbardziej potrzebujących	26
Tabela nr 8	Potrzeby mieszkaniowe w zakresie wynajmu lokali socjalnych	27
Tabela nr 9	Realizacja spraw poprzez wynajem lokali socjalnych	27
Tabela nr 10	Zestawienie ilości orzeczonych wyroków eksmisyjnych	27
Tabela nr 11	Liczba wniosków złożonych w latach 2005 – 2010 przez osoby najbardziej potrzebujące – oczekujących na realizację	28
Tabela nr 12	Liczba zrealizowanych, wniosków złożonych w latach 2005 – 2010 przez osoby najbardziej potrzebujące	28
Tabela nr 13	Wnioski dotyczące lokali zamiennych	29
Tabela nr 14	Liczba podmiotów gospodarczych posiadających REGON, w tym osoby fizyczne – stan na 31 grudnia danego roku	31
Tabela nr 15	Pracujący i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	31
Tabela nr 16	Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w Łodzi ze względu na płeć, prawa do zasiłku oraz liczbę osób które podjęły pracę	32
Tabela nr 17	Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy w Łodzi, ze względu na wiek, z uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych, nie posiadających kwalifikacji oraz niepełnosprawnych	32
Tabela nr 18	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia	33
Tabela nr 19	Aktywizacja osób bezrobotnych w poszczególnych formach w latach 2005-2010	34
Tabela nr 20	Aktywizacja bezrobotnych z niepełnosprawnością w poszczególnych formach w latach 2005-2010	35
Tabela nr 21	Placówki oświatowe według typów	36
Tabela nr 22	Liczba uczniów łódzkich placówek oświatowych w latach 2005-2010	36
Tabela nr 23	Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat, a liczba dzieci i młodzieży z grup szczególnego ryzyka. Prognoza na lata 2012 – 2025	38

Tabela nr 24	Struktura przyczyn zgonów w woj. łódzkim	41
Tabela nr 25	Współczynniki zgonów na 10 tys. mieszkańców wg najczęstszych przyczyn	41
Tabela nr 26	Chorzy w wieku 19 lat i więcej leczeni z powodu cukrzycy - Wskaźniki na 10 tys. ludności	42
Tabela nr 27	Programy profilaktyczne realizowane na rzecz mieszkańców Łodzi	44
Tabela nr 28	Zasięg działań w zakresie promowania kultury fizycznej i sportu w Łodzi wg danych za 2010 r.	57
Tabela nr 29	Wykaz jednostek (placówek) realizujących zdania z zakresu pomocy społecznej według stanu na dzień 31.12.2010 r.	60
Tabela nr 30	Najistotniejsze powody przyznania pomocy w latach 2005 – 2010	63
Tabela nr 31	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	64
Tabela nr 32	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	65
Tabela nr 33	Dofinansowania do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej udzielone w latach 2005 – 2010	66
Tabela nr 34	Usługi opiekuńcze świadczone w latach 2005 – 2010	67
Tabela nr 35	Domy pomocy społecznej według typów	70
Tabela nr 36	Zapotrzebowanie na miejsca w domach pomocy społecznej według stanu na ostatni dzień danego roku kalendarzowego	70
Tabela nr 37	Okres oczekiwania na miejsce w poszczególnych typach domów pomocy społecznej	71
Tabela nr 38	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społeczne z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	72
Tabela nr 39	Liczba dzieci i młodzieży objętych streetworkingiem	73
Tabela nr 40	Rodziny zastępcze według typów w latach 2005 – 2010	77
Tabela nr 41	Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze	78
Tabela nr 42	Liczba osób przebywających w schroniskach i noclegowni	80
Tabela nr 43	Schroniska i noclegownie	80

SPIS WYKRESÓW:

		Str.
Wykres nr 1	Rozkład populacji społeczności Miasta Łodzi ze względu na wiek w roku 2010	15
Wykres nr 2	Zmiana dynamiki współczynników określających „dzietność" łodzian	16
Wykres nr 3	Dynamika zmian struktury ludności Łodzi w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	17
Wykres nr 4	Dynamika zmian salda migracji ludności w Łodzi	18
Wykres nr 5	Gospodarstwa domowe wg liczby osób	18
Wykres nr 6	Rodziny w różnych typach gospodarstwach domowych.	19
Wykres nr 7	Rodziny w gospodarstwach domowych wg typów rodzin - ogółem	20
Wykres nr 8	Rodziny w gospodarstwach domowych - wg typów rodzin z dziećmi	20
Wykres nr 9	Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu	21
Wykres nr 10	Rodziny z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu o liczbie dzieci 1,2,3, 4 i więcej – ogółem	21
Wykres nr 11	Typy rodzin z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu o liczbie	22

	dzieci 1, 2, 3, 4 i więcej.	
Wykres nr 12	Gospodarstwa domowe według źródła utrzymania	22
Wykres nr 13	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wybranych miastach Polski w latach 2005 - 2009	23
Wykres nr 14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej wybranych miastach Polski w latach 2005 - 2009	24
Wykres nr 15	Dynamika liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Łodzi	33
Wykres nr 16	Struktura przyczyn zgonów w woj. łódzkim w 2008 r.	40
Wykres nr 17	Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	46
Wykres nr 18	Terapia osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin	51
Wykres nr 19	Zgłoszenia osób z problemem narkotykowym do terapii odwykowej	52
Wykres nr 20	Poradnictwo dla osób z problemem narkotykowym	52
Wykres nr 21	Pomoc specjalistyczna – konsultacje specjalistów	54
Wykres nr 22	Pomoc specjalistyczna – obdukcja lekarska	54
Wykres nr 23	Schronienie dla ofiar przemocy w rodzinie	55
Wykres nr 24	Klienci pomocy społecznej korzystający z systemu świadczeń w latach 2005-2010	62
Wykres nr 25	Pomoc w formie świadczeń w porównaniu z liczbą mieszkańców Łodzi w latach 2005-2010	62
Wykres nr 26	Dynamika przyczyn przyznania pomocy	64
Wykres nr 27	Liczba osób oczekujących na ŚDS w latach 2006-2010	69
Wykres nr 28	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii	74
Wykres nr 29	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, w których występowało zjawisko przemocy w rodzinie	76
Wykres nr 30	Liczba dzieci oczekujących na miejsce w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego - według stanu na ostatni dzień roku kalendarzowego w latach 2005 – 2010	79